

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

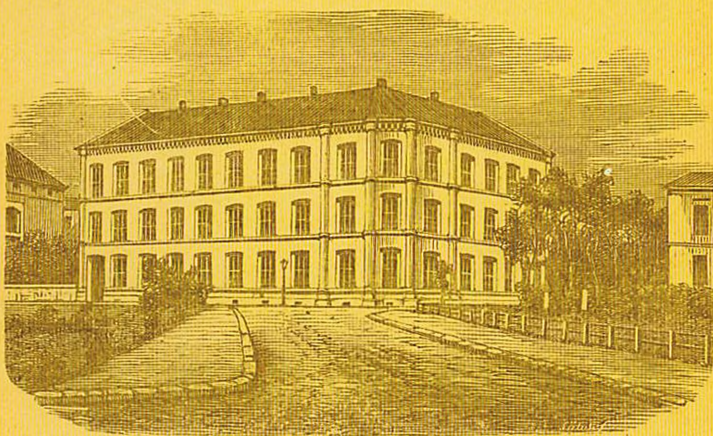
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

AARS OG VOSS'S LATIN- OG REALSKOLE

AARSBERETNING
1891—1892 og 1892—1893.

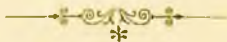
AARS OG VOSS'S LATIN- OG REALSKOLE

AARSBERETNING

FOR

1891-1892 og 1892-1893.

Herved: S. W. Hofgaard. Hoved- og bisætninger i latin.
En kortfattet oversigt.

KRISTIANIA

TRYKT I H. TANGENS BOGTRYKKERI

1893.

Indhold.

	Side.
S. W. Hofgaard Hoved- og bisætninger i latin. En kortfattet oversigt.....	1
Aarsberetning:	
I. Lærerpersonalet	27
II. Disciplene.....	36
III. Fag- og timestfordeling, A. 1891—1892.....	37
— « — B. 1892—1893.....	42
IV. Undervisningen, A. 1891—1892.....	48
— « — B. 1892—1893.....	68
V. Afgangsexamina A. Examen artium 1892.....	71
B. — « — 1893.....	79
C. Middelskole-examen 1892.....	86
D. Middelskole-examen 1893.....	93
VI. Om skolepenge og fripladse.....	100
VII. Blandede meddelelser. (Uddrag af skolereglerne).....	102

Hovedsætninger og bisætninger i latin.

En kortfattet oversigt

ved

S. W. Hofgaard,

skolebestyrer.

A. Hovedsætninger.

§ 1. Der er tre slags hovedsætninger: Udsagnssætninger eller fortællende hovedsætninger, spørgesætninger eller spørgende hovedsætninger og viljesætninger eller ønskende og indrømmende, opfordrende og befalende hovedsætninger. N. G. § 143.

§ 2. Udsagnssætninger og spørgesætninger: *Nix alba est*, sneen er hvid. *Cras servus veniet*, imorgen kommer slaven (egentlig, imorgen vil slaven komme*). *Quis fecit?* hvem har gjort det? *Quando redibitis?* naar vil I vende tilbage.

Udsagnssætninger og spørgesætninger har regelmæssig verbet i indikativ.

Anm. 1. I livlig skildring bruges i udsagnssætninger undertiden historisk infinitiv istedenfor imperfektum indikativ, f. eks. *Sequani nihil respondere, sed in eadem tristitia taciti permanere*.

Anm. 2. Spørgesætninger indledes med spørgende pronomener, som *quis*, *uter*, *qualis*, *quantus*, og spørgende adverbier: *ubi*, *unde*, *quo*, *quando*, *quamdiu*, *quotiens*, *quam*, *quemadmodum*, *cur***), eller ved spørgepartiklerne: *num*, *nonne* og det enklitiske *-ne*. Eks. *Num venies?* kommer du? Svar: *non veniam* = nei; *nonne venies?* kommer du ikke? Svar: *veniam* = jo; *veniesne?*

*) I latin betegnes tiden nøiagtigere end i norsk; om fremtiden kan i udsagns- og spørgesætninger ikke bruges præsens, men kun futurum. Smlgn. N. G. § 134.

***) I spørgende hovedsætninger heder hvorfor *cur*, i spørgende bisætninger ogsaa *quare* og *quamobrem*.

kommer du? Svar: *veniam* = ja, eller *non veniam* = nei. Ved *-ne* betegnes ikke, om man venter *ja* eller *nei* til svar, efter num ventes *nei*, efter nonne *jo*.

I et disjunktiv (toledet) spørgsmaal tilknytttes andet led ved *an*, *eller*, benegtet *an non*, *eller ikke*; første led har utrum eller *-ne* eller ingen spørgepartikel; smlgn. § 10.

§ 3. Konjunktiv og tildels tidsskifte i latin, modalt hjælpeverbum og tidsskifte i norsk. *Errares*, si hoc diceret, du vilde tage fejl, hvis du sagde dette. *Dicat aliquis*, en kunde maaske sige. *Quid faciamus?* hvad skal vi gjøre? Konjunktiv i fortællende og spørgende hovedsætninger giver en forandring i betydningen, som i norsk betegnes dels ved modalt hjælpeverbum, dels ogsaa ved tidsskifte, d. e. imperfektum om nutiden, plusquamperfektum om fortiden; tildels bruges tidsskifte ogsaa i latin. Af saadanne tilfælde merkes: 1) Hypotetisk konjunktiv. 2) Potential konjunktiv. 3) Dubitativ konjunktiv.

§ 4. Hypotetisk konjunktiv bruges i betinget tale (baade i hovedsætning og bisætning), naar det skal udtrykkes, at betingelsen ikke finder sted; baade i latin og norsk bruges tidsskifte, se § 25.

§ 5. Potential konjunktiv bruges, naar man vil udtrykke sig ubestemt, saa at man siger, ikke at noget er saa eller saa, men at det muligens kunde være saa: 1) *Dicat aliquis, dixerit aliquis*, en kunde maaske sige. *Quis neget?* hvem kan vel negte? Om nutid bruges i potential konjunktiv præsens eller perfektum konjunktiv. 2) *Quis crederet?* hvem kunde eller skulde have troet? Om fortid bruges i potential konjunktiv imperfektum konjunktiv. I norsk bruges de modale hjælpeverber kunne eller skulle og almindelig ogsaa tidsskifte. Smlgn. N. G. § 135, 2den passus.

Ann. *Crederes, urbem captam esse*, *man* skulde have troet, at byen var erobret. Ved potential konjunktiv bruges ofte 2den person, hvor der i norsk maa oversættes med «man», idet ingen bestemt person tiltales.

§ 6. Dubitativ konjunktiv bruges i tvilende og afvisende spørgsmaal: 1) *Quid faciamus?* hvad skal vi gjøre? *Ego tibi irascar?* skulde jeg blive vred paa dig? Om nutid bruges i

dubitativ konjunktiv præsens konjunktiv. 2) *Quid facerem?* hvad skulde jeg gjøre (dengang)? *Ego tibi irascerer?* skulde jeg være bleven vred paa dig? Om fortid bruges i dubitativ konjunktiv imperfektum konjunktiv. I norsk bruges skulde som modalt hjælpeverbum og i afvisende spørgsmaal tillige tidsskifte.

§ 7. Ønskende og indrømmende viljesætninger har verbet i konjunktiv; ved et ønske tilføies ofte *utinam*, *gid*; negtelsen er *ne*, og *ikke* heder *neve*, (*ne quis*, ingen; *ne unquam*, aldrig). *Utinam vivat*, *utinam ne moriatur*, *gid* han maa leve, *gid* han ikke maa dø. *Sit hoc verum*, lad saa være, at dette er sandt (egentl. lad dette være sandt). *Ne verum dixerit*, lad saa være, at han ikke har sagt sandt.

Ann. *Utinam viveret*, ja, *gid* han levede; *vellem adfuisses*, *gid* du havde været tilstede (egentl. jeg skulde ønske, du havde været tilstede). Om et ønske, som ikke kan ventes opfyldt, bruges imperfektum og pluskvamperfektum konjunktiv med tilføiet *utinam* eller *vellem*.

§ 8. Opfordrende og befalende viljesætninger.

1) *Veni cras*, kom imorgen. *Egredere ex urbe, Catilina*, gaa ud af byen, *Catilina*. *Exercete memoriam*, øver hukommelsen. Befaling og opfordring til 2den person sættes i imperativ.

2) *Ne turbaveris circulos meos* eller *noli turbare circulos meos*, forstyr ikke mine cirkler. Forbud til 2den person udtrykkes ved *ne* og perfektum konjunktiv eller ved imperativ af verbet *nolo*, *noli*, *nolite*, med infinitiv (*noli*, *nolite turbare*, egentl. du, I maa ikke ville forstyrre).

3) *Imitemur maiores*, lad os efterligne forfædrene. *In rebus adversis ne desperemus*, lad os ikke fortvile i modgang. *Suum quisque noscat ingenium*, enhver søge at kjende sine evner og anlæg. En opfordring til 1ste eller 3dje person udtrykkes ved præsens konjunktiv; negtelsen er *ne* (*ne quis*, ingen, *ne unquam*, aldrig).

Ann. En fortællende hovedsætning med betydning som viljesætning (N. G. § 141, anm. 2) gjengives i latin med viljesætning: du skal gaa, *abi!* (Om nødvendighed og pligt bruges det passive verbaladjektiv med *esse*: alle mennesker maa dø, *omnibus hominibus moriendum est*).

B. Bisætninger.

I. Substantiviske bisætninger.

N. G. §§ 146—149.

Hovedregler.

§ 9. Afhængige udsagnssætninger svarer til fortællende hovedsætninger: Vi ser, at sneen er hvid, videmus, nivem albam esse. Han lovede, at slaven skulde komme den følgende dag, pollicitus est, servum postero die venturum esse.

Afhængige udsagnssætninger sættes i latin regelmæssig i akkusativ med infinitiv

Infinitivens tre tider betegner tiden i forhold til hovedsætningens tid: præsens infinitiv bruges om det, som er samtidigt med hovedsætningens handling, perfektum infinitiv om det, som gaar forud, futurum infinitiv om det fremtidige. Eks. Divitiacus dixit, Germanorum primo circiter milia quindecim Rhenum transisse; tunc esse in Gallia ad centum et viginti milium numerum; futurum esse paucis annis, ut omnes Germani Rhenum transirent.

Det norske *skal* eller *skulde* i afhængige udsagnssætninger er ligesom *vil* eller *vilde* tidshjælpeverbum og gjengives med futurum infinitiv.

Ann. Præsens infinitiv i latinsk akkusativ med infinitiv svarer til norsk imperfektum efter et verbum i fortid, men ellers ikke; norsk imperfektum efter nutid i hovedsætningen maa i latin gjengives med perfektum infinitiv, f. eks. vi ved, at Homer var blind, scimus, Homerum caecum fuisse.

§ 10. Afhængige spørgesætninger har verbet i konjunktiv. De svarer til spørgende hovedsætninger og indledes ligesom disse, se § 2, ann. 2; *om* heder *num* eller *-ne**), *om ikke* heder *nonne*; *eller* i andet led af en disjunktiv spørgesætning heder *an* eller *-ne*, *eller ikke* heder *neque*.

*) Efter verberne conari, experiri, tentare, forsøge, og expectare, bie paa, heder *om si*, f. eks. Helvetii conati sunt, si perrumpere possent.

Spørgende hovedsætn.

Spørgende bisætn.

Quis fecit?Quaero ex te, **quis** fecerit.**Quando** redibitis?Incertum est, **quando** redituri
simus.**Num** veniet?Quaeritur, **num** venturus sit
ell. venturusne sit.

Venietne?

Utrum verum est an fal-
sum?Quaeritur, **utrum** verum sit an
falsum.

Verumne est an falsum?

Quaeritur, verumne sit an
falsum.

Verum est an falsum?

Quaeritur, verum sit an fal-
sum.

In **utram** partem Arar fluat, oculis diiudicari non potest. Magna fuit contentio, **utrum** moenibus se defenderent, **an** obviam irent hostibus.

Ann. Det norske *skal* eller *skulde* kan i en afhængig spørgesætning være tidshjælpeverbum, f. eks. det er uvist, naar vi skal vende tilbage, og oversættes da med futurum konjunktiv; men det kan ogsaa være modalt hjælpeverbum, naar nemlig den afhængige spørgesætning svarer til et tvilende spørgsmaal; i latin betegnes da ikke det tvilende i bisætningen; f. eks. han ved ikke, hvad han skal gjøre, nescit, quid faciat (som ogsaa kan betyde: han ved ikke, hvad han gjør).

§ II. **Afhængige viljesætninger** svarer til ønskende, opfordrende og befalende hovedsætninger, f. eks. Cicero siger, at Catilina skal gaa ud af byen. Cicero dicit, ut Catilina ex urbe egrediatur; Cicero sagde, at Catilina skulde gaa ud af byen, Cicero dixit, ut Catilina ex urbe egrederetur. Archimedes bad soldaten, at han ikke maatte forstyrre cirklerne, Archimedes a milite petivit, ne circulos turbaret.

Afhængige viljesætninger tilknyttedes ved **ut** eller **ne***) og har verbet i konjunktiv.

Det norske *skal*, *skulde* i en afhængig viljesætning er ligesom *maa*, *maatte* modalt hjælpeverbum, og til *skal* gaa, *maa* gaa svarer i latin præsens konjunktiv (efter nutid i hovedsætningen), og til *skulde* gaa, *maatte* gaa svarer imperfektum konjunktiv (efter fortid i hovedsætningen).

*) Og ikke heder neve: Caesar ad Lingonas litteras nuntiosque misit, ne eos frumento neve alia re juvarent.

Særlige regler.

§ 12. Prædikatsinfinitiv til subjektet. Luna solis lumine collustrari putatur, det antages, at maanen faar sit lys fra solen (egentl. maanen antages at oplyses ved solens lys). I latin bruges prædikatsinfinitiv til subjektet for passive udtryk som: noget siges, fortælles, troes, antages, hvor der i norsk almindeligere bruges upersonligt udtryk med følgende at-sætning. Aristides omnium iustissimus fuisse fertur, man fortæller, at Aristides var den retfærdigste af alle. (Istedenfor „noget siges, fortælles at være saa eller saa“ bruges i norsk ogsaa det modale hjælpeverbum *skal*: Aristides skal have været den retfærdigste af alle).

Paa lignende maade bruges prædikatsinfinitiv til subjektet ved videri, synes, iuberi, befales, prohiberi, forhindres, vetari, forbydes: Parrhasius ei diutius cunctari visus est, det forekom ham, at Parrhasius nølede for længe (egentl. Parrhasius syntes ham at nøle for længe). Consules exercitum scribere iubentur, konsulerne faar befaling til at udskrive en hær. Milites pontem facere iussi sunt, soldaterne fik befaling til at bygge en bro. Veto abire, man forbyder mig at gaa bort.

Ann. Ved verberne videri, iuberi, prohiberi, vetari bruges prædikatsinfinitiv til subjektet ogsaa i de sammensatte tider, se eksemplerne i regelen; derimod bruges ved de sammensatte tider af udsagsverber og meningsverber ogsaa i latin upersonligt udtryk med afhængig udsagssætning: Traditum est, Homerum caecum fuisse.

§ 13. Quod satis commode pugnare non poterant, den omstændighed, at de ikke kunde kjæmpe bekvemt nok. „Den omstændighed, at“, „det faktum, at“ o. s. v. gjengives ved en sætning med *quod* og verbet i indikativ: Gallis magno impedimento erat, quod sinistra impedita satis commode pugnare non poterant, for gallerne var den omstændighed meget til hinder, at de, saalænge venstre haand var hindret, ikke kunde kjæmpe bekvemt nok.

Ann. Quod improviso unum pagum adortus es, ne ob eam causam nos despexeris, hvad det angaar, at du uventet har angrebet én stamme, saa maa du ikke af den grund se ned paa os; quod kau ogsaa

betyde «med hensyn til den omstændighed, at» og oversættes da «hvad det angaar, at» eller «naar».

Istedenfor *eo, quod*, «paa grund af den omstændighed, at» bruges *quod* alene som naarsagskonjunktion, «fordi», se § 24.

§ 14. a) *Perfecit, ne captivi redderentur*, eller *ut captivi non redderentur*, han satte igjennem, at fangerne ikke skulde udleveres, eller: at fangerne ikke blev udleveret. Efter verber som „sætte igjennem, udvirke“, *perficere, efficerere*, bruges i norsk afhængig viljesætning eller afhængig udsagnssætning, i latin bruges enten afhængig viljesætning med *ut* og *ne* eller følgesætning med *ut* og *ut non*, se § 29.

b) *Accidit, ut Atheniensis colonos in Chersonesum mittere vellent*, det hændte, at athenienserne vilde sende kolonister til Chersones. Efter verber som „det sker, at“, „det hænder, at“ bruges i norsk afhængig udsagnssætning, i latin følgesætning med *ut* eller *ut non*.

§ 15. *Timeo, ne veniat*, jeg er bange for, at han skal komme. Efter frygtsverber bruges i norsk afhængig udsagnssætning med *ville* eller *skulle* som tidshjælpeverbum, i latin bruges afhængig viljesætning med *ne* svarende til *at* og *ne non* (sjældnere *ut*) svarende til *at ikke*. I norsk: jeg frygter (med den tro), *at* han vil eller skal komme; i latin: jeg frygter (med det ønske), *at* han *ikke* maa eller skal komme.

Ann. *Histiaeus obstitit, ne res conficeretur*, Histiaeus satte sig imod, at sagen skulde sættes i verk. Efter verber som hindre og modstaa bruges i latin *ne*, hvor vi bruger *at*. Om *quin* se § 20, 2. Merk ogsaa: *Periculum est, ne*, der er fare for, at, f. eks. *erat periculum, ne ancipiti premerentur periculo*.

§ 16. *Volo, te venire*, jeg vil, at du skal komme. Efter viljesverberne *volo, nolo, malo, cupio, opto, studeo, placet, patior, sino, iubeo* og *veto* staar den afhængige viljesætning i akkusativ med *præsens* infinitiv. *Cupio, eum vivere*, jeg ønsker, at han maa leve. *Pluribus praesentibus eas res iactari volebat*, han vilde ikke, at de ting skulde drøftes i fleres nærværelse. *Iussit pontem rescindi*, han befalede, at broen skulde kastes af, han lod broen afkaste*).

*) Ved *impero*, som ogsaa betyder «jeg befaler», bruges en afhængig viljesætning med *ut* eller *ne*.

§ 17. *Pollicitus est, se venturum esse*, han lovede at komme. Efter verberne haabe, love, negte og true bruges i norsk om samme subjekt simpel infinitiv, men i latin bruges efter de tilsvarende verber fuld sætning: akkusativ med futurum infinitiv. I norsk: han lovede at komme; i latin: han lovede, at han skulde komme.

Merk ogsaa: De troede at skulle overtale allobrogerne, *existimabant, se Allobrogibus persuasuros esse*; han negter at have seet noget, negat, *se quidquam vidisse*.

Ann. 1. *Sperant, se imperio totius Galliae potiri posse*, de haaber at kunne bemægtige sig hele Gallien; *af possum* bruges præsens infinitiv om fremtiden.

Ann. 2. Ved mange andre verber bruges simpel infinitiv om samme subjekt i latin ligesom i norsk, f. eks. *bellum inferre decrevit*, han besluttede at paaføre krig. *Omnes cupiunt beati esse*, alle ønsker at være lykkelige. (Merk: ikke infinitiv ved *valere*, formaa, være istand til: *Valens ad leges perfringendas*, du er istand til at bryde lovene; infinitiv bruges ved *conari*, forsøge, men ikke ved *tentare*, quaerere og *petere*; infinitiv ved *malle*, ville heller, foretrække, men ikke ved *praeferre*).

§ 18. *Milites hortatus est, ut fortiter pugnarent*, han opmuntrede soldaterne til at kjæmpe tappert. Efter verber som opmuntre til, raade til, overtale til, bede og anmode om bruges i norsk simpel infinitiv til objektet, i latin bruges efter de tilsvarende verber en afhængig viljesætning med *ut* eller *ne*. I norsk: han opmuntrede soldaterne til at kjæmpe tappert; i latin: han opmuntrede soldaterne til, at de skulde kjæmpe tappert.

Ann. En infinitiv til objektet bruges ogsaa i latin ved verberne *cogere*, tvinge til, *prohibere*, forhindre i, *docere*, lære, *assuefacere*, vænne til: *Orgetorigem ex vinculis causam dicere coegerunt*, de tvang Orgetorix til at tale sin sag i lænker.

§ 19. 1) *Non dubitant, quin Romani Helvetiis libertatem erepturi sint*, de tviler ikke paa, at romerne vil berøve helvetierne friheden. Efter *non dubito*, jeg tviler ikke paa (og *non dubium est*, det er ikke tvilsomt), tilknyttes en afhængig udsagnssætning ved *quin*: verbet staar i konjunktiv. Paa samme maade siges *non multum abest, quin*, det er ikke langt fra, at.

Ann. Non dubito med simpel infinitiv betyder: jeg betænker mig ikke paa, f. eks. transire flumen non dubitaverunt. Efter dubito uden negtelse bruges afhængig spørgesætning, f. eks. dubito, venturusne sit.

2) Germani retineri non poterant, quin in Romanos tela conicerent, kunde ikke afholdes fra at kaste spyd mod romerne. Efter et hindringsverbum med negtelse kan en afhængig viljesætning tilføies med quin; verbet staar i konjunktiv; smlgn. § 15, ann.

Ann. Quin har ogsaa spørgende betydning = hvorfor ikke? og bruges for at udtrykke en opfordring, f. eks. quin imus, egentl. hvorfor gaar vi ikke? = lad os gaa. Quin etiam bruges ved stigning til et sterkere udtryk = ja, ja endog.

I en relativsætning med konjunktiv bruges quin istedenfor nominativ af relativet med negtelse: quin = qui non, quae non, quod non, f. eks. nemo fuit militum, quin vulneraretur. Non quin med konjunktiv bruges om den ikke virkelige grund = non quod non, smlgn. § 24, 1.

NB. Quin kan kun tilknytte en bisætning til benegtet hovedsætning

II. Adjektiviske bisætninger.

(N. G. § 151 og § 152).

§ 20. Adjektiviske bisætninger knyttes til substantiviske led ved relative ord: Allobroges, qui nuper pacati erant, allobrogerne, som nylig var overvundet. Hic locus, ubi constitimus, dette sted, hvor vi har gjort holdt.

Relative sætninger har regelmæssig verbet i indikativ.

Ann. 1. En relativsætning med de ubestemte relative pronomener quicumque, quisquis, uter og uterunque gjør tjeneste som substantivisk led, smlgn. N. G. § 152. Ogsaa ved qui kan det substantiviske led trækkes ind i relativsætningen, f. eks. quae pars civitatis Helvetiae insignem calamitatem populo Romano intulerat, ea princeps poenas persolvit, den del af den helvetiske stat, som o.s.v. Ofte er qui alene lig «den, som», «nogen, som», f. eks. amittit merito proprium, qui alienum appetit, den, som trakter efter fremmed gods, mister medrette sit eget.

Naar en relativsætning føies til som en stedsbestemmelse, uden at der vises hen paa noget ord i hovedsætningen, gjør den tjeneste som en adverbial bisætning, f. eks. *qua minima erat altitudo fluminis*, paa de steder, hvor; der, hvor flodens dybde var mindst.

Ann. 2. Det forbiudende relativ knytter hovedsætning til hovedsætning og svarer til en sideordnende konjunktion + et paapegende pronomen. (Til en sideordnende konjunktion alene svarer relativet i *quod si*, «og dersom», «men dersom»).

Ann. 3. Relativet retter sig i kjøen og tal efter det ord, det viser hen paa; hvilken kasus det skal staa i, kommer an paa, hvilken sætningdel det er i sin egen sætning. En afvigelse er det, at relativet som subjekt for et uselvstændigt verbum oftest retter sig efter prædikatsordet i kjøen og tal, f. eks. *Vesontio* (mask.), *quod est oppidum maximum Sequanorum*.

§ 21. **Konjunktiv i relative bisætninger.** En relativ bisætning i konjunktiv staaer ikke som et simpelt adjektivisk tillæg, men har en bibetydning af hensigt eller af følge eller af grund.

1) *Delecti Delphos missi sunt, qui Apollinem consulere*, som skulde raadspørge Apollo. Konjunktiv sættes i relative bisætninger med bibetydning af hensigt eller bestemmelse; i norsk bruges i saadanne relativsætninger modalt hjælpeverbum.

Ofte oversættes en saadan relativsætning ganske som en hensigtssætning, se § 27, f. eks. *Ariovistus partem suarum copiarum, quae castra minora oppugnaret, misit*, „for at angribe“.

2) *Nemo est tam senex, qui se annum non putet posse vivere*, ingen er saa gammel, at han ikke tror, han kan leve et aar endnu. Konjunktiv sættes i relative bisætninger med bibetydning af følge; i norsk bruges her ikke modalt hjælpeverbum, smlgn. § 29.

a) Særlig merkes udtryk som: *sunt, qui; reperiuntur, qui*, der findes dem, som; *non desunt, qui*, der mangler ikke dem, som; *nihil est, quod*, der er intet, som; ved disse udtryk sættes relativsætningen i konjunktiv. *Reperiti sunt nonnulli nostri milites, qui in phalanges insilirent*.

b) Ved adjektiverne *dignus, indignus, idoneus* og *aptus* tilføies en relativsætning med verbet i konjunktiv, hvor der i

norsk maa bruges et andet udtryk. *Indignus es, cui imperium committamus*, du er ikke værd, at vi skal betro dig kommandoen, du fortjener ikke, at vi betror dig kommandoen.

3) *Infelix, qui ultro ad necem cucurreris*, du ulykkelige, som frivillig har styrtet dig i døden. Konjunktiv kan sættes i en relativsætning for at give den bibetydning af grund.

III. Adverbiale bisætninger.

(N. G. § 154).

1. Tidssætninger.

§ 22. *Cum*, *da*, *naar*.

1) *Cum*, *da*, med imperfektum eller pluskvamperfektum konjunktiv, bruges i historisk fortælling for at tilknytte en bisætning som nærmere bestemmelse af tid og omstændighed. Der bruges imperfektum konjunktiv, naar bisætningens handling er samtidig med hovedsætningens, f. eks. *cum civitas armis ius suum exsequi conaretur, Orgetorix mortuus est*, da (medens) staten forsøgte at hævde sin ret ved vaabenmagt, løde Orgetorix. Derimod bruges pluskvamperfektum konjunktiv, naar bisætningens handling gaar forud for hovedsætningens, f. eks. *Caesari cum id nuntiatum esset, maturat ex urbe proficisci*, da dette var blevet meldt eller blev meldt Cæsar, skynder han sig at reise fra byen; i norsk bruges ofte imperfektum, ogsaa naar bisætningens handling gaar forud for hovedsætningens.

2) For at tilknytte en bisætning, som angiver tidspunktet, bruges *cum*: 1) med præsens indikativ = *naar* eller *nu*, *da*; 2) med perfektum eller pluskvamperfektum indikativ = *paa* *det* *tidspunkt*, *da*; *hvergang*, *naar*; 3) med futurum indikativ = *naar*, f. eks. *cum in urbem venero, scribam*, jeg skal skrive, naar jeg kommer til byen. Smlgn. noten til § 2.

Anm. I betydningen *idet* bruges *cum* om nutiden med præsens indikativ, f. eks. *fere quotidianis proeliis cum Germanis contentunt, cum aut suis finibus eos prohibent, aut ipsi in eorum finibus bellum gerunt*. Om fortiden følger efter *cum* = *idet* imperfektum konjunktiv.

§ 23. Tidskonjunktioner med indikativ:

Ubi, ubi primum, ut, ut primum, cum primum, simulac (simul atque, simul), saa snart som eller naar; da, f. eks. Helvetii, ubi de Caesaris adventu certiores facti sunt, legatos ad eum miserunt. saasart helvetierne var underrettet om Cæsars ankomst.

Postquam, posteaquam, efterat; antequam, priusquam, førend, f. eks. eo postquam Caesar pervenit, obsides poposcit, efterat Cæsar var kommen derhen.

Quoties, saa ofte som; quamdiu, saa længe som, f. eks. plurima mala in domum tuam intuli, quamdiu mihi necesse fuit patriam meam defendere, saa længe som det var nødvendigt for mig.

Dum, medens, idet, indtil; donec og quoad, saa længe som, indtil (efter negtelse *før*, smlg. tysk bis), f. eks. dum haec in colloquio geruntur, Caesari nuntiatum est, equites Ariovisti propius tumulum accedere, medens dette foregik.

Ann. 1. Med hensyn til verbets tid i saadanne tidssætninger maa merkes:

a) Til norsk pluskvamperfektum efter saa snart som, efterat, førend og indtil svarer i latin perfektum efter de tilsvarende konjunktioner.

b) I en bisætning med dum = medens, idet, bruges præsens ogsaa om fortiden (historisk præsens).

Ann. 2. Efter de konjunktioner, som betyder *førend og indtil*, følger konjunktiv, naar tidssætningen har bibetydning af hensigt; i norsk bruges da det modale hjælpeverbum *kunne* f. eks. Caesar priusquam se hostes ex fuga reciperent, in fines Suessionum exercitum ducit, førend fienderne kunde samle sig igjen efter flugten. Ut spatium intercedere posset, dum milites convenirent, legatis respondit etc., indtil soldaterne kunde komme sammen. Smgn. § 33.

2. Aarsagssætninger. (N. G. § 155).

§ 24. Aarsagskonjunktioner er: cum, da; quod, quia, fordi; quoniam, quando, quando quidem, eftersom, da jo, f. eks. Themistocles cum minus probatus esset parentibus, quod rem familiarem neglegebat, a patre exhereditatus est. Efter aarsagskonjunktionen cum staar altid konjunktiv; efter de øvrige aarsagskonjunktioner følger indikativ undtagen:

1) Naar det skal udtrykkes, at den grund, som anføres, ikke er den virkelige; derfor altid konjunktiv efter non quod eller non quo, ikke fordi: men indikativ efter et følgende sed quod, men fordi (den virkelige grund).

2) Naar det skal udtrykkes, at bisætningens indhold er noget, en anden anfører som grund, f. eks. Socrates accusatus est, quod iuventutem corrumpere, fordi (sagde man) han fordærvede ungdommen. Smlgn. § 33.

Ann. Aarsagssætning med quod bruges efter verberne laudo, vitupero, accuso, og gratias ago, f. eks. Cæsar Hæduos graviter accusat, quod ab iis non sublevetur, fordi han (sagde han) ikke blev støttet af dem. Galli Cæsari gratias egerunt, quod eos magno periculo liberaverat*).

Efter verber, som betegner en sindsstemning eller dens ytring (verba affectuum), kan der bruges baade aarsagssætning med quod og akkusativ med infinitiv, ligesom i norsk baade «fordi» og «over, at». Cæsar, quod sit destitutus, queritur — Cæsar se destitutum esse queritur, fordi han (sagde han) var ladt i stikken = over, at han var ladt i stikken.

3. Betingelsessætninger. (N. G. § 156).

§ 25. De almindelige betingelseskonjunktioner er: si, hvis, om; si non, hvis ikke; nisi, hvis ikke, med mindre, uden; sin, sin autem, men hvis.

1) Indikativ bruges i betinget tale, naar bisætningen alene indeholder en betingelse uden nogen bibetydning, uden at man altsaa faar vide, om betingelsen finder sted eller ikke**).

*) Naar sætningen med quod tilføies i indikativ, er det den, som fortæller det hele, som oplyser om grunden til, at de takkede; ved konjunktiv vilde betegnes, at gallerne selv anførte denne grund; det maatte da hede: quod se liberavisset. Smlgn. § 34.

***) Faar man vide, at betingelsen virkelig finder sted, kan indholdet af bisætningen ikke fremsættes som en betingelse uden bibetydning. Saalænge man ikke ved, om en er syg eller ikke, kan man sige: Han kommer, dersom han ikke er syg; men faar man vide, at han er syg, siger man enten med aarsagssætning: Han kommer ikke, fordi han er syg, eller med betinget tale «mod virkeligheden»: Han vilde komme, dersom han ikke var syg.

Eks. Si rex ea vult, quae Thebanis sunt utilia, gratis facere sum paratus: sin autem contraria, non habet auri atque argenti satis.

2) Hypotetisk konjunktiv bruges i betinget tale, naar det skal udtrykkes, at betingelsen ikke finder sted. Smlgn. § 4. Eks. 1) Si hoc diceret, erraret, dersom du sagde dette, vilde du tage fejl (tog du fejl); om nutid bruges i hypotetisk konjunktiv imperfektum konjunktiv svarende til norsk imperfektum og 1ste konditionalis. 2) Si hoc dixisset, erravisset, dersom du havde sagt dette, vilde du have taget fejl; om fortid bruges i hypotetisk konjunktiv plusquamperfektum konjunktiv svarende til norsk plusquamperfektum og 2den konditionalis.

Hovedsætningen kan ogsaa være spørgende, f. eks. Quid fecisset, si adfuisset, hvad vilde du have gjort, hvis du havde været tilstede?

Ann. 1. Regelen er, at der i betinget tale mod virkeligheden bruges hypotetisk konjunktiv baade i hovedsætning og bisætning; men i nogle tilfælde bruges dog indikativ i hovedsætningen:

1) Af verber og udtryk, som betegner mulighed eller pligt, bruges imperfektum indikativ istedenfor imperfektum konjunktiv, men perfektum indikativ istedenfor plusquamperfektum konjunktiv. Eks. Si id vellem, iam pridem factum esse poterat. Si id voluisset, iam pridem factum esse potuit.

2) Istedetfor plusquamperfektum konjunktiv bruges tildels futurum participium med fui eller eram (fortidsfuturum): Si hoc dixisset, erraturus fuisti eller eras.

3) Særskilt merkes perfektum indikativ ved paene og prope, næsten, nær: Paene dixi, jeg havde nær sagt.

Ann. 2. Af nutid (præsens og perfektum) kan der bruges potential konjunktiv i betinget tale, f. eks. si hoc dicas, erres, egentl. hvis du maaske kunde sige dette, var det nok muligt, du tog fejl; almindelig oversættes imidlertid saadan konjunktiv efter hovedregelens 1) eller 2), enten: Hvis du siger dette, tager du (nok) fejl, eller, hvis du sagde dette, vilde du (nok) tage fejl.

§ 26. En ønskesætning i konjunktiv tilknyttedes som betingelse ved *dum modo*, *dum*, naar blot; *dum modo ne*, *dum ne*, naar blot ikke, f. eks. *magno me metu liberabis dum modo inter me atque te murus intersit*.

4. Indrømmende bisætninger. (N. G. § 157).

§ 27. Indrømmende konjunktioner er:

<i>quamquam</i> , endskjønt,	}	med indikativ
<i>etsi</i> , <i>tametsi</i> , om end, skjønt,		

<i>quamvis</i> , om end noksaa meget	}	med konjunktiv
<i>licet</i> , om endog, selv om		

etiamsi, selv om, er egentlig betingelseskonjunktion og tilknytter en sætning i indikativ eller konjunktiv efter reglerne for modus i betinget tale.

Eks. *Hic etsi pari proelio discesserant, tamen eodem loco manere non ausi sunt. Quod turpe est id quamvis occultetur, tamen honestum fieri nullo modo potest.*

5. Hensigtssætninger. (N. G. § 158).

§ 28. Hensigtssætninger tilknyttedes ved *ut*, forat, og *ne*, forat ikke (neve, og forat ikke, *ne quis*, forat ingen, ikke nogen; *ne unquam*, forat aldrig); de har verbet i konjunktiv. I norsk svarer hertil hensigtssætning med modalt hjælpeverbum, eller, naar hoved- og bisætning har fælles subjekt, infinitiv styret af præpositionen for. Eks. *Romani ab aratro (ploegen) abduxerunt Cincinnatum, ut dictator esset*, forat han skulde være diktator. *Sustine hoc malum, ne maius veniat*, forat ikke et større (onde) skal komme. *Reliquas copias Haeduum ut consequi posset, pontem in Arari faciendum curat*, for at kunne indhente. *Angustias Themistocles quaerebat, ne multitudine circumiretur*, for ikke at blive omringet.

Ann. Hensigten betegnes ofte ved en relativ bisætning, se § 21, 1; særlig merkes *quo* med komparativ*) = *forat desto*, f. eks. *castella communit, quo facilius prohibere posset*, forat han desto lettere skulde kunne hindre det, for desto lettere at kunne hindre det.

*) *Quo* er her forskjellens ablativ; sjældnere bruges *quo* alene som midlets ablativ = forat derved.

6. Følgesætninger. (N. G. § 159).

§ 29. Følgesætninger tilknyttes ved **ut**, **saa at**, og **ut non**, **saa at ikke** (*ut nemo*, *saa at ingen*, *ut nunquam*, *saa at aldrig*); de har verbet i konjunktiv; i norsk bruges ikke modalt hjælpeverbum. Eks. *Mons altissimus impendebat, ut facile perpauci prohibere possent. Ariovistus tantos sibi spiritus assumpserat, ut ferendus non videretur.* Om relativsætninger med bibetydning af følge se § 27, 2.

7. Sammenligningssætninger. (N. G. § 160).

§ 30. Naar i norsk en sammenligningssætning med *som* slutter sig til en henvisning med *saa* i hovedsætningen, bruges i latin korrelative ord: til et demonstrativt pronomen eller adverbium i hovedsætningen svarer i bisætningen relativt pronomen eller adverbium: verbet i bisætningen staar i indikativ.

Demonstrativt,	relativt	
tantus, saa stor,	quantus	} som.
talis, saadan,	qualis	
tot, saa mange,	quot	
totiens, saa ofte,	quotiens	
tamdiu, saa længe,	quamdiu	
sic, ita, saaledes,	ut,	
tam, saa, saa meget,	quam	

Eks. *Xerxes bellum intulit Europae cum tantis copiis, quantas neque ante nec postea habuit quisquam.*

§ 31. Som sammenligningskonjunktioner bruges: *sicut*, **ut**, **velut**, ligesom, som; *quemadmodum*, ligesom; fremdeles **quam** = end, efter komparativ og komparative udtryk, og **atque***) = som, end, efter udtryk i positiv, som betegner en lighed eller ulighed (*similis*, *similiter*, *par*, *aeque*, *alius*).***) Eks. *ut supra demonstravimus, som vi ovenfor har vist. Caesar plus, quam pollicitus est, facit. Praestat Gallorum quam Romanorum*

*) Foran konsonanter (undt. h) ogsaa *ac*.

***) Til *idem* svarer regelmæssig relativet *qui*, men der siges ogsaa *idem atque*.

imperia perferre. Boios Haedui in parem juris libertatisque conditionem, **atque** ipsi erant, receperunt.

Ved en forkortet sammenligningssætning (N. G. § 166) bruges foruden *ut* og *sicut* ogsaa **tamquam** og **quasi** (saa at sige).

Særskilt mærkes *quam* ved superlativ for at betegne den høiest mulige grad. f. eks. *quam maximis potest itineribus*, in Galliam ulteriorem contendit, i saa store dagsreiser som muligt; almindelig forkortet, f. eks. *statuerunt sementes quam maximas facere*.

Anm. Naar 1ste sammenligningsled er subjekt i en akkusativ med infinitiv, sættes 2det sammenligningsled ogsaa i akkusativ, f. eks. *Ariovistus dixit se prius in Galliam venisse quam populum Romanum*.

§ 32. Hypotetiske sammenligningssætninger har verbet i konjunktiv, men ikke tidsskifte, tiden følger hovedsætningens tid; de tilknyttes ved **quasi**, **tamquam** **si**, **ut** **si**, **velut** **si**, **perinde** **ac** **si**, som om (N. G. § 166, anm. 1). *Sequani absentis Ariovisti crudelitatem, velut si adsit, horrent; velut si adesset, horrebant*.

C. Indirekte tale.

§ 33. Ved indirekte tale i videste forstand menes alt det, som af den, der fortæller, betegnes som sagt eller tænkt af en anden (af en, som der fortælles om, hvorved maa merkes, at man ogsaa kan fortælle om sig selv). I denne betydning er de afhængige substantiviske bisætninger indirekte tale, smlgn. eksemplerne i §§ 9, 10 og 11 med de tilsvarende eksempler i §§ 2, 7 og 8.

En relativ- eller konjunktionsbisætning har verbet i konjunktiv, naar det skal udtrykkes, at bisætningens indhold hører til noget, som er sagt eller tænkt af en anden; bisætninger, som hører til en afhængig udsagns-, spørge- eller vilje-sætning, staar saaledes i konjunktiv, f. eks. *Caesar cognovit, Considium timore perterritum, quod non vidisset, pro viso sibi renuntiasset*. — *Si vim facere conentur, se eos prohibiturum esse ostendit*. — *Dat negotium Senonibus reliquisque Gallis,*

qui finitimi Belgis erant, ut ea, quae apud eos gerantur, cognoscant.

Paa samme maade sættes konjunktiv i en bisætning, som hører til en hensigtssætning, f. eks. *castella communit, quo facilius, si transire conentur, prohibere possit.*

Om konjunktiv i aarsagssætninger om en andens ytring eller tanke se § 24, 2.

§ 34. Verbets tider i indirekte tale.

1) Om infinitivs tider i indirekte tale se § 9. Særskilt merkes fortidsfuturum infinitiv, *facturus fuisse, futurus fuisse*, som bruges i akkusativ med infinitiv for at gjengive plusquamperfektum konjunktiv med hypotetisk betydning i indirekte tale, f. eks. *credo te, si id dixisses, erraturum fuisse.* Smlgn. § 25, anm. 1, 21.

2) Konjunktiv.

a) Efter nutid i hovedsætningen bruges præsens og perfektum konjunktiv, efter fortid i hovedsætningen bruges imperfektum og plusquamperfektum konjunktiv.

Præsens eller imperfektum konjunktiv bruges om det som er samtidigt med hovedsætningens handling, perfektum eller plusquamperfektum konjunktiv bruges om det, som gaar forud for hovedsætningens handling.

Ann. 1. Med hensyn til tiden i bisætninger regnes historisk præsens dels — efter formen — som nutid, dels — efter betydningen — som fortid, f. eks. *Pausanias quaerit, causae quid sit tam repentini consilii. Huic ille, quid ex litteris comperisset, aperit.*

Ann. 2. Perfektum konjunktur bruges ikke blot om det, som gaar forud for nutid, og plusquamperfektum ikke blot om det, som gaar forud for fortid, men begge tider bruges ogsaa i forhold til en fremtidig handling, perfektum om det, som gaar forud for fremtid fra nu af, plusquamperfektum om det, som gaar forud for fremtid fra dengang af. Perfektum og plusquamperfektum konjunktiv i indirekte tale svarer saaledes til futurum exaktum i direkte tale, f. eks. *Caesar respondit, se civitatem conservaturum, si prius, quam murum aries tetigisset, se dedidissent (Civitatem conservabo, si prius, quam murum aries tetigerit, vos dedideritis).* Om tiden i norsk se N. G. § 134.

b) Det som er fremtidigt i forhold til hovedsætningens handling, udtrykkes i afhængige spørgesætninger og efter non

dubito, quin ved futurum participium med *sim* eller, efter fortid, *essem*, f. eks. *interrogat, quando redituri sint. Non dubitabant, quin Romani Helvetiis libertatem erepturi essent.*

Aum. Svarende til plusquamperfektum konjunktiv med hypotetisk betydning bruges i afhængige spørgesætninger (og efter *non dubito, quin*) futurum participium med *fuerim* eller, efter fortid, *fuissem*: *non dubium erat, quin erraturus fuisses.*

§ 35. **Refleksiv i indirekte tale.** I hovedsætninger og indikative bisætninger bruges de refleksive pronomener i latin paa samme maade som i norsk og viser hen til sætningens subjekt. I indirekte tale bruges *reflexiv*, foruden paa denne maade, ogsaa som henvisning til den person, som har sagt eller tænkt det, som anføres. I de substantiviske bisætninger bruges saaledes *reflexiv* om subjektet for hovedsætningens *verbum* (sagde han, mente han), og i en bisætning, som har *konjunktiv*, fordi bisætningens indhold skal betegnes som sagt eller tænkt af en anden person, som der fortælles om, bruges *reflexiv* om denne person. Eks. *Valerius se praesente de se ter consultum dicebat, utrum statim igni necaretur an in aliud tempus reservaretur. — Castella communit, quo facilius, si se invito transire conarentur, prohibere posset. — Decima legio per tribunos militum Caesari gratias egit, quod de se optimum iudicium fecisset.*

§ 36. **Oratio obliqua** eller indirekte tale i snevrere forstand kaldes det, naar den indirekte tale anvendes istedenfor ordret gjengivelse af noget, en har sagt, smlgn. N. G. § 150; hovedsætningerne og dermed den hele tale bliver da egentlig afhængig af et *verbum* som: han siger eller han sagde; ofte staar ogsaa et saadant *verbum* til ved talens første led; men det gjentages ikke senere (som ofte i norsk), og en *oratio obliqua* kan ogsaa tilføies uden noget saadant styrende *verbum*, naar kun sammenhængen viser, at der fortælles om en, som siger noget. *Oratio obliqua* bruges i latin meget i historisk fortælling, og mange eksempler findes i 1ste bog af *Caesar de bell. Gall.* Eksempler paa *oratio obliqua* uden styrende *verbum*: *Ea re impetrata sese omnes flentes Caesari ad pedes*

proiecerunt: non minus se id contendere et laborare, etc. Caes. I, kap. 31. — His consulentibus nominatim Pythia praecepit, ut Miltiadem imperatorem sibi sumerent: id si fecissent, incepta prospera futura esse.

Anm. Naar det, som en har sagt, gjengives ordret, i direkte tale, indledes det almindelig med inquit, som altid sættes efter ett eller flere af de ord, som gjengives, f. eks. Epaminondas, postquam Boeotos viciase audivit, «satis», inquit, «vixi, invictus enim morior». (Inquit bruges aldrig ved indirekte tale).

§ 37. Verbets modus i oratio obliqua.

A. Hovedsætninger.

1) Udsagussætninger i direkte tale gaar i oratio obliqua over til akkusativ med infinitiv:

Direkte tale.

Oratio obliqua.

(Cæsars tale i krigsraadet, Caes. I, kap. 40)

Ariovistus cupidissime amicitiam populi Romani appetivit.	Ariovistum cupidissime amicitiam populi Romani appetisse.
---	---

2) a. Virkelige spørgsmaal til 2den person staar i konjunktiv i oratio obliqua; ligesaa spørgsmaal til 1ste og 3die person, som i den direkte tale skulde staa i potential eller dubitativ konjunktiv:

Direkte tale.

Oratio obliqua.

(Cæsars tale i krigsraadet, Caes. I, kap. 40).

Cur hunc tam temere quisquam ab officio discessurum iudicet? — Cur tandem veremini? aut cur de vestra virtute desperatis?	Cur illum tam temere quisquam ab officio discessurum iudicaret? — Cur tandem vererentur? Cur de sua virtute desperarent?
---	--

b. Retoriske spørgsmaal til 1ste og 3die person i indikativ, som ikke er virkelige spørgsmaal, der venter svar, gaar over til akkusativ med infinitiv:

Direkte tale.

Oratio obliqua.

(Caesars svar til Divico, Caes. I, kap. 14).

Quod si veteris contumeliae oblivisci volo, num etiam recen- tium iniuriarum memoriam de- ponere possum?	Quod si veteris contumeliae oblivisci vellet, num etiam re- centium iniuriarum memoriam deponere se posse?
---	---

3) Viljesætninger staar i oratio obliqua i konjunktiv.

Direkte tale.

Oratio obliqua.

(Divico taler til Caesar, Caes. I, kap. 13).

Reminiscere pristinae vir- tutis Helvetiorum! — Ne ob eam rem tuae magnopere vir- tute tribueris!	Reminisceretur pristinae virtutis Helvetiorum! Ne ob eam rem suae magnopere vir- tuti tribueret.
--	---

B. Bisætninger.

Relative og konjunktions-bisætninger staar i oratio obliqua i konjunktiv efter § 33.

Ann. Som praktiske regler for overgang fra direkte tale til oratio obliqua gjælder:

1) Hovedsætninger i indikativ gaar over til akkusativ med infinitiv.

Undt. Spørgsmaal til 2den person gaar over til konjunktiv.

2) Hovedsætninger i konjunktiv og i imperativ gaar over til konjunktiv.

Undt. En hovedsætning i hypotetisk konjunktiv gaar over til akkusativ med fortidsfuturum infinitiv, se § 34, 1.

3) Bisætninger i indikativ gaar over til konjunktiv, bisætninger i konjunktiv og akkusativ med infinitiv beholder modus uforandret.

§ 38. Verbets tid i oratio obliqua bestemmes efter § 34 ved det verbs tid, der maa tænkes til som styrende verbum. Præsens og perfektum konjunktiv bruges ved siger han (smlgn. dog § 34, 2, a, anm.); imperfektum og plus quamperfektum konjunktiv bruges efter sagde han.

Ligesom man i historisk fortælling kan gaa over fra fortid til historisk præsens og omvendt, saaledes kan man ogsaa i oratio obliqua gaa over fra fortid til nutid og omvendt. Eks. i § 40, slutn.

§ 39. Pronomener i oratio obliqua.

1) Til 1ste person i direkte tale svarer efter § 35 i oratio obliqua reflexiv: se, sui, sibi; suus; ipse bruges med eftertryk som subjekt i en konjunktivisk bisætning og desuden for at undgaa tvetydighed, naar reflexivet ogsaa kunde vise hen paa samme sætnings subjekt:

Direkte tale.

Oratio obliqua.

(Af Ariovists budskab til Caesar, Caes. I, kap. 35).

Si ego populo Romano non praescribo, quemadmodum suo jure utatur, non oportet me a populo Romano in meo jure impediri.	Si ipse populo Romano non praescriberet, quemadmodum suo jure uteretur, non oportere sese a populo Romano in suo iure impediri.
--	---

(Af Caesars tale i krigsraadet)

Cur de sua virtute aut de mea diligentia desperatis?	Cur de sua virtute aut de ipsius diligentia desperarent.
---	---

(Af Divicos tale til Caesar)

Ne nos despexeris!	Ne ipsos despiceret.
--------------------	----------------------

2) Til 2den person i direkte tale svarer i oratio obliqua is eller med mere eftertryk ille: ofte bruges navn istedenfor henvisning.

Direkte tale.

Oratio obliqua.

(Af Ariovists tale i sammenkomsten med Caesar, Caes. I, kap. 44).

Debeo suspicari, simulata te amicitia, quod exercitum in Gallia habes, mei opprimendi causa habere. Quodsi liberam possessionem Galliae mihi tra- didideris, magno ego te praemio remunerabo et, quaecunque bella geri voles, sine ullo tuo labore et periculo conficiam.	Debere se suspicari, simulata Caesarem amicitia, quod exer- citurum in Gallia haberet, sui opprimendi causa habere. Quod- si liberam possessionem Gal- liae sibi tradidisset, magno se illum praemio remuneraturum et, quaecunque bella geri vellet, sine ullo eius labore et peri- culo confecturum esse.
---	---

3) Om 3die person bruges efter et verbum i fortid almindelig is og ille. Nunc i den direkte tale bliver i oratio obliqua til tum; hodie til eo die; heri til pridie; cras til postero die; adhuc til ad id tempus.

§ 40. Eksempel paa direkte tale og oratio obliqua. Caes. de bell Gall. kap. 13 og 14.

Direkte tale.

Divico ita cum Caesare egit: Si pacem, **inquit**, populus Romanus cum Helvetiis faciet, in eam partem ibunt atque ibi erunt Helvetii, ubi eos tu constitueris atque esse volueris: sin bello persequi perseverabis, reminiscere et veteris incommodi populi Romani et pristinae virtutis Helvetiorum. Quod improvise unum pagum adortus es, cum ii, qui flumen transierant, suis auxilium ferre non poterant, ne ob eam rem aut tuae magnopere virtuti tribueris aut nos despexeris; nos ita a maioribus nostris didicimus, ut magis virtute quam dolo contendamus. Quare ne commiseris, ut hic locus, ubi constitimus ex calamitate populi Romani nomen capiat aut memoriam prodat.

His Caesar ita respondit:

Eo mihi, **inquit**, minus dubitationis datur, quod eas res, quas vos commemoravistis, memoria teneo. Quod si ve-

Oratio obliqua.

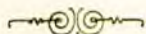
Divico ita cum Caesare egit: Si pacem populus Romanus cum Helvetiis faceret, in eam partem ituros atque ibi futuros Helvetios, ubi eos Caesar constitueret atque esse voluisset; sin bello persequi perseveraret, reminisceretur et veteris incommodi populi Romani et pristinae virtutis Helvetiorum. Quod improvise unum pagum adortus esset, cum ii, qui flumen transissent, suis auxilium ferre non possent, ne ob eam rem aut suae magnopere virtuti tribueret aut ipsos despiceret: se ita a maioribus suis didicisse, ut magis virtute quam dolo contenderent. Quare ne committeret, ut is locus, ubi constitissent ex calamitate populi Romani nomen caperet aut memoriam proderet.

His Caesar ita respondit:

Eo sibi minus dubitationis dari, quod eas res, quas legati Helvetii commemorassent, memoria teneret. Quod

teris incommodi oblivisci volo, si veteris incommodi oblivisci
num etiam recentium injuria- vellet, num etiam recentium
rum memoriam deponere pos- iniuriarum memoriam deponere
sum? Cum ea ita sint, tamen, se posse? — Cum ea ita sint,
si obsides a vobis mihi da- tamen, si obsides ab eis sibi
buntur, uti ea, quae pollice- dentur, uti ea, quae pollice-
cemini, vos facturos intelli- antur, eos facturos intelligat,
gam, et si Haeduis de iniuriis, et si Haeduis de iniuriis, quas
quas ipsis sociisque eorum in- ipsis sociisque eorum intule-
tulistis, satisfacietis, ego rint, satisfaciant, se cum
cum vobis pacem faciam. iis pacem esse facturum.

Skoleefterretninger.

I. Lærerpersonalet.

A. 1891—1892.

I aarsberetningen for 1890—91 er i oversigten over fagordelingen meddelt, at hr. Tørnøe underviste i naturfag i 1ste klasse af realgymnasiet og i 5te middelklasse a, men hans navn er ikke medtaget i fortegnelsen over de faste lærere, hvilken fejl herved berigtiges; tillige anføres her de personalhistoriske meddelelser, som ogsaa skulde have været anført i forrige aarsberetning:

Tørnøe, David Hercules, f. 1856, ex. art. 1874, laud. (24: 11), ex. philos. 1875, laud. prae ceteris (9: 7), matematisk-naturvidenskabelig lærerexamen 1882 laud. (gr. I 1,5, gr. II 1,6); 1877—79 medlem af Atlanterhavs-expeditionens videnskabelige comité; 1883 vikar ved Aars og Voss's skole; 1883—85 lærer ved Gjertsens skole; 1885—86 assistent ved det internationale bureau for maal og vegt; fra 1887 universitetsstipendiat i kemi; 1889—93 lærer i fysik ved Kristiania handelsgymnasium; fra august 1890 lærer ved Aars og Voss's skole; fra 1890 medlem af myntkontrolkommissionen og fra januar 1893 amanuensis ved universitetets fysiske kabinet; han opholdt sig i Frankrige og Tyskland 1885—88 med offentligt stipendium for at studere kemi og fysikalsk kemi og i 1889 efter kaldelse af den internationale komité for maal og vegt for at analysere prototypernes latiniridiumlegering.

Af de i aarsberetningen for 1890—91 opførte lærere fratraadte fra august 1891 — efter 12 aars virksomhed ved skolen — cand. mag. K. O. Brekke, udnævnt til adjunkt ved Hamars offentlige skole. Efter ham blev ansat:

Waage, Lars, f. 1863, ex. art. 1885 haud illaud. (33 : 12), ex. philos. 1886 laud. (12 : 6), sproglig-historisk lærerexamen 1891 (gr. II 1,9, gr. IV 2,1); var i 1889—91 lærer ved Gjertsens skole og ved Christies skole, i 1889—90 tillige ved fru Niensens artiumskursus og er fra 1891 lærer ved Nissens skole for voksne; opholdt sig for sprogstudiets skyld i England høsten og vinteren 1886—87 og sommeren 1891.

Fra august 1891 fratraadte ogsaa — efter 10 aars virksomhed her — cand. real. C. L. A. Schulerud, udnævnt til overlærer ved Trondhjems tekniske skole, og fra november s. a. universitetsstipendiat, dr. Elling Holst, som havde været lærer ved skolen siden september 1875 og nu var udnævnt til overlærer ved Kristiania tekniske skole. De to sidstes timer blev for skoleaaret overdraget til midlertidig ansatte lærere (se nedenfor).

I april 1892 fratraadte frøken Augusta Holstad, som havde været lærerinde i smaaskolen siden september 1875 og nu var ansat ved Bergens folkeskole. I hendes sted blev ansat

Frøken Sigrid Aars, f. 1872, afgangsexamen ved Nickelsens skole 1888, middelskole-examen 1890, udm. godt (1,17); havde i dette og de nærmest foregaaende aar flere gange havt længere vikariater ved skolen.

Midlertidig ansættelse i skoleaaret eller en større del af det havde adjunkt Kr. Lassen (norsk i 3 L. G.), cand. real. (senere dr.) V. Bjerknæs, de realstuderende A. Alexander*), M. Andresen*), V. Engstrøm*), L. Knudsen*) og E. Amundrud (naturfag, matematik, geografi) samt cand. mag. C. Knap (engelsk i 4 M.).

Cand. theol. A. Aubert var fremdeles fraværende paa studiereise i udlandet indtil skoleaarets slutning (se forrige aars beretning s. 5). Ligeledes paa grund af studiereiser i udlande

*) Ligesaa i det foregaaende skoleaar.

var sanglæreren cand. mag. Buch fraværende i maanederne oktober—mai (vikar cand. theol. J. U. Wolff) og cand. mag. Heyerdahl fra 12te april til skoleaarets udgang (vikar cand. mag. Knap).

Andre vikarer i aarets løb: Cand. mag. Eilifsen, cand. mag. Hals, stud. real. Hoel, cand. mag. Kinck, cand. mag. Moe, stud. philol. Var, cand. mag. Smith.

B 1892—93.

Af de i aarsberetningen for 1890—91 opførte faste lærere fratraadte endvidere fra august 1892 C. Schollert, lærer ved skolen siden august 1874, og A. Aannerud, lærer siden august 1889, begge for at gaa i folkeskolens tjeneste, samt af forskellige grunde lærer i geografi, cand. theol. Arstal, ansat ved skolen siden august 1881, cand. real. Birkeland*) og sløidlærer Borgersen, begge ansatte her fra august 1889; fremdeles et par maaneder senere inspektør E. Nicolaysen, ansat fra august 1873 og cand. mag. V. Aubert, ansat januar 1876, nu redaktør af „Landsbladet“.

Fra skoleaarets begyndelse blev følgende lærere ansatte:

Aars, Kristian Birch-Reichenwald, f. 1868, ex. art. 1887, meget godt (18:12), ex. philos. 1888 laud. prae ceteris (6:6), theologisk embedsexamen mai 1892 laud.; havde i de foregaaende aar ved forskellige leiligheder vikarieret ved skolen.

Alexander, Anton, f. 1870, ex. art. 1887, udm. godt (16:13), ex. philos. 1888 laud. prae ceteris (3:3), matematisk-naturvidenskabelig lærerexamen juni 1892 laud. med indstilling (gr. I 1,2, gr. III 1,7); havde før midlertidig ansættelse her ved skolen, se s. 30.

Andersen, Hans Magnus, f. 1869, ex. art. 1887 udm. godt (16:13), ex. philos. 1888 laud. prae cet. (4:3), examen ved Asker seminarium 1888 (teoretisk prøve 1,40, praktisk prøve 1,9), gruppe II af matematisk-naturvidenskabelig lærerexamen 1892 (laud. 2,1); vikar ved Kristiania borgerskole 1889—90; havde før midlertidig ansættelse ved skolen, se s. 30.

*) For i 2 aar at opholde sig i udlandet i videnskabeligt øiemed; vil forhaabentlig derefter komme tilbage til skolen igjen.

Engstrøm, Victor, f. 1865, ex. art. 1885 meget godt (30:13), ex. philos. 1886 meget godt (12:6); lærer ved Sandvikens skole 1891—92; ved Qvams skole fra 1ste septbr. 1891; havde før midlertidig ansættelse ved skolen, se s. 30.

Knap, Carl Stefanus, f. 1867, ex. art. 1884 laud. prae ceteris (17:13), ex. philos. 1885 laud. (9:6), sproglig-historisk lærerexamen 1891 laud. (gr. I 2,0, gr. IV 1,8); vikarierede her ved skolen vaaren 1887 og 1890; havde midlertidig ansættelse her i skoleaarene 1887—88 og 1891—92, se s. 30.

Skatvedt, Ole Johnsen, f. 1869, examen ved Asker seminarium 1890. udm. godt (teoretisk prøve 1,46, praktisk prøve 1,50); var i 1890—92 midlertidig lærer ved Evje folkeskole i Bærum.

Svensen, Sven Adolf, f. 1863, examen ved Asker seminarium 1881 meget godt (1,73 og 2,00), ex. art. 1886 meget godt (20:12), ex. philos. 1887 laud. (9:6), teologisk embedsexamen december 1891 laud.; april 1882—juni 1884 lærer ved folkeskolen ved Gjerpen; har i flere aar oftere vikarieret ved Aars og Voss's skole.

Var, Hans Andersen, f. 1867, ex. art. 1886 meget godt (15:12), ex. philos. 1887 laud. prae ceteris (7:6), sproglig-historisk lærerexamen juni 1893 laud. (gr. I 2,2, gr. IV 2,4); var 1887—89 timelærer ved Fredrikstads kommunale høiere skole og i 1889—91 huslærer.

Desuden indtraadte igjen som lærer ved skolen Lunde, Lyder, premierløjtnant i ingeniørvaabenet, ansat fra august 1890, men midlertidig fratruadt paa grund af militære tjenesteplichter (se aarsberetning 1890—91, s. 5).

Midlertidig ansættelse gennem en større del af skoleaaret (efter E. Nicolaysens og V. Auberts fratrædelse) havde cand. theol. J. Lunde; fra februar maaned tillige cand. mag. Gleditsch (se s. 35).

Skolebestyrer Voss var i første halvaar som medlem af den kongelige skolekommission hindret fra at deltage i skolearbeidet; hans timer blev besørget af cand. mag. Hoffmann. Siden januar har Voss ogsaa overtaget en væsentlig del af de timer, som før hr. Nicolaysen havde; i mellemtiden vikarierede

dels cand. mag. Kinck, dels cand. mag. Birch i disse timer. Da skolebestyrer Hofgaard i første halvaar havde overtaget en del af expeditionschef Knudsens arbeide i kirkedepartementet (ogsaa paa grund af skolekommissionen), besørgede cand. mag. Kinck hans timer i norsk i 2 L. G. og 2 R. G.

I maanederne januar—mai har cand. real. Neuberth med offentlig stipendium opholdt sig i Tyskland i pædagogisk øiemed; i hans fravær har cand. real. Juel vikarieret.

Andre vikarer i aarets løb: Stud. real. Alme, cand. mag. Hals, cand. mag. Moe, stud. theol. Pedersen, frøken H. Nørregaard.

Skolens faste lærere var ved skoleaarets slutning følgende:

Bestyrerne:

1. Aars, J., cand. mag., f. 1837, }
2. Voss, P., cand. mag., f. 1837, } skolens bestyrere fra
3. Hofgaard, S. W., cand. mag., f. 1843, lærer ved skolen } dens oprettelse 1863.
- fra 1864. bestyrer fra 1880.

Inspektørerne:

4. Johannesen, Ole, cand. philos., f. 1846, lærer fra januar 1875, inspektør fra 1881.
5. Fredriksen, Fr., cand. philos., f. 1853, lærer ved skolen fra august 1876. inspektør fra 1887.

De øvrige lærere:

6. Wang, Halfdan, kaptein, f. 1839, fra august 1865.
7. Schjøth, H., overlærer, f. 1844, fra august 1867.
8. Thorsen, E., seminarist, f. 1845, fra august 1873.
9. Grøterud, N., cand. mag., f. 1846, }
10. Aubert, A., cand. theol., f. 1851, } fra august 1877.
11. Neuberth, J. Fr. W., cand. real., f. 1855, fra september 1877.
12. Spjeldnæs, N., seminarist, f. 1841, fra august 1878.
13. Jacobsen, N. Chr. seminarist, f. 1845, fra mai 1880.
14. Henriksen, S. S., cand. real., f. 1845, }
15. Hougén, H. H. K., cand. philos., f. 1858, } fra august 1881.
16. Clausen, Peter, turnlærer, f. 1836, fra august 1883.
17. Myhre, W., cand. mag., f. 1863, }
18. Skattum, O. J., cand. mag., f. 1862, } fra august 1884.

19. Lunde, W. C., kaptein, f. 1844, fra august 1885.
20. Heyerdahl, Eivind, cand. mag., f. 1861, fra august 1886.
21. Jacobsen, M. Bjønness, stud. theol., f. 1863, fra august 1886.
22. Wettre, H., premierløjtnant, f. 1852, fra august 1886.
23. Arnesen, prest, f. 1863, }
24. Ecktell, J. A., prest, f. 1858, } fra august 1888.
25. Drivdal, L., seminarist, f. 1864, fra august 1889.
26. Holck, K. K., cand. mag., f. 1863, }
27. Lunde, L., premierløjtnant, f. 1861, } fra august
28. Schulz, H. C., seminarist, f. 1872, } 1890.
29. Törnøe, H., cand. real., universitetsstip., f. 1856, }
30. Buch, N., cand. mag., f. 1860, fra novbr. 1890.
31. Waage, L., cand. mag., f. 1868, fra august 1891.
32. Aars, Kr. Birch-Reichenwald, cand. }
theol., f. 1868, }
33. Alexander, A., cand. real., f. 1870, }
34. Andresen, M., stud. real., f. 1869, }
35. Engstrøm, V., stud. real., f. 1865, } fra august
36. Knap, C., cand. mag., f. 1867, } 1892.
37. Skatvedt, seminarist, f. 1869, }
38. Svensen, S. A., cand. theol., f. 1863, }
39. Var, H. A., cand. mag., f. 1867, }

Lærere:

40. Frk. Agnes Holstad, f. 1842, fra august 1875.
41. Frk. Marie Essendrop, f. 1863, fra august 1890.
42. Frk. Sigrid Aars, f. 1870, fra april 1892.

Af de her opførte lærere fratraadte d'hr. Fredriksen, Grøterud, Hougén, Myhre og Skattum ved skoleaarets slutning for selv at begynde en skole.

Desuden er hr. N. Chr. Jacobsen ansat som bestyrer af Holmestrand's folkeskole, hr. J. Fr. W. Neuberth som andenlærer ved Levangers middelskole, frk. Essendrop er ansat ved Kristiania borgerskole, og hr. universitetsstipendiat D. H. Törnøe, som i dette skoleaar har undervist i naturlære i 3 R. G. (5 t. ugentlig), har opsagt disse timer. Af de fratredende havde de

5 første i dette skoleaar et noget mindre timetal end før; samtidig havde en del af de ved udgangen af 1892 ansatte lærere kun et lidet ugentligt timetal, og de vil saaledes kunne overtage en betydelig del af de timer, som nu er blevet ledige; efter de fratrædende lærere har det derfor været tilstrækkeligt at ansætte 4 nye, hvoraf 1 med et mindre timetal:

Gleditsch, Theodor Immanuel, f. 1868, ex. art. 1886 meget godt (17:12), ex. philos. 1887 laud. (11:6), sproglig-historisk lærerexamen 1892 laud. (Gr. IV 1,9, gr. III 2,1); var i skoleaaret 1891—92 lærer i fransk ved Christies skole, fra høsten 1892 til jul vikar ved Larviks offentlige middelskole, fra januar 1893 ved Otto Anderssens skole, overtog fra februar fransk i 2 R. G. her ved skolen, se ovenfor s. 30, og har tidligere haft kortere vikariater ogsaa ved andre skoler i Kristiania; opholdt sig i sommeren 1892 i Belgien og Frankrige for sprogets skyld.

Haffner, Einar, f. 1869, ex. art. 1887 laud. (19:13), ex. philos. 1888 laud. prae ceteris (7:6), matematisk-naturvidenskabelig lærerexamen 1893 (gr. I 1,4, i gr. III endnu ikke fuldført den mundtlige examen); var 1890—93 lærer i matematik og naturfag ved Christies skole.

Smith, Hans Wilhelm Dop, f. 1863, ex. art. 1882 laud. (23:12), ex. philos. 1883 laud. prae ceteris (8:6), sproglig-historisk lærerexamen 1890 laud. (gr. I 2,2, gr. II 2,0); i 2det halvaar af skoleaaret 1890—91 vikar ved Skiens offentlige skole, i 1ste halvaar af skoleaaret 1892—93 ved Kristiansunds og i 2det halvaar ved Tromsø offentlige skole; har ogsaa haft kortere vikariater ved Aars og Voss's skole og ved Gjertsens skole; opholdt sig fra høsten 1891 til vaaren 1892 i Berlin for at studere det tyske sprog og germansk filologi.

Weisse, Fredrik, cand. mag., f. 1866, ex. art. 1885 laud. (20:12), ex. philos. 1886 laud. prae ceteris (6:6), sproglig-historisk lærerexamen laud. (gr. I 1,8 og IV 1,9 1892) Fra januar 1892 lærer ved Gjertsens skole. Opholdt sig i 1891 7 maaneder i England for at studere sproget.

II. Disciplene.

A. Disciplenes antal i september og april maaned:

	September 1891.	1892.	April 1892.	1893.
Smaaskolen: 1 (a. b.)	45	41	46	37
2 (a. b.)	48	49	50	47
3 (a. b.)	47	50	46	54
Middelskolen: 1 (a. b.)	54	49	53	52
2 (a. b. c.)	64	61	63	62
3 (a. b. c.)	57	57	57	61
4 (a. b. c.)	80	56	82	53
5 (a. b. c.)	66	78	67	79
6 (a. b. c.)	71	58	65	57
Latingymnasiet: 1	20	19	17	18
2	12	18	13	17
3	23	12	24	11
Realgymnasiet: 1	15	30	16	29
2	5	12	5	12
3	21	8	21	7
Tils. i 18 $\frac{91}{92}$ i 28 klasser	628		625	
Tils. i 18 $\frac{92}{93}$ i 27 klasser		598		596

B. Disciplenes gjennomsnittsalder i de forskjellige klasser ved begyndelsen af skoleaaret:

		1891—92	1892—93
Smaaskolen: 1 (normalalder 6 aar)		6 $\frac{7}{12}$	6 $\frac{8}{12}$
2 (— „ — 7 —)		7 $\frac{6}{12}$	7 $\frac{7}{12}$
3 (— „ — 8 —)		8 $\frac{6}{12}$	8 $\frac{6}{12}$
Middelskolen 1 (— „ — 9 —)		9 $\frac{7}{12}$	9 $\frac{6}{12}$
2 (— „ — 10 —)		10 $\frac{5}{12}$	10 $\frac{7}{12}$
3 (— „ — 11 —)		11 $\frac{6}{12}$	11 $\frac{5}{12}$
4 (— „ — 12 —)		12 $\frac{7}{12}$	12 $\frac{6}{12}$
5 (— „ — 13 —)		13 $\frac{6}{12}$	13 $\frac{8}{12}$
6 (— „ — 14 —)		14 $\frac{7}{12}$	14 $\frac{8}{12}$

C. Disciplenes fordeling efter hjemstavn:

	1891—92	1892—93
Fra Kristiania	562	510
„ andre byer	7	14
„ landdistrikterne	59	74
	<hr/> 628	<hr/> 598

III. Fag- og timefordelingen.

Omstaaende tabeller viser, hvorledes fagene i de forskjellige klasser har været fordelt mellem lærerne: A i skoleaaret 1891—92, B i 1892—93. De ved lærerens navn tilføjede tal betegner fagets ugentlige timetal i klassen; herved er imidlertid at merke, at skoletimerne er ikke lidet kortere end virkelige „timer“. Fra skoleaaret 1889—90 har man nemlig, som tidligere meddelt, indskrænket den længste daglige læsetid til $5\frac{1}{3}$ time; 1ste læsetime udgjør 50 minutter, og de øvrige hver $\frac{3}{4}$ time, og i det hele anvendes $\frac{3}{4}$ time til friminuter mellem timerne.

A. 1891—92.

Latin-

	Religion.	Norsk.	Tysk.	Latin.	Græsk.	Fransk.
3 L. G.	Ecktell 2	Lassen 4	—	Grøterud 9	Aars 9	Holck 2
2 L. G. ¹⁾	Ecktell 1	Hofgaard 4	—	Grøterud 10	Aars 3 Grøterud 5	Waage 2
1 L. G.	Arnesen 1	V. Aubert 3	Voss 1	Skattum 9	Heyerdahl 8	Waage 4
6 M. a.	Arnesen 2	Arnesen 3	Voss 3	Skattum 7	—	Grøterud 4
5 M. a.	Arnesen 2	Arnesen 3	Nicolaysen 3	Myhre 8	—	—
4 M. a ²⁾	N. Jacobsen 2	Arnesen 4	Myhre 4	Skattum 8	—	—

Real-

	Religion.	Norsk.	Tysk.	Engelsk.	Tegning.	Fransk.
3 R. G. ¹⁾	Ecktell 2	Hofgaard 2 Waage 2	—	Waage 5	Spjeldnæs 1 Holst 1 ³⁾	Waage 3
2 R. G. ¹⁾	Ecktell 1	Hofgaard 4	Nicolaysen 1	Waage 5	Spjeldnæs 1 Holst 1 ³⁾	Waage 2
1 R. G. ¹⁾	Ecktell 1	Heyerdahl 3		Nicolaysen 5	Spjeldnæs 2	Waage 4
6 M. b.	Arnesen 2	V. Aubert 3	Nicolaysen 4	Hougen 5	Spjeldnæs 1	Hougen 4
6 M. c.	Fredriksen 2	Fredriksen 3	Voss 4	Hougen 5	Spjeldnæs 1	Holck 4
5 M. b.	Fredriksen 2	Fredriksen 3	Nicolaysen 5	Holck 5	Spjeldnæs 1	—
5 M. c.	Arnesen 2	Heyerdahl 3	Heyerdahl 5	Hougen 5	Spjeldnæs 1	—
4 M. a ²⁾	N. Jacobsen 2	Arnesen 4	Myhre 4	Knap 5	Knndsen 2	—
4 M. b.	N. Jacobsen 2	Myhre 4	Voss 5	Holck 5	Spjeldnæs 2	—
4 M. c.	B. Jacobsen 2	Waage 4	Myhre 5	Waage 5	Spjeldnæs 2	—

Gymnastik: Wettre Gymnasierne 3 t.; 5 M. 3 t.; W. C. Lunde 6 M. 4 t.; 2 M. 3 t.; Clausen 4 M. 3 t.

¹⁾ 3 R. G. og 2 R. G. var kombineret i engelsk 4 t. og tegning 1 t.; 2 L. G. og 2 R. G. i norsk, fransk og historie; 2 R. G. og 1 R. G. i tysk, geografi, naturhistorie og tegning 1 t.; 3 R. G. og 1 R. G. i tegning 1 t.

²⁾ Kombineret latin- og engelskklasser.

³⁾ Senere Birkeland 1 t.

A. 1891—92.

afdelingen.

	Historie.	Geografi.	Naturfag.	Matematik og regning.	Skrivning.
3 L. G.	Schjøth 3	—	—	Johannesen 3	—
2 L. G.	Holck 3	—	—	Johannesen 3	—
1 L. G.	Skattum 3	—	—	Johannesen 2	—
6 M. a.	Arnesen 3	Skattum 2	Henrichsen 2	Johannesen 6	—
5 M. a.	Arnesen 3	Arstal 2	Tornøe 3	Johannesen 6	—
4 M. a.	Arnesen 2	Arstal 2	N. Jacobsen 2	Engstrøm 6	Thorsen 1

afdelingen.

	Historie.	Geografi.	Naturfag.	Matematik og regning.	Skrivning.
3 R. G.	Schjøth 3	Johannesen 1	Henrichsen 6	Holst, senere Birkeland 6	—
2 R. G.	Holck 3	Johannesen 1	Tornøe 5	Alexander 6	—
1 R. G.	Holck 3		Neuberth 1	Holst, senere Amundrud 6	—
6 M. b.	V. Aubert 3	Arstal 2	Engstrøm 2	Birkeland 6	—
6 M. c.	V. Aubert 3	Arstal 2	Engstrøm 2	Birkeland 6	—
5 M. b.	Holck 3	Skattum 2	Birkeland 3	Andresen 6	—
5 M. c.	Arnesen 3	Arstal 2	Birkeland 3	Engstrøm 6	—
4 M. a.	Arnesen 2	Arstal 2	N. Jacobsen 2	Engstrøm 6	Thorsen 1
4 M. b.	Hougen 2	Holck 2	N. Jacobsen 2	Andresen 6	Thorsen 1
4 M. c.	E. Jacobsen 2	Neuberth 2	Neuberth 2	Engstrøm 6	Thorsen 1

Sang: Buch Gymnasierne 3 t.; 5 M. 1t.; 4 M. a. b. 1 t.; 4 M. c. 1 t.
 Sløjd: B. Borgersen og L. Drivdal 5 M. a. b. c. 6 t.; Borgersen og N. Jacobsen 4 M. a. 2. t.; Borgersen og Drivdal 4 M. b. og c. 4 t.

A. 1891—92.

Fælles-

	Religion.	Norsk.	Tysk.	Historie.
3 M. a.	B. Jacobsen 3	Hofgaard 5	Hofgaard 5	Aannerud 3
3 M. b.	N. Jacobsen 3	Fredriksen 5	Fredriksen 5	N. Jacobsen 3
2 M. a.	Spjeldnæs 3	Hougen 5	Hougen 5	N. Jacobsen 2
2 M. b.	B. Jacobsen 3	Heyerdahl 5	Heyerdahl 5	B. Jacobsen 2
2 M. c.	Aannerud 3	Myhre 5	Myhre 5	Aannerud 2
1 M. a.	N. Jacobsen 3	Schulz 9	—	Holck 3
1 M. b.	Fredriksen 3	Schollert 9	—	Schollert 3
3 S. a.	Frk. Holstad 3	Holstad 8	—	Holstad 3
3 S. b.	Schollert 3	Schollert 8	—	Schollert 3
2 S. a.	Frk. Essendrop 3	Essendrop 9	—	—
2 S. b.	Aannerud 3	Aannerud 9	—	—
1 S. a.	Frk. Holstad 3	Holstad 9	—	—
1 S. b.	Schulz 3	Schulz 9	—	—

Gymnastik: Clausen: 3 M. 3 t.; W. C. Lunde: 2 M. 3 t.; Wettre:
1 M. 3 t.

Sløid: Borgersen og Drivdal: 3 M. a. b. 6 t.; 2 M. a. b. 6 t.;
1 M. a. b. 6 t.; Jacobsen: 2 M. c. 3 t.

A. 1891—92.

afdelingen.

	Geografi.	Naturfag.	Regning.	Skrivning.	Tegning.
3 M. a.	Neuberth 2	N. Jacobsen 2	Thorsen 5	Wang 2	Spjeldnæs 2
3 M. b.	Schollert 2	N. Jacobsen 2	Neuberth 5	Wang 2	Spjeldnæs 2
2 M. a.	Knudsen 2	N. Jacobsen 2	Neuberth 3	Wang 2	Spjeldnæs 2
2 M. b.	Drivdal 2	Neuberth 2	Neuberth 3	Wang 2	Spjeldnæs 2
2 M. c.	Neuberth 2	Neuberth 2	Thorsen 3	Wang 2	Spjeldnæs 2
1 M. a.	Neuberth 2	Neuberth 1	Drivdal 4	Wang 4	—
1 M. b.	Neuberth 2	Neuberth 1	Spjeldnæs 4	Wang 4	—
3 S. a.	Holstad 3	—	Holstad 4	Holstad 3	—
3 S. b.	Schollert 3	—	Spjeldnæs 4	Thorsen 3	—
2 S. a.	Essendrop 3	—	Essendrop 5	Essendrop 4	—
2 S. b.	Aannerud 3	—	Aannerud 5	Aannerud 4	—
1 S. a.	—	—	Holstad 6	Holstad 6	—
1 S. b.	—	—	Schulz 6	Schulz 6	—

Sang: Buch: 3 M. 1 t.; 2 M. 1 t.; 1 M. 1 t.

B. 1892—93.

Latin-

	Religion.	Norsk.	Tysk.	Latin.	Græsk.	Fransk.
3L.G. ¹⁾	Ecktell 2	Hofgaard 4	—	Grøterud 9	Aars 3 Grøterud 5	Waage 2
2L.G. ¹⁾	Arnesen 1	Hofgaard 4	—	Knap 10	Aars 6 Grøterud 2	Knap 2
1 L. G. Kr.	Aars 1	A. Aubert 3	Voss 1	Skattum 9	Grøterud 8	Hougen 4
6 M. a.	Arnesen 2	A. Aubert 3	Voss 3	Myhre 7	—	A. Aubert 4
5 M. a.	Arnesen 2	A. Aubert 3	Myhre 3	Knap 8	—	—
4 M. a ²⁾	N. Jacobsen 2	V. Aubert 4	Heyerdahl 4	Var 8	—	—

Real-

	Religion.	Norsk.	Tysk.	Engelsk.	Tegning.	Fransk.
3R.G. ¹⁾	Ecktell 2	Hofgaard 4	—	Waage 5	Alexander 1	Waage 2
2R.G. ¹⁾	Ecktell 1	Hofgaard 4	Myhre 1	Waage 6	Spjeldnæs 1	(Knap 2) Gleditsch 2
1 R. G.	Ecktell 1	A. Aubert 3	Voss 1	Knap 5	Spjeldnæs 2	Waage 4
6 M. b.	Fredriksen 2	Fredriksen 3	Voss 4	Holck 5	Spjeldnæs 1	Holck 4
6 M. c.	Fredriksen 2	V. Aubert 3	Heyerdahl 4	Waage 5	Spjeldnæs 1	Hougen 4
5 M. b.	Arnesen 2	A. Aubert 3	Voss 5	Holck 5	Spjeldnæs 1	—
5 M. c.	B. Jacobsen 2	Waage 3	Hofgaard 5	Waage 5	Spjeldnæs 1	—
4 M. a ²⁾	N. Jacobsen 2	V. Aubert 4	Heyerdahl 5	Knap 5	Spjeldnæs 2	—
4 M. b.	B. Jacobsen 2	Svensen 4	J. Lunde 5	Waage 5	Spjeldnæs 2	—

Gymnastik: Wettre: gymnasierne 3 t.; 6 M. 4 t.; 5 M. 3 t.; Clausen: 4 M. 3 t.

¹⁾ 3 L. G. og 3 R. G. var kombineret i norsk, fransk og historie; 3 R. G. og 2 R. G. i engelsk 4 t. og tegning; 2 L. G. og 2 R. G. i historie og en del af skoleåret i fransk.

²⁾ Kombineret latin- og engelskklasser.

B. 1892-93.

afdelingen.

	Historie.	Geografi.	Naturfag.	Matematik og regning.	Skrivning.
L.G. ¹)	Schjøth 3	—	—	Johannesen 3	—
L.G. ¹)	Schjøth 3	—	—	Johannesen 3	—
L. G.	Kr. Aars 3	—	—	Johannesen 2	—
M. a.	Arnesen 3	Neuberth 2	Engstrøm 2	Johannesen 6	—
M. a.	V. Aubert 3	Neuberth 2	Alexander 3	Alexander 6	—
M. a.	V. Aubert 2	Skattum 2	N. Jacobsen 2	L. Lunde 5	Thorsen 1

afdelingen.

	Historie.	Geografi.	Naturfag.	Matematik og regning.	Skrivning.
R.G. ¹)	Schjøth 3	Johannesen 1	Tornøe 5 Alexander 1	Alexander 6	—
R.G. ¹)	Schjøth 3	Henrichsen 2	Henrichsen 5	Alexander 6	—
R. G.	Skattum 3	Johannesen 2	Johannesen 4 Neuberth 1	Alexander 5	—
M. h.	Skattum 3	Skattum 2	Engstrøm 2	Andresen 6	—
M. c.	Arnesen 3	Skattum 2	Engstrøm 2	Engstrøm 6	—
M. h.	Holck 3	Holck 2	L. Lunde 3	L. Lunde 6	—
M. c.	B. Jacobsen 3	Neuberth 2	Alexander 3	L. Lunde 6	—
M. a.	V. Aubert 2	Skattum 2	N. Jacobsen 2	L. Lunde 5	Thorsen 1
M. b.	Svensen 2	Skattum 2	N. Jacobsen 2	L. Lunde 5	Thorsen 1

Sang: Buch: gymnasierne 2 t.; 5 M. 1 t.; 4 M. 1 t.

Sløid: N. Jacobsen: 5 M. a. 2 t.; 4 M. b. 2 t.; Drivdal:
5 M. b. 2 t.; 5 M. c. 2 t.; 4 M. a. 2 t.

B. 1892—93.

Fælles-

	Religion.	Norsk.	Tysk.	Historie.
3 M. a.	N. Jacobsen 3	Hougen 5	Hougen 5	N. Jacobsen 3
3 M. b.	B. Jacobsen 3	Heyerdahl 5	Heyerdahl 5	Holck 3
3 M. c.	Spjeldnæs 3	Myhre 5	Myhre 5	Skatvedt 3
2 M. a.	N. Jacobsen 3	Heyerdahl 5	Heyerdahl 5	Skatvedt 2
2 M. b.	Fredriksen 3	Fredriksen 5	Fredriksen 5	Holck 2
1 M. a.	Arnesen 3	Schulz 9	—	Spjeldnæs 3
1 M. b.	N. Jacobsen 3	Arnesen 9	—	Holck 3
3 S. a.	Frk. Essendrop 3	Essendrop 9	—	Essendrop 4
3 S. b.	Svensen 3	Svensen 9	—	Svensen 4
2 S. a.	Frk. Holstad 3	Holstad 9	—	—
2 S. b.	Schulz 3	Schulz 9	—	—
1 S. a.	Frk. S. Aars 3	S. Aars 9	—	—
1 S. b.	Skatvedt 3	Skatvedt 9	—	—

Gymnastik: W. C. Lunde: 3 M. 3 t.; Wettre: 2 M. 3 t.; Clausen: 1 M. 3 t.

Sløid: Drivdal: 3 M. a. b. c. 9 t.; 2 M. a. b. 6 t.; Drivdal og Jacobsen: 1 M. a. 3 t.; Drivdal og Skatvedt: 1 M. b. 3 t.

B. 1892—93.

afdelingen.

	Geografi.	Naturfag.	Regning.	Skrivning.	Tegning.
3 M. a.	Neuberth 2	N. Jacobsen 2	Neuberth 5	Wang 2	Spjeldnæs 2
3 M. b.	Holck 2	Neuberth 2	Neuberth 5	Wang 2	Spjeldnæs 2
3 M. c.	Neuberth 2	Neuberth 2	Thorsen 5	Wang 2	Spjeldnæs 2
2 M. a.	Skatvedt 2	N. Jacobsen 2	Thorsen 3	Wang 2	Spjeldnæs 2
2 M. b.	Neuberth 2	Neuberth 2	Spjeldnæs 3	Wang 2	Spjeldnæs 2
1 M. a.	Holck 2	N. Jacobsen 1	Thorsen 4	Wang 4	—
1 M. b.	Spjeldnæs 2	N. Jacobsen 1	Drivdal 4	Wang 4	—
3 S. a.	Essendrop 3	—	Essendrop 4	Essendrop 3	—
3 S. b.	Svensen 3	—	Svensen 4	Svensen 3	—
2 S. a.	Holstad 3	—	Holstad 5	Holstad 4	—
2 S. b.	Schulz 3	—	Schulz 5	Schulz 4	—
1 S. a.	—	—	S. Aars 6	S. Aars 6	—
1 S. b.	—	—	Skatvedt 6	Skatvedt 6	—

Sang: Buch: 3 M. 1 t.; 2 M. 1 t.; Drivdal: 1 M. 1 t.

IV. Undervisningen.

A. 1891—92.

Skoleaaret begyndte efter ferierne den 22de august (for 1ste smaaklasse 1ste september) og sluttede med aarsfesten efter examen den 9de juli (for smaaskolen 4de juli).

Her meddeles en oversigt over, hvad der er gennemgaaet i de forskjellige fag.

I. Smaaskolen*).

Religion.

1 Sm. (3 timer egentlig). Det vigtigste af 1ste Mose-bog og de vigtigste afsnit af Jesu liv fortalt og gjenfortalt, bibelske billeder er forevist. Nogle lette salmevers.

2 Sm. (3 t.). De vigtigste begivenheder af det gamle og det nye testamente fortalt (i tilslutning til Vogts mindste bibel-historie) og gjenfortalt; bibelske billeder er forevist. Nogle lette salmevers.

3 Sm. (3 t.). Vogts mindste bibelhistorie, det gamle testamente. Af katekismen de tre første parter uden Luthers forklaringer. Nogle lette salmevers.

Norsk.

1 Sm. (9 t.). Efter lyd- og skrive-metoden læsning af sammenhængende latinsk og gotisk tryk; de latinske skrifttegn indøvet. Erichsens og Paulsens læsebog, 1ste del, 5te udgave (taget i brug i sidste halvdel af oktober). Afskrift og diktat-øvelser, i begyndelsen paa tavle, senere ogsaa i bøger. Fortællinger og samtaler med børnene i tilknytning til skolens

*) Det egentlige timetal er for smaaskolens 2 første klasser 24, for 3dje klasse 26; men med de forkortede skoletimer (se s. 37) er i 1ste smaaklasse, som har $\frac{1}{2}$ time fri midt paa dagen, de 4 skoletimer med fradrag af friminuterne lig $2\frac{1}{4}$, i 2den og 3dje klasse lig 3 virkelige timer, 3dje klasse har 2 dage 5 skoletimer lig $3\frac{1}{2}$ time. (For 1ste smaaklasse begynder skoleaaret den 1ste september. Midt i hver time anvendes en liden stund til gymnastiske øvelser eller sang).

samling af billeder; øvelser i gjenfortælling af eventyr, fabler osv. Nogle lette vers udenad. Sang.

2 Sm. (9 t.). Erichsen og Paulsens læsebog, 2den del, 1ste afdeling. Afskrift efter læsebogen med stavelsesdeling flere gange om ugen, dels hjemme, dels paa skolen. Diktat. Enkelte digte udenad. Sang.

3 Sm. (8 t.). Erichsen og Paulsens læsebog 2den del, 2den afdeling. Afskrift hjemme og diktat 2 gange ugentlig. Ordklasserne gennemgaaet. Enkelte digte udenad. Sang.

Historie.

2 Sm. I de norske timer er en del af tiden anvendt til fortælling og gjenfortælling af de gamle gudesagn.

3 Sm. De gamle gude- og heltesagn og det vigtigste af Norges historie indtil Harald Haardraades død fortalt og gjenfortalt.

Geografi.

2 Sm. (3 t.). Efter en kort forklaring af de vigtigste geografiske begreber fortalt om jordens bevægelse og dens skikkelse; under en udflugt med klassen er eleverne orienteret i den nærmeste omegn; en kort oversigt er meddelt over Europa, fuldstændigere fortalt om Norge og Sverige. Globus og kort benyttet.

3 Sm. (3 t.). En noget udførligere gennemgaaelse af himmellegemerne, jordens bevægelse, naturforhold, klima og vegetation.

En kortfattet gennemgaaelse af de enkelte europæiske lande, deres beskaffenhed, næringsveie og størrelse; byer; hovedstædernes størrelse; de større fjeldkjeder og floder.

Regning.

1 Sm. (6 t.). Tallene 1—100 gennemgaaet med række-tælling. Kugleramme benyttet som anskuelsesmiddel; stadig praktiske eksempler.

2 Sm. (5 t.). Indøvet addition, subtraktion og multiplikation med ensifret multiplikator. Neuberths regnetabel benyttet.

3 Sm. (4 t.). Gjennemgaaet de fire regningsarter ved ensbenævnte tal. Neuberths regnetabel benyttet.

Skrivning.

1 Sm. (6 t.). Indøvelse af den rigtige skrivestilling. Forberedende øvelser paa tavle. I november toges 1ste hefte af Thorsen og Wangs øvelsesbog i brug; grundtrækkene til de smaa latinske bogstaver og bogstaverne selv indøvet efter opskrift paa vægtavlen.

2 Sm. (4 t.). 1ste hefte af Thorsen og Wangs skrivebog og øvelsesbog nr. 1; øvelsesbogen benyttet saaledes, at der i 1ste halvaar blev skrevet korte ord med smaa forbogstaver af lignende art som i sidste del af skrivebogens 1ste hefte; i andet halvaar gennemgaaet de store bogstaver — som forberedelse til 2det hefte af skrivebogen.

3 Sm. (3 t.). Thorsen og Wangs skrivebog, 2det hefte, og øvelsesbog nr. 1. I øvelsesbogen skrevet i 1ste halvaar længere ord med smaa forbogstaver; i 2det halvaar korte ord med store forbogstaver som forberedelse for skrivebogens 3dje hefte.

II. Middelskolen

Religion.

1 M. (3 t.). Vogts mindste bibelhistorie, det nye testamente læst og repeteret. Katekismens tre første parter med Luthers forklaringer læst og repeteret. Nogle salmevers.

2 M. (2 t.). Vogts mindste bibelhistorie, udfyldt ved lærerens fortælling, indtil «Saul», læst og repeteret; læsning i bibelen. Katekismens to sidste parter er læst og alle parter repeteret (med Luthers forklaringer). Nogle salmevers. Fra begyndelsen af kirkeaaaret er gennemgaaet evangelierne for følgende søndag (og festdage).

3 M. (3 t.). Vogts bibelhistorie for borgerskoler, fra «Eli og Samuel» til det nye testamente læst og repeteret; læsning i bibelen. Katekismens fem parter repeteret; en del af «Sentenser af Guds ord». Nogle salmer. I de første maaneder (indtil kirkeaaarets slutning) fortsat gennemgaaelse af søndagsevangelierne.

4 M. (2 t.). Vogts bibelhistorie for borgerskoler fra det nye testamente til «Palmesøndag». Pontoppidans forklaring (Sverdrups udgave) 1ste part, delvis repeteret.

5 M. (2 t.). Vogts bibelhistorie for borgerskoler læst og repeteret fra «Palmesøndag» og ud. Pontoppidans forklaring (Sverdrups udgave) 2den part læst og repeteret.

6 M. (2 t.). Repetition af Vogts bibelhistorie for borgerskoler. Pontoppidans forklaring (Sverdrups udgave) læst ud og repeteret (det indeirklede er forbigaet baade ved første gangs læsning og ved repetitionen).

Norsk.

1 M. (9 t.). Erichsen og Paulsens læsebog, 2den del, 3dje afdeling. Enkelte digte udenad. Hofgaards En liden norsk grammatik: Indledningen (§§ 1—18), § 20 Subjektet, § 21 Prædiketet, § 22 Prædikatsordet, § 23 Objektet, § 24 Verbets to hovedformer, § 25 Bestemmelser til verbet; derhos af formæren §§ 45—49 Substantiverne; §§ 50—53 Adjektiverne; § 54 Pronomenerne; §§ 55—65 Verberne; anmerkninger er ikke medtaget. Analyse efter tilsvarende dele af Jensens eksempelsamling og efter eksempler paa vægtavlen. Diktat 2 gange ugentlig. Af Aars's retskrivningsregler er de vigtigste regler indøvet ved diktaterne (særlig §§ 17—19, 22, 28—29, 40—43).

2 M. (5 t.). Erichsen og Paulsens læsebog, 3dje del, efter udvalget for denne klasse (se fortalen til 5te udgave). Digte udenad: Raad for uraad, Kong Harald og islændingen, Dyre Vaa, Sinklarsvisen, Smeden paa Helgoland, Fridtjovs vikingebalk, Isfarten, Fædrelandssang (de to førstnævnte digte er læst i alle tre parallelklasser, de næste to i to klasser, de øvrige hver i en enkelt klasse). Hofgaards Norsk grammatik: Indledningen repeteret; derefter § 111, § 143—147 Hovedsætninger og Substantiviske bisætninger; § 151 Adjektiviske bisætninger; §§ 153—160, Adverbiale bisætninger; §§ 167—69 Ordstillingen; derhos repetition af formlæren. Analyse efter diktat og efter eksempler paa vægtavlen. Diktat 1 gang hver uge; Aars's retskrivningsregler; af tegn indøvet komma og semikolon.

3 M. (5 t.). Erichsen og Paulsens læsebog, 3dje del, efter udvalget for denne klasse (se fortalen til 5te udgave). Digte udenad: i 3 M. a: Hundemordet, En vise om Hellig Olav, Birkebeinssang, Fædrelandssang, Norges herlighed; i 3 M. b: Ivar Huitfeldt, Gjøterguttens sang, Mit fødeland. Smeden og bageren. Matrosen. Hofgaards Norsk grammatik: Repetition om hovedsætninger og bisætninger, læst om den enkelte sætning og dens dele. Analyse efter læsebogen, tildels skriftlig med benyttelse af Hofgaards Tegn ved skriftlig analyse. Diktat med indøvelse af samtlige skilletegn; Aars's retskrivningsregler.

4 M. (4 t.). Erichsen og Paulsens læsebog, 3dje del. En større del af det for klassen opførte udvalg (se fortalen til 5te udgave); Digte udenad: Kokosnødden, Fregatten Ørnens brand, Blomster-Ole, Terje Viken, Koll med bilen (kun Blomster-Ole i alle tre parallelklasser). Hofgaards Norsk grammatik: Repetition af indledningen og formlæren, sætningslæren repeteret ved analyse efter læsebogen. 1 time om ugen er anvendt til skriftlige øvelser: diktat, gjenfortælling og stil: Aars's retskrivningsregler. Stilopgaver: En dag i sommerferien. — Et brev til en ven. — En uveirsdag — Frikvarteret. — Fernando Cortez (ex tempore, efterat indholdet var gennemgaaet i verdenshistorien). — Juleaften. — Et snebalslag. — En flyttedag. — En dag i juleferien. — For sent paa skolen. — En uventet glæde. — En skibsmast fortæller sin historie. — St. Hanshaugen og udsigten derfra. — Et præmieløb. — En ildebrand. En spadserstok fortæller sin historie. — En gymnastiktime. — En tur til Bygdø. — Opfindelserne (efter gennemgaaelse under historieundervisningen).

5 M. (3 t.). Erichsen og Paulsens læsebog, 3dje del. En større del af det for denne klasse opførte udvalg (se fortalen til 5te udgave); derhos flere stykker efter Erichsens Norske læsestykker for middelskolens øverste klasse, bl. a. i alle 3 parallelklasser. Den politiske kandestøber. Hofgaards Norsk grammatik: Sætningslæren i sammenhæng; analyse efter læsebogen. Et skriftligt arbejde hver anden uge: Diktat, gjenfortælling og mest stil: Aars retskrivningsregler, især skilletegnene. Stilopgaver: Fra sommerferien (eller: En feriedag). — En regnveirsdag om høsten. — Før, under og efter et uveir. —

Dyrelivet i vore skove. — Et træs historie. — Trækfuglene. — Om hunden og den nytte, menneskene har af den. — Kristian IV fortæller fra sit ophold paa Stortorvet. — Som man reder, saa ligger man. — I skoven en vinterdag. — Fortæl om renen. — Hesten og dens nytte. — Naar katten er borte, danser musene paa bordet. — En sommerdag og en vinterdag i skoven. — Vinteren og de fornøielser, den bringer os. Holmenkolrendet. — Liden tue velter ofte stort læs. — En tur paa bryggerne.

6 M. (3 t.). Læsning efter Erichsen og Paulsens læsebog, 3dje del, og Erichsens Norske læsestykker for middelskolens øverste klasse. Der blev læst og lagt op til middelskoleexamen i alle 3 parallelklasser (6 M. a, b og c): Wessel: Posthuset. Brodne kar i alle lande. Det ædelmodige tilbud. Ewald: Klagesang over Fredrik den femte. Baggesen: Da eg var lille. Oehlenschläger: Af Haakon Jarl. Bjørnson: Fædrelandssang. I en tung stund. Desuden i 6 M. a og b: Holberg: Den politiske kandestøber. Ewald: Liden Gunver. J. N. Brun. Norges skaal. Første paaskedag. Welhaven: Mandgaren i Holeia. Ibsen: Paa Akershus. Bjørnson: Gamle Norge. I 6 M. a og c: Moe: Blomster-Ole. I 6 M. a alene: Grundtvig. Trøst over døden. Kirken. Wilster: L. Holberg. Wessel: Smaavers. Welhaven: Harald fra Reine. Nehemias. Wergeland: Juleaftenen. I 6 M. b og c: Ewald: Ved dødens komme. I 6 M. b alene: Ewald: Sønandssang. J. St. Munch: De tre høie ord. Schwach: Flagsang. Wergeland: Til min gyldenlak. Et frygteligt jevnløgn. Asbjørnsen: En sommernat paa Krokskoven. I 6 M. c alene: P. Dass: Prestereiser i Nordland. Vindene i Nordland. Holberg: Bergen og bergenserne. Wessel: Smeden og bageren. Til hr. Jens Baggesen. Oehlenschläger: Haakon arls død. Welhaven: En vise om Hellig Olav. Strilerne. Aasgardsreien. Wergeland: Lad-Hans. Gnieren og dranceren. A. Munch: Mit fødeland. Moe: Blind-Anne. Asbjørnsen: En nat i Nordmarken. Bjørnson: Faderen. Ibsen: Kong Haakons gildehal. 4de juli 1859. Lie: Nordjordhesten.

I litteraturhistorie er læst: Norbys omrids, i 6 M. a og e ogsaa benyttet Norbys Digtarterne. Af Hofgaards grammatik om versemaalene og ved siden heraf repetition.

En stil hver anden uge; opgaver: En sløidtime (extemp.). — Fra sommerferien. — Fugleliv i skoven. — Fortæl om myrerne (eller bierne) og deres levevis. — Fortæl om vore vigtigste rovdyr. — Norges fiskerier. — En mislykket landtur. — Jernet og dets nytte. — Alexander den store. — Island og Sicilien (en sammenligning). — Fortæl i korthed indholdet af Ibsens digt Terje Viken. — Ilden som tjener og herre. — Fortæl om hvalen (tentamensstil). — Den, som graver en grav for andre, falder ofte selv i den. — Naturen og livet i den nordlige kolde zone. — Giv en skildring af et norsk vasdrag og fortæl om vasdragenes nytte og betydning for samfærdsel og bedrift. — En skitur i julen. — Fortæl om jernbanerne og deres nytte for vort land. — De norske fjorde og deres betydning. — Ved emigrantskibets afgang. — Fortæl om Ludvig Holberg. — Vor sjøfart og dens betydning. — Nederlændernes frihedskamp.

Tysk.

2 M. (5 t.). Kr. Lassens tyske læsebog for begyndere, 3dje udgave til s. 49. Af de sammenhængende læsestykker er læst til s. 70 med forbigaaelse af enkelte stykker. Skriftlige øvelser har dels været udført paa vægtavlen, dels i stilebøgerne; de har bestaaet dels i oversættelse til tysk af lette eksempler, dels i bøningsøvelser, dels i diktater.

3 M. (5 t.). Kr. Lassens læsebog, fortsat med de sammenhængende læsestykker, idet fremdeles flere er forbigaaet. Hofgaards Kortfattet tysk grammatik: substantivernes og adjektivernes bønning, talord, de vigtigste af pronomenerne, verberne, præpositionerne. Skriftlige øvelser dels 1, dels 2 gange om ugen: de har bestaaet dels i bøningsøvelser, dels i lette eksempler til indøvelse af formlæren og de enkelte sætningsdele: de norske eksempler er først analyseret, tildels skriftlig.

4 M. (Latinlinjen 4, engelsklinjen 5 t.). Pauss og Lassens tyske læsestykker, over 50 sider. Hofgaards tyske grammatik: repetition af de vigtigste dele af formlæren; de vigtigste dele

af kasuslæren gennemgaaet. Paa latinlinjen 2, paa engelsklinjen indtil 3 timer anvendt til stil og mundtlige øvelser i forbindelse med grammatik. Stoffet til stiløvelserne har været taget dels fra Norbys, dels fra Knudsens stiløvelser, dels har indholdet været taget fra de i læsebogen gennemgaaede stykker.

5 M. (Paa latinlinjen 3, paa engelsklinjen 5 t.). Pauss og Lassens tyske læsestykker, paa engelsklinjen omtr. 55 sider, paa latinlinjen noget mindre; i en klasse af engelsklinjen i en del af skoleaaret istedenfor læsebogen læst en del af Hauffs Märchen. 1 skolestil om ugen efter Hofgaards opgaver (oftere fuldendt som hjemmestil); ogsaa gjenfortælling af læsebogen og andre mundtlige øvelser. Hofgaards grammatik, repeteret partier af formlæren og læst det vigtigste af kasuslæren.

6 M. (Paa latinlinjen 3, paa engelsklinjen 4 t.). Læsning efter Pauss og Lassens læsebog samt efter Hauffs Märchen, tildels ex tempore. Hofgaards grammatik, moduslære; repetition af formlæren. Paa latinlinjen 1 skolestil hver uge efter Hofgaards opgaver (oftere fuldendt som hjemmestil); paa engelsklinjen dels mundtlige øvelser, dels stil 1 à 2 gange om ugen, ofte efter forudgaaende analyse.

Latin.

4 M. (8 t.). Anderssens latinske læsebog, 2den udgave, til viljesætninger; Schreiners grammatik, det vigtigste af formlæren; mundtlig enkelte regler af syntaksen, som ofte kom til anvendelse. Stil paa skolen 1 gang om ugen efter eksempler, som dels blev taget fra læsebogen, dels og fornemmelig særlig udarbejdet.

5 M. (8 t.). Anderssens læsebog til s. 41 (med forbigaaelse af flere eksempler). Efter Voss's udvalg af latinske klassikere er læst af Cornelius Nepos: Miltiades, Themistocles, Aristides, Pausanias, Cimon, Agesilaus; af Cæsar: De bello Gallico, 1ste bog, kap. 1—19. Af Schreiners grammatik repeteret formlæren, af syntaksen mundtlig gennemgaaet de vigtigste hovedregler, af kasuslæren tillige i sammenhæng efter grammatiken til genitiv. Stil paa skolen 1 gang ugentlig (i 1ste halvaar 1 time, i 2det halvaar 2 timer), mest efter opgaver, som læreren har

udarbeidet for klassen; i 2det halvaar tillige 1 gang om ugen „mundtlig stil“ efter Hofgaards stilopgaver.

6 M. (7 t.). Efter Voss's udvalg: Cæsar De bello Gallico, 1ste bog fra kap. 15; 2den bog; Phædrus's fabler 500 vers; det hele examenspensum repeteret. Af Schreiners grammatik kasuslæren tilende, sætningslæren væsentlig mundtlig. Stil hver uge paa skolen i 2 sammenhængende timer efter Hofgaards stilopgaver.

Engelsk.

4 M. (5 t.). Brekke, Lærebog i engelsk for begyndere; gennemgaaet I. Udtaleøvelser, s. 1—5; derpaa II. Øvelsesstykker med oversættelse og læsestykker, s. 12—67; IV. Grammatik gennemgaaet og repeteret. Alle øvelsesstykker er lært udenad og skrevet paa tavlen, fornemmelig til indøvelse af retskrivningen. I andet halvaar skriftlige retroversionsøvelser. — Mundtlige øvelser.

5 M. (5 t.). Brekkes begynderbog læst ud, Brekkes læsebog for middelskolen (med tilhørende glossar) omtr. 80 sider (deraf lidt ex tempore). Den foregaaende lekkes glosser altid lært udenad efter glossaret. Af Westerns grammatik syntaksen (med forbigaaelse af endel eksempler og anmerkninger), samt præpositioner og synonymer efter Knudsen og Løkkes stiløvelser. Stil en gang om ugen dels efter antograferet aftryk af opgaver, udarbejdede paa grundlag af læsebogen, dels efter Knudsen og Løkkes stiløvelser. Mundtlige øvelser.

6 M. (5 t.). Læsning efter Brekkes læsebog, dels efter forberedelse hjemme, dels ex tempore, ialt ca. 100 sider; glossar benyttet som i forrige klasse. Mundtlige øvelser, især gjenfortælling. Westerns grammatik. Præpositioner og synonymer efter Knudsen og Løkke. Stil paa skolen 1 gang om ugen efter Brekkes opgaver; (de, som ikke bliver færdige med det opgivne stykke, fuldfører det hjemme).

Fransk.

6 M. (4 t.). Knudsen og Wallems læsebog for begyndere til s. 51 med forbigaaelse af versene (ialt omtrent 45 sider). Det tilsvarende af Knudsens grammatik indøvet.

Historie.

1 M. (3 t.). I første halvår fortalt og gjenfortalt de vigtigste begivenheder af Norges historie fra Olav Kyrre til 1319. I 2det halvår læst og repeteret Erichsens lille verdenshistorie indtil middelalderen. Historisk atlas.

2 M. (2 t.). Erichsens lille verdenshistorie fra middelalderen og ud; repetition (herunder brugt Nissens lærebog indtil perserkrigene).

3 M. (2 t.). Nissens Verdenshistoriens vigtigste begivenheder fra begyndelsen til middelalderen. Petersens Norges, Sveriges og Danmarks historie for middelskolen, 2den udgave ved G. Storm, fra begyndelsen til Kalmar-unionen. Repetition.

4 M. (2 t.). Nissens verdenshistorie fra middelalderen til trediveaarskrigen. Petersens Norges, Sveriges og Danmarks historie fra Kalmar-unionen til freden i Stettin (s. 97). Repetition.

5 M. (3 t.). Nissens verdenshistorie fra trediveaarskrigen og ud. Petersens Norges, Sveriges og Danmarks historie fra freden i Stettin og bogen ud. Repetition.

6 M. (3 t.). Repetition af Nissens verdenshistorie og Petersens Norges, Sveriges og Danmarks historie.

Geografi.

1 M. (3 t.). Erslev Almindelig geografi, med forbigaaelse af indledningen.

2 M. (2 t.). En kort indledning til geografien gennemgaaet i tilslutning til de første blade af Erslevs almindelige geografi. Derpaa læst og repeteret efter Geelmuydens geografi for middelskolen (7de udgave ved Arstal) Australia og Afrika. Korttegning er anvendt.

3 M. (2 t.). Efter Geelmuydens geografi (Arstals udgave) læst Amerika og Asia. Korttegning efter Arstals landomrids.

4 M. (2 t.). Efter Geelmuydens geografi (Arstals udgave) læst den almindelige oversigt over Europa, (7de udgave s. 88—105), samt fra Schweiz (s. 113) til Storbritannien og Irland (s. 166). Korttegning efter Arstals landomrids.

5 M. (2 t.). Efter Geelmuydens geografi (Arstals udgave) Rusland, de britiske øer, Danmark, Sverige, Norge. Korttegning som før.

6 M. (2 t.). Geelmuydens geografi (Arstals udgave) repeteret, idet nu ogsaa indledningen er medtaget. Korttegning som før.

Naturkundskab.

1 M. (1 t.). Fortalt om 16 udvalgte pattedyr. *)

2 M. (2 t.). Efter en indledning til forstaaelse af naturens hovedafdelinger og om menneskets og dyrenes vigtigste organer læst pattedyr og fugle (Sørensens Dyre- og planterigets naturhistorie).

3 M. (2 t.). Krybdyr, fiske og leddyr til ormene; fremdeles (i skoleaarets begyndelse og slutning) planternes ydre bygning, øvelser i plantebestemmelse efter floraen. (Sørensens lærebog).

4 M. (2 t.). Menneskets legeme (med særligt hensyn til sundhedspleien) og de lavere dyr fra bløddyrene; repeteret planternes ydre bygning, gennemgaaet de vigtigste plantefamilier (Sørensens lærebog); øvelser i plantebestemmelse.

5 M. (3 t.). Læst og repeteret Henrichsens lærebog i fysik.

6 M. (2 t.). Repeteret dyrerigets og planterigets naturhistorie (Sørensens lærebog) og fysiken (Henrichsens lærebog).

Regning og matematik.

1 M. (4 t.). Repeteret de fire regningsarter med ensbenede tal; senere gennemgaaet regningsarterne med uensbenede tal; stadige øvelser i hovedregning. Johannesens regnebog, 1ste hefte.

2 M. (3 t.). Repeteret 1 M.s pensum; gennemgaaet addition og subtraktion af brøk, multiplikation og division af brøk med hele tal; stadige øvelser i hovedregning. Johannesens regnebog, 1ste hefte ud, 2det hefte til side 29.

*) Naturhistorie er først fra skoleaaret 1891—92 optaget i 1ste middelklasse.

3 M. (5 t.). Alle fire regningsarter i almindelig brøk; decimalbrøk; hyppige øvelser i hovedregning; hjemmeregning i regelen 1 gang om ugen. Johannesens regnebog, 2det hefte ud (med forbigaaelse af brudden brøk).

4 M. (5 t.). Johannesens aritmetik og algebra, 1ste bog, og af 2den bog til multiplikation og division af brøk. Bonnevis geometri (udg. af Eliassen) til parallelle linjer. I praktisk regning gjenemgaaet enkelt og sammensat reguladetri efter Johannesens regnebog, 3dje hefte.

5 M. (6 t.). Johannesens aritmetik og algebra, ud 3dje bog. Bonnevis geometri fra parallelle linjer 1ste bog ud, 2den og 3dje bog. Praktisk regning efter Johannesens regnebog, 3dje hefte: procent- og renteregning.

6 M. (6 t.). Johannesens lærebog i aritmetik og algebra, 4de og 5te bog; repetition af det hele pensum. Bonnevis geometri, 4de, 5te og 6te bog; repetition. Johannesens regnebog, 3dje hefte; gjenemgaaet rabat-, diskonto-, delings- og blandingsregning samt rentes rente; flade- og rum-beregning efter 4de hefte; i sidste halvaar skriftlige arbejder efter Johannesens Blandede opgaver.

Skrivning.

1 M. (4 timer ugentlig). Thorsen og Wangs skrivebog, 3dje hefte og øvelsesbog nr. 2, som blev benyttet saaledes, at der en kort tid blev skrevet længere ord med smaa forbogstaver, derefter korte ord med store forbogstaver, som forberedelse for den sidste del af skrivebogens 3dje hefte.

2 M. (2 t.). Thorsen og Wangs skrivebog 3dje og 4de hefte og øvelsesbog nr. 2, skrevet længere ord med store forbogstaver

3 M. (2 t.). Thorsen og Wangs skrivebog, 4de hefte og øvelsesbog nr. 2, brugt som i 2 M., men med vanskeligere bogstavforbindelser.

4 M. (1 t. paa enkelsklinjen). Thorsen og Wangs skrivebog, 5te hefte og øvelsesbog nr. 2, benyttet paa samme maade som i 3 M. Desuden øvelser i skrivning efter diktat (i enkeltlinjeret skrivebog). Nogen øvelse i at læse „norsk skrift“.

5 M. og 6 M. har ugentlig indleveret 1 skriveprøve.

Tegning.

2 M. (2 t.). Kvadrat, trekant, sekskant, ottekant, border med indlagte retlinjede figurer; cirkelen og lette figurer afledede af cirkelen, ovaler og rosetter, femkanten; lette bladformer, baandslyngning af krumme linjer. H. Petersens tegneapparat, 1ste og 2den gruppe.

3 M. (2 t.). Repeteret cirkelen og rosetter; lette bladformer og ornamenten. H. Petersens tegneapparat, 2den og 3dje gruppe.

4 M. (2 t., kun paa engelsklinjen). Enkelt og dobbelt spiral; lette ornamenten, bladformer, lotos, palmetter o. l. I nogle maaneder af andet halvaar 1 time ugentlig tegning efter lette modeller.

5 M. (1 t., kun paa engelsklinjen). Fladeornamenten, i 3 maaneder af 2det halvaar projektionstegning.

6 M. (1 t., kun paa engelsklinjen). Fladeornamenten og (omtrent i det halve antal timer) projektionstegning.

I 4--6 M. er brugt H. Petersens tegneapparat, 3dje gruppe; ved siden deraf er i 5 og 6 M. benyttet endel af de opgaver, som har været givet til middelskole-examen.

III. Gymnasiet.

Religion.

1 L. G. (1 t.). Vogts kirkehistorie, 5te udg., læst og repeteret til Schweizer-reformationen.

1 R. G. Som 1 L. G.

2 L. G. (1 t.). Vogts kirkehistorie, 5te udg., fra Schweizer-reformationen læst ud og repeteret. Johannes' evangelium paa græsk kap. 1--4; Bruns forklaring benyttet.

2 R. G. (1 t.). Vogts kirkehistorie fra Schweizer-reformationen læst og repeteret. Matthæus evangelium med Platous forklaring, kap. 1--7.

3 L. G. (2 t.). Johannes' evangelium paa græsk med Bruns forklaring læst ud og repeteret. Vogts kirkehistorie repeteret.

3 R. G. (2 t.). Matthæus' evangelium med Platous forklaring læst ud. Vogts kirkehistorie repeteret.

Norsk.

1 L. G (3 t.). Litteratur: Erichsens norske læsestykker for middelskolens øverste klasse side 176—259; af sammes Udvalg af danske og norske forfattere, 1ste del, folkeviserne, stykkerne af Kristjern Pederssøn, Peder Claussøn, Arrebo, Kingo og Stub; af Holberg Jacob von Tyboe og tre smaastykker; fire stykker af Ewald; lidt af Baggesen og Oehlenschläger. Forelæst for disciplene Hærmændene paa Helgeland, Kjærlighed uden strømper, Den fremsynte og 3 akter af Per Gynt

Litteraturhistorie: Efter en kort oversigt over den tidligere litteratur er gennemgaaet Erichsens Den norske og danske poesis historie fra Holberg til Ingemann.

Stil hver tredje uge, i regelen efter en kort gennemgaaelse paa forhaand: Naar skolen begynder. — Rom og Karthago. — Hvorfor bør vi være snilde mod dyrene? — Selvvalgt emne: En søndag i Kristiania. — En vinterdag paa Holmenkollen (eller Frognersæteren) eller: Haren og dens fiender. — En skitur. — Hvor foretrækker du at bo, i byen eller paa landet? — Hvad er det, som væsentlig betinger overgangen til den nyere tid? — En barndomserindring. — Hvad kan der siges for og mod jagt? — Ved udvandrerskibets afreise. — Er det sandt, at ungdommen er den lykkeligste alder, og hvorfor?

1 R. G. (3 t.). Litteratur: Af Erichsens Udvalg af norske og danske forfattere, 1ste del, det meste af forfatterne før Holberg, af Holberg Jacob von Tyboe og et par epistler, af Wessel Kjærlighed uden strømper, det meste af forfatterne mellem Wessel og Oehlenschläger, samt de tre første akter af Oehlenschlägers Aladdin. — Forelæst for disciplene: Det meste af Njaals saga (i Sommerfelts oversættelse), Arnljot Gelline, tre akter af Per Gynt og nogle stykker af Kielland og af August Blanche.

Litteraturhistorie: Erichsens Den norske og danske poesis historie til Grundtvig.

Stil hver tredje uge: Fra sommerferierne. — Høsten, betragtet fra bymandens og landmandens standpunkt. — Nordmændenes færd paa sjøen før og nu. — Kan vinteren i Norge siges at hindre eller fremme samfærdselen i landet? — Fortæl lidt om livet paa Island i sagatiden — Hvilke betingelser har Norge for at blive et turistland? — En udsigt. — Medfører det sandhed det ordsprog: „Morgenstund har guld i mund“? — Betydningen af, at de forskellige dele af vort land forbindes ved jernbaner. — Oehlenschlägers „Guldhornene“. — Lys- og skyggesiderne ved en demokratisk forfatning, belyste ved eksempler fra den gamle historie.

2 L. G. og 2 R. G. (4 t.). Litteratur: Af Erichsens Udvalg af danske og norske forfattere, 2den del, Fjeldeventyret, stykker af Wergeland og Welhaven samt Kongsemnerne; af Pauss og Lassens læsebog, 4de trin, 1ste afdeling, Njaals saga, 2den akt af En fallit, samt Konfirmationen.

Litteraturhistorie: Erichsens den norske og danske poesis historie fra Grundtvig ud.

Stil hver tredje uge: Rom blev ikke bygget paa én dag. — Vandet som ødelæggende naturkraft. — Jagten i vort land. — Hvilke er grundene til Europas overlegenhed over de øvrige verdensdele? — Hvilken betydning har det for et folk at frede om sine fortidsminder? — Den norske vinter. — Hvad forstaaes ved en fri forfatning, og hvilket værd har den for et folk? — Hvorfor lærer man fremmede sprog? — Hvad er dine tanker om argjerrighed?

3 L. G. (4 t.). Litteratur: Holbergs Erasmus Montanus. Af Wergeland: Pigen paa anatomikammeret. Slutningssang af „Mennesket“. Dalvisen. Bed aarle. Til en gran. Sandhedens armé. Brevveksling med Nils Toskerud. Af Welhaven: Stille liv. Det omvendte bæger. Bergens stift. Vidjekvisten. En sangers bøn. Om J. N. Brun. Ludvig Holberg.

Litteraturhistorie: Den norrøne litteratur efter Nygaards „Udvalg“. Erichsens Den norske og danske poesis historie repeteret (med endel forbigaaelser og tilføielser).

Stil hver tredje uge: 1. Hvilke farer og hindringer møder nordmændene i kampen med landets naturforhold? — 2. Hvilke

fordele medfører en fri forfatning sammenlignet med enevældet? — 3 a. Hvorledes kan nød og farefulde begivenheder blive til gavn for et land? Eller 3 b: Hvilke farer kan langvarig medgang medføre for et menneske? — 4. Hovmod staar for fald. — 5 a. Hvorfor maatte grækerne bukke under i kampen mod Filip af Makedonien? Eller 5 b: Sammenligning mellem perserkrigens og peloponneserkrigens betydning for Grækenlands udvikling. — 6. Arbeidsomheds værd. 7. Ærgjerrighed som drivfjær baade til godt og ondt. — 8. Nordsøens historiske betydning. Eller 8 b: Vort høifjelds almindelige karakter. — 9 a Hvilke egenskaber skyldte romerne verdensherredømmet? Eller 9 b: Hvorfor blev Kalmar-unionen saa kortvarig. — 10. Karakteristik af Kristian den 2den (tentamensstil).

Oldnorsk. Efter Nygaards Udvalg af den norrøne litteratur Haakon den godes død, Kjartan Olavsson, Asbjørn Selsbane, Hamarsheimt, brudstykker af Hávamål. Repetition af artiumspensumet og af Nygaards grammatik.

3 R. G. (4 t.). Udvalg af litteraturen samt litteraturhistorie som i 3 L. G.

Stil hver tredje uge: Nr. 1, 2, 4, 5 a og 10 af de i 3 L. G. skrevne; desuden: Hvilke er grundene til Europas overlegenhed over de øvrige verdensdele? — Middelhavets historiske betydning. — Arbejde er livets salt. — Ærgjerrighed. — Oversigt over Norges udvikling i slutningen af forrige aarhundrede og indtil 1814.

Oldnorsk. Efter Nygaards Udvalg af den norrøne litteratur: Anden halvdel af sagaen om Asbjørn Selsbane; brudstykker af Hávamål; Hamarsheimt; Hjalmar's død; Njaals og hans sønners endeligt; 5 sider af Volsunger og Nivlunger. Repetition af artiumspensumet og af Nygaards grammatik.

Tysk.

1 L. G. (1 t.). Voss's udvalg af tyske forfattere. Schillers Wilhelm Tell; Das Lied von der Glocke; Zur Lebensgeschichte Schillers; indledningen til Göthes Faust.

1 og 2 R. G. (1 t.). Af Voss's udvalg Schillers Wilhelm Tell og det meste af de prosaiske stykker.

Latin *)

1 L. G. (9 t.). Ciceros 1ste og 3dje tale mod Catilina og Pro lege Manilia. Sallusts Catilina. Ciceros Cato maior. Grammatik for det meste mundtlig, 14 sider af Schreiners vokabularium. En skolestil hver uge i 2 sammenhængende timer efter Lowums stiløvelser II.

2 L. G. (10 t.). Ciceros Cato maior fra kap. 20. Af Ovids metamorfoser efter Voss og Richters udvalg: De fire tidsaldere, Lykaon, Vandfloden og Deukalion, Cadmus, Philemon og Baucis, Midas, Folkefesten, tils. 706 vers. Vergils Æneide 4de bog 1—295; 407—449; 584—705; 5te bog 1—103; 604—870; 6te bog 124—901 (tils. 1608 vers). Livius 27de bog kap. 2—19. Efter Schreiners grammatik kasuslæren og om adjektiverne og adverbierne og om pronomenerne (§§ 212—300). Hver uge i to sammenhængende timer en skolestil — fra begyndelsen af april en oversættelse (Johanssens stiløvelser, Gjør og Johanssens opgaver til oversættelse); til gennemgaaelse af stilene eller oversættelserne er anvendt 1 time ugentlig; stilene er lært udenad og oversættelserne oversat paany efter gennemgaaelsen. Af Schreiners vokabularium i regelen 1 blad hver uge.

3 L. G. (9 t.). Livius 27de bog fra kap. 32 og 24de bog kap. 12—49. Horats' satirer I, 9 og II 6 (tils. c. 300 vers); breve I, 1, 2, 7, 10, 16 (tils. c. 300 vers); Oder I, 1, 6, 9, 14, 22, 24, 31, 35, II, 3, 6, 7, 10, 16, III, 9, 30; IV, 3; Carmen saeculare (tils. 500 vers). Tacitus efter Weisses udvalg: Sejan og Tiber. Repetition af en del af de tidligere læste forfattere. Det vigtigste af de romerske antikviteter efter Weisses lærebog; litteraturhistorie efter anhanget til samme lærebog. Repeteret det vigtigste af formlæren. Skriftlig oversættelse (efter Gjør og Johanssens opgaver) i 1ste halvaar hver uge afvekslende hjemme og paa skolen (i 2 sammenhængende timer), i 2det halvaar baade hjemme og paa skolen. Schreiners vokabularium tilende.

*) Under forfatterlæsningen i latin og græsk bliver i hver time først den foregaaende dags lekse oversat om igjen; det forlanges, at dette da skal gjøres flydende og sikkert.

Græsk.

1 L. G. (8 t.). Grøteruds læsebog til de sammenhængende stykker og de tilsvarende dele af Grøteruds grammatik (det vigtigste af lydlæren og bøjningslæren; af syntaksen afsnittet om præpositionerne). Skriftlige øvelser. Xenofon's Anabasis III, kap. 1—2, og IV, kap. 1—2 og 4—8.

2 L. G. (8 t.). Af Xenofon's Anabasis repeteret hele 1ste klasses pensum. Herodot (Bloms udgave) VIII, kap. 1—26 og 40—96. Homers Iliade I, II, 1—483, III, 1—382; VI, 1—195. Aars's litteraturhistorie, 1—12 og 36—51 (epos, historie, filosofi). Af Grøteruds grammatik repeteret formlæren; læst syntaksen (til negtelserne).

3 L. G. (9 t.). Homers Iliade VI, 237—529. Platons Sokrates's apologi (Kriton og en del af Faidon forelæst i oversættelse). Sofokles's Antigone. Aars's litteraturhistorie med enkelte forbigaaelser. Antikviteter, dels efter Christensen, Det græske statsliv i oldtiden, dels efter diktat. Mytologi efter Secher. Repetition af de læste forfattere og det vigtigste af grammatiken.

Engelsk.

1 R. G. (5 t.). Af Sommerfelts Nyeste engelske forfattere i udvalg er læst omtr. 160 sider (deraf noget over halvdelen ex tempore). — Efter Knudsen og Løkkes stiløvelser synonymmer. — Lunds ordsamling. — En skolestil hver uge efter A. Kroghs stiløvelser; (naar stilen ikke er bleven færdig i den dertil bestemte time paa skolen, er den fuldført hjemme). Øvelser i mundtlig oversættelse fra norsk til engelsk.

2 R. G. (5 t.). Af Sommerfelts Engelsk læsning for gymnasiet omtr. 120 sider (deraf lidt ex tempore; omtrent 70 sider er lært udenad). The Sad Fortunes af Amos Barton (tildels ex tempore). — Løkkes grammatik og endel af Lunds ordsamling repeteret. — En skolestil og en hjemmestil om ugen efter Knudsen og Løkkes stiløvelser.

3 R. G. (5 t., deraf 4 sammen med 2 R. G.). Stile efter Schrams stiløvelser. Forresten som 2 R. G.

Fransk.

1 L. G. (4 t.). Af Knudsen og Wallems læsebog 1ste del omtrent 50 sider, af 2den del omtrent 130 sider, tildels ex tempore. — Oversat til fransk en større del af de norske stykker i læsebogens 1ste del. — Udvalgte stykker af Storms Dialogues français. — Omtrent 32 sider af Wallems ordsamling. Knudsens grammatik læst i sin helhed.

1 R. G. (4 t.). Omtrent som 1 L. G., dog ikke Dialogues français og lidt mindre af læsebogen.

2 L. G. og 2 R. G. (2 t.). Af Knudsen og Wallems læsebog 2den del 110 sider, tildels ex tempore. — Knudsens grammatik repeteret.

3 L. G. (2 t.). Af Knudsen og Wallems læsebog 2den del 20 sider; af Michelet's Précis de l'histoire moderne 110 sider, af Nyrops lectures françaises 40 sider; af det læste udvalg er omtrent halvdelen extemporeret. Knudsens grammatik repeteret.

Historie.

1 L. G. (3 t.). Oldtidens historie efter Rørders lærebog til „de julisk-klaudiske keisere“.

1 R. G. (3 t.). Oldtidens historie efter Rørders lærebog til „De flaviske keisere“.

2 L. G. og 2 R. G. (3 t.). Oldtidens historie tilende. Frankriges historie efter Schjøth og Wallem. Uddrag af geografien efter Horns lærebog for latinalgymnasiet.

3 L. G. (3 t.). — Nordens historie efter Erichsens lærebog. Repetition af oldtidens og Frankriges historie.

3 R. G. som 3 L. G.

Geografi.

2 R. G. og 1 R. G. (1 t.). Henrichsens lærebog i fysisk geografi til jordmagnetismen.

3 R. G. (1 t.). Matematisk geografi efter Johannesens lærebog, (indledningen noget fuldstændigere). Repeteret en del af den fysiske geografi.

Naturkundskab.

1 R. G. Naturhistorie (1 t. sammen med 2 R. G.): I zoologi (Sørensens lærebog) fra fiskene og ud. I botanik (Sørensens lærebog) planternes indre bygning og liv, udenlandske kulturplanter, systematisk botanik.

Naturlære (4 t.): Schjøtz's fysik til bølgebevægelse. Skriftlige opgaver dels paa skolen, dels hjemme. Hiortdahls kemi til metallerne. Repetition.

2 R. G. Naturhistorie (1 t.): se 1 R. G.

Naturlære (5 t.): Schjøtz's fysik, afsnittene om lyd, varme, lys. Skriftlige opgaver en gang om ugen, i regelen udført hjemme. Hiortdahls kemi fra „kisel“ ud bogen. Repetition.

3 R. G. (6 t.). Schjøtz's fysik fra magnetisme-bogen ud. Skriftlige opgaver i regelen 1 gang om ugen i to sammenhængende timer. Repeteret den hele fysik og kemi. Mineralogi efter Corneliusens lærebog. I slutningen af skoleaaret repetition af zoologi ved gennemgaelse af skolens samling og af botanik ved øvelse i plantebestemmelse.

Matematik.

1 L. G. (2 t.). O. J. Brochs aritmetik med Johannesens anmerkninger, de 3 første bøger; enkelte afsnit repeteret.

1 R. G. (6 t.). Aritmetik: I august og september gennemgaaet bygning af ligninger af 1ste og 2den grad med 1 eller flere ubekjendte. Derefter O. J. Brochs lærebog til § 94 (negative tal efter diktat). Geometri: Holsts plangeometriske kursus til nr. 80. Repetition af det læste. I den sidste del af skoleaaret skriftlige opgaver fornemmelig i aritmetik hjemme og paa skolen.

2 L. G. (3 t.). Brochs aritmetik fra 4de bog ud. C. M. Guldbergs trigonometri til skjævvinklede trianglers opløsning. Regning af opgaver hjemme og paa skolen. Repetition.

2 R. G. (6 t.). Aritmetik: Brochs lærebog fra 5te bog (logaritmer) og ud. Holsts plangeometriske kursus fra „Forskjelligartede anvendelser paa trianget“ og ud. C. M. Guldbergs stereometri og sammens trigonometri til „Trigonome-

triske funktioner“. Repetition af det hele pensum. C. M. Guldbergs analytiske geometri til nr. 22 med tildikteret omredaktion af enkelte afsnit.

3 L. G. (3 t., i 2det halvaar 4 t.). C. M. Guldbergs trigonometri fra skjævvinklede triangler til § 8, nr. 64; sammes stereometri til “sfærisk geometri“ (§ 8). Aritmetiken, stereometriken og dele af trigonometriken repeteret. — Blandede opgaver hjemme og paa skolen.

3 R. G. (6 t.). Analytisk geometri efter C. M. Guldbergs lærebog (flere stykker dog efter Dr. Holsts omarbeidelse, dikteret). — Funktionslære efter Holsts Høiere rækker. — Repetition. — Stadig skriftlige opgaver hjemme, i 2det halvaar tillige paa skolen i to sammenhængende timer hver uge.

Tegning.

1 R. G. (2 t.). Flade-ornamenter væsentlig efter Petersens tegne-apparat 4de gruppe, senere ogsaa modeltegning.

2 R. G. (2 t.). Frihaandstegning, 1 t.: Fortsat med fladeornamenter efter Petersens apparat og modeltegning. Projektionstegning, 1 t. sammen med 3 R. G.: Holst og Johannesens lærebog til § 5.

3 R. G. (2 t.). Frihaandstegning, 1 t.: modeltegning; fuldført examenstegningerne. Projektionstegning, 1 t.: det hele kursus fuldført efter bogen; derefter endel øvelsesopgaver.

Sang.

I 1ste, 2den og 5te middelklasse og i gymnasiet har hvert parti havt 1 time ugentlig, i 3dje og 4de middelklasse hvert parti 2 timer ugentlig. Man begyndte i 1 M. med vokaløvelser paa bekvemt liggende toner; herunder omtalt stemmeorganerne og deres brug. Derpaa gik man over til enstemmige sange (efter Kobberstad og Koppang „Sangbogen“ I.) samt skala- og treklangsøvelser. Fortsat hermed i 2 M. og 3 M. („Sangbogen I og II) og tillige øvet notelæsning og gjennemgaaet tonearterne. 4 M. og 5 M. tillige øvet i testemmig sang („Sangbogen“ II og III) og sammen med de ældre af gymnasiet ogsaa i firstem-

mig sang efter to- og firstemmige sange, udarbejdede til skolens brug med særskilt hensyn til stemmernes omfang. Ved disse øvelser udførte 4 M. sopranstemmen, 5 M. altstemmen og gymnasiets disciple tenor- og basstemmen. Gymnasiets disciple tillige øvet i notelæsning efter basnøglen, i skalaer og forskellige træffeøvelser. Tonearterne og læren om de almindeligste akkorder gennemgaaet. (Navnlig i 1ste gymnasieklasse er hovedvegten lagt paa den teoretiske undervisning — af hensyn til stemmeskiftningen).

Gymnastik.

1ste og 2den klasse af gymnasierne og 6te middelklasse har havt 4, de øvrige klasser 3 timer ugentlig (om partidelingen se ovenfor s. 38 og 40); øvelserne har gaaet frem i tilslutning til Bjørnstads «Haandbog i gymnastik» med det i kirke-departementets rundskrivelse af 7de september 1886 opførte maal for øie; delvis har man ogsaa medtaget nogle øvelser udenfor programmet (nærmest som leg). Øverste parti er øvet i floretfegtning. 6 M. og gymnasierne har havt øvelse i skydning.

Sløid.

1ste—3dje middelklasse har havt 3 ugentlige timer, hvoraf 2 sammenhængende; 4de og 5te middelklasse 2 timer ugentlig. Undervisningen har været ledet af to lærere for de fleste klassers vedkommende; én klasse paa 14 disciple har havt én lærer.

Der er arbejdet efter tegninger (Kjennerud og Langes sløidtegninger); tegningerne har været overført paa vægtavlen og forklaret for alle partiets elever under et. Den ene klasse, som har været undervist af én lærer, har tildels arbejdet noget friere og udført forskellige fællesarbejder udenfor modelrækken. Enkelte flinkere elever har faaet undervisning i træskjæring efter Borger Borgersens modelrække.

B. 1892—93.

Skoleaaret begyndte efter ferierne den 22de august (for 1ste smaaklasse 1ste september) og sluttede med aarsfesten efter examen den 8de juli (for smaaskolen den 4de juli).

Undervisningen gik i det væsentlige frem efter samme plan som i det foregaaende aar, og omtrent samme pensa blev gennemgaaet i de forskjellige klasser. Hvad der ovenfor er anført for 1891—92, gjælder saaledes i det hele ogsaa for 1892—93; kun for enkelte punkters vedkommende vil det være nødvendigt at meddele en særlig redegjørelse.

I. Smaaskolen.

Her har der ingen nævneværdige afvigelser været.

II. Middelskolen.

Norsk.

I 2 M. er benyttet Hofgaards. En liden norsk grammatik; indledningen er repeteret; læst om „Hovedsætninger og bisætninger“, §§ 36—43, en del af „Formlæren“ (§§ 44—53, i en af klasserne §§ 44—60) og i den ene af klasserne tillige en del af „Den enkelte sætning og dens dele“.

Af stilopgaver i 4—6 M. kan merkes:

4 M. En skoletime. — Hesten. — Hvalen. — Katten. — Ræven. — Hvad jeg oplevede sidste søndag. — Vaaren kommer. — Manden, som skulde stille hjemme. — En uheldig pinsetur.

5 M. Skildring af et eller andet eiendommeligt menneske (i den ene parallelklasse: Om et — selvvalgt — dyr eller menneske. — Guttelag paa et landsted. — Det friske skiføre (Skøiteis). — Vinteren for smaagutten. — Vinteren for bonden. — Indunder jul. — En fridag. — Hansemands første jernbanereise. — En fornøielig oplevelse. — En morsom fisketur.

6 M. En skildring af Herman von Bremen. Til hvilket land ønskede du helst at gjøre en reise? Hvorfor? — Ærlighed

varer længst (Eller: Enighed gjør sterk). — September maaned. — En lykkelig arbeiders hjem (tentamensstil). — Karakteristik af de norske vasdrag og deres betydning. — Skisporten og dens betydning. — To døgn i isen (Eller: Efter stormen). — En høstdag paa landet.

I 6 M. er læst og lagt op til middeskole-examen et lignende udvalg som det foregaaende aar af Erichsens Norske læsestykker for middelskolens øverste klasse.

Tysk.

I 4 M. er benyttet Hofgaards Kortfattet tysk grammatik, læst og repeteret det vigtigste af afsnittet „De enkelte ord“; en del af „Den enkelte sætning“.

III. Gymnasierne.

Religion.

I 2 L. G. er begyndt paa Lukas' evangelium med Platous forklaring.

Norsk.

Stilopgaver:

1 L. G. og 1 R. G. Om de folkeviser, vi har læst. — De vigtigste udflugtssteder i Kristiania omegn. — Maanedens september. — En skildring af et eller andet eiendommeligt menneske. — En vakker vinterdag. — Om turisttrafikens betydning for vort land. — I slaattonnen. — Sammenligning mellem livet i byen og livet paa landet. — Dybt inde i skogen.

2 L. G. og 2 R. G. Hvorfor maatte grækerne bukke under i kampen mod Filip af Makedonien? — Om dyrplageri (aarsag, ytring, følger). — En (selvvalgt) udsigt. — Naturmodsatningen mellem det østlige og vestlige Norge. — Om nationalhad. — Hvilke var de egenskaber hos de gamle romere, som bidrog til at skaffe dem verdensherredømmet? — Sand dannelse gjør besked. — Hvad er det, som gjør Norge saa tiltrækkende for fremmede? — Middelhavets verdenshistoriske betydning. — Hvilke fordele og mangler er forbundet med opholdet i en stor by?

3 L. G. og 3 R. G. Hvoraf kommer det, at store mænds fortjenester ofte først anerkjendes efter deres død? — Sand dannelse gjør beskeden. — Hvorledes gik det til, at Island blev hovedsædet for den norrøne litteratur? — Hvilke var de egen-skaber hos de gamle romere, som bidrog til at skaffe dem verdensherredømmet? — Hvilke omstændigheder er det, som har bevirket, at handel og søfart hører til Norges vigtigste nærings-veie? (Ex tempore). — Fortæl om Norges stilling og udvikling under foreningen med Danmark efter statsforandringen i 1660. — Arbejdsomheds værd. — Hvad kan der siges for og imod den i vor tid saa hyppige udvandring fra fædrelandet? — Til valg: a) Folkevisen. b) Holbergs betydning som sit folks opdrager. c) Den norske digterskole. d) Norges bidrag til fælleslitteraturen. e) Den litterære stilling i Norge 1800—1830. — Hvad var det, som befordrede kristendommens udbredelse i de første aarhundreder? — Til examen artium blev lagt op Holberg: Erasmus Montanus. Oehlsenschläger: Guldhornene. Morgenvandring. Wergeland: Slutningssang af „Mennesket“. Bed aarle. Dalvise. Til en gran. Sandhedens armé. Welhaven: Protesilaos. Aftenglans. Naar sol gaar ned. Vidjekvisten. Bergens stift. En sangers bøn.

Latin.

1 L. G. Vokabularium er ikke læst i dette skoleaar.

2 L. G. Af Ovid: Skabelsen, De fire tidsaldere, Phaëton, Pyramus og Thisbe, Philemon og Baucis. Af Livius 21de bog og 22de bog, kap. 1—37. Vergils Æneide 2den bog.

3 L. G. Livius XXII, 20—61. Cicero in Catil. II og IV. 1—4; forøvrigt omtrent som forrige aar.

Græsk.

1 L. G. Xenofons Anabasis I, 1; 2, 1—5; 4; 5; 7—9; II, 1; 3; 6.

2 L. G. Homer: Udvalg af Odysseen's 1ste, 5te—9de og 11te bog. Sechers mytologi. Forøvrigt som før.

3 L. G. Homer: II. VI 195—529. Platon: Kriton og Faidon kap. 1—13. — Forøvrigt som før.

Historie og geografi.

Den for latinalgymnasiet bestemte geografiske undervisning er i dette aar givet i 1ste klasse.

Slaid.

I indeværende skoleaar har, med undtagelse af begynderklasserne (1 M.), som fremdeles undervises af to lærere, hver klasse havt én lærer. Dette er for en del opnaaet ved en noget forandret fremgangsmaade og en delvis forandring af modeller. En endelig ordning er ikke endnu gennemført. Væsentlig er der arbeidet efter Kjennerud og Langes slaidtegninger.

Afgangsexamina.

A. Examen artium 1892.

Til den **klassiske examen artium** fremstillede sig de 21 disciple af latinalgymnasiets øverste klasse; samtlige bestod examen; 1 student, som tog examen om igjen for at forbedre sin karakter, fuldførte ikke den mundtlige prøve, 11 fik hovedkarakteren meget godt, 9 hovedkarakteren godt.

1. Backe, Otto, f. 14de mars 1874, søn af afd. gaardbruger og mekanikus P. O. Backe, Botne. (Discipel af skolen i 6 aar).
2. Broch, Johan Jørgen, f. 20de juli 1871, søn af bankchef B. A. Broch, Drammen. (Discipel af skolen i 1 aar).
3. Dahl, Theodor, f. 9de november 1874, søn af raadmand N. A. Dahl, Kristiania. (Discipel af skolen i 7 aar).
4. Gløersen, Kristian Arentz, f. 16de mai 1873, søn af forvalter K. Gløersen, Bærum. (Discipel af skolen i 13 aar).
5. Hassel, Hans Christian, f. 25de juni 1872, søn af afd. kavalleriløitnant S. S. Hassel, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).
6. Hesselberg, Ole Immanuel, f. 25de oktober 1873, søn af afd. sogneprest W. K. Hesselberg, Kristiania. (Discipel af skolen i 7 aar).

7. Heyerdahl, Hans Bull, f. 22de oktober 1873, søn af ingeniørkaptein C. E. Heyerdahl, Kristiania. (Discipel af skolen i 9 aar).
 8. Ingier, Christian Joachim, f. 23de januar 1874, søn af sogneprest H. C. A. Ingier, Rakkestad. (Discipel af skolen i 3 aar).
 9. Kaltenborn, Carl Fredrik Gustav, f. 13de juni 1874, søn af kasserer N. F. Kaltenborn, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).
 10. Kiær, Frantz, f. 16de september 1873, søn af læge F. C. Kiær, Kristiania. (Discipel af skolen i 7 aar).
 11. Lange, Sigurd, f. 19de mars 1875, søn af afd. sogneprest C. A. Lange, Tved. (Discipel af skolen i 10 aar).
 12. Nilssen, Asbjørn Stefan, f. 19de januar 1875, søn af inspektør Ole Nilssen, Aker. (Discipel af skolen i 10 aar).
 13. Schreiner, Kristian Emil, f. 29de juli 1874, søn af afd. Kjøbmand C. E. Schreiner, Kristiania. (Discipel af skolen i 11 aar).
 14. Storm, Gunnar, f. 22de april 1873, søn af professor Johan Storm, Kristiania. (Discipel af skolen i 13 aar).
 15. Sundt, Bjarne, f. 12te august 1873, søn af konsul P. I. Sundt, Farsund. (Discipel af skolen i 2 aar).
 16. Sundt, Halvdan, f. 12te august 1873, søn af konsul P. I. Sundt, Farsund. (Discipel af skolen i 2 aar).
 17. Sundt, Trygve, f. 12te august 1873, søn af konsul P. I. Sundt, Farsund. (Discipel af skolen i 2 aar).
 18. Tschudy, Robert Lauritz, f. 16de november 1871, søn af afd. grosserer S. Tschudy, Kristiania. (Discipel af skolen i 11 aar).
 19. Wille, Hans, f. 21de juni 1873, søn af skibsfører J. A. Wille, Kristiania. (Discipel af skolen i 13 aar).
 20. Zimmer, Alfred, f. 31te mai 1873, søn af grosserer F. B. Zimmer, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).
- (Nr. 6, 11 og 20 underkastede sig som krigsskole-aspiranter den mundtlige examen for undervisningsinspektionen).
Udfaldet af examen sees af følgende tabel:

	Norsk stil.	Latinsk overs.	Matem. skr.	Religion.	Norsk og oldn.	Latin.	Græsk.	Fransk.	Historie.	Matem. indtl.	Sum.	Hovedkarakter.	
1. Backe	3	3	3	1	2	2	2	1	2	3	2	1 25 : 12	Meget godt.
2. Broch	3	3	3	1	2	1	2	2	2	3	1	1 24 : 12	Meget godt.
3. Dahl	4	3	1	1	2	1	2	1	2	2	3	1 23 : 12	Meget godt.
4. Glørsen	4	4	3	2	3	3	3	1	2	3	2	2 32 : 12	Godt.
5. Hassel	3	2	1	1	2	1	1	2	2	2	1	1 19 : 12	Meget godt.
6. Hesselberg	3	4	3	3	3	3	3	3	3	3	2	4 37 : 12	Godt.
7. Heyerdahl	3	4	2	1	3	2	3	2	3	2	4	4 33 : 12	Godt.
8. Ingier	3	3	3	1	1	2	3	2	3	3	1	3 28 : 12	Meget godt.
9. Kaltenborn	4	2	3	3	2	3	3	2	2	2	2	2 30 : 12	Meget godt.
10. Kiær	3	3	2	2	2	1	2	1	2	2	2	1 23 : 12	Meget godt.
11. Lange	3	3	4	3	2	1	2	2	3	2	2	3 30 : 12	Meget godt.
12. Nilssen	4	3	3	2	2	3	3	2	2	2	2	4 32 : 12	Godt.
13. Schreiner	3	2	1	1	1	2	2	2	2	2	1	1 20 : 12	Meget godt.
14. Storm	4	3	4	2	2	3	4	2	3	2	2	3 34 : 12	Godt.
15. B. Sundt	3	4	3	1	1	3	3	4	4	3	1	3 33 : 12	Godt.
16. H. Sundt	3	3	3	2	1	3	4	3	3	3	1	2 31 : 12	Godt.
17. T. Sundt	2	4	3	2	1	3	4	3	4	4	2	3 35 : 12	Godt.
18. Tschudy	3	3	3	2	2	3	3	2	3	3	1	2 30 : 12	Meget godt.
19. Wille	4	3	4	2	3	3	3	2	2	3	2	3 34 : 12	Godt.
20. Zimmer	2	2	3	1	2	2	2	1	2	1	1	2 21 : 12	Meget godt.

2 privatister fremstillede sig til klassisk examen artium, men bestod ikke den skriftlige prøve.

Til **realartium** fremstillede sig de 20 disciple af realgymnasiet's øverste klasse; 18 bestod examen, 2 med hovedkarakteren udmerket godt, 10 med meget godt, 5 med godt og 1 med temmelig godt.

1. Andresen, Christian Døderlein, f. 27de april 1874, søn af konsul N. A. Andresen, Kristiania. (Discipel af skolen i 7 aar).
2. Brinch, Sigurd Kristian, f. 3die oktober 1873, søn af overbanemester J. K. Hønen, Aker. (Discipel af skolen i 12 aar).

3. Dahl, Alida Christiane, f. 18de oktober 1868, datter af sogneprest H. F. Dahl, Haabøl. (Discipel af skolen i 1 aar).
4. Dahl, Margrethe Sofie Elisabeth, f. 1ste mars 1870, datter af sogneprest H. F. Dahl, Haabøl. (Discipel af skolen i 1 aar).
5. Fossum, Sigurd, f. 14de november 1874, søn af stationsmester N. Fossum, Sandviken. (Discipel af skolen i 12 aar).
6. Fougner, Eiliv Hansen, f. 22de september 1874, søn af cand. theol Fritz Hansen, Gausdal. (Discipel af skolen i 2 aar).
7. Habberstad, Carl Severin, f. 15de juli 1873, søn af købmand Kristian Svensen Habberstad, Kristiania. (Discipel af skolen i 11 aar).
8. Hansson, Wladimir Jacob Mørch, f. 24de august 1873, søn af direktør M. S. Hansson, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
9. Harlem, Olaf, f. 17de november 1871, søn af lærer O. C. O. Harlem, Kristiania. (Discipel af skolen i 1 aar).
10. Mathiesen, Ivar Mauritz, f. 14de august 1874, søn af købmand O. M. Mathiesen, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).
11. Morgenstjerne, Fredrik Oscar v. Munthe af, f. 1ste mars 1873, søn af afd. amtmænd v. Munthe af Morgenstjerne, Stavanger. (Discipel af skolen i 3 aar).
12. Neumann, Thomas, f. 2den april 1871, søn af skibskaptajn T. Neumann, Kristiania. (Discipel af skolen i 1 aar).
13. Ording, Marie, f. 4de december 1871, datter af afd. rektor Ording, Kongsberg. (Discipel af skolen i 2 aar).
14. Randmæl, Embret, f. 1ste december 1870, søn af gaardbruger Ole Pedersen Randmæl, Lille-Elvedalen. (Discipel af skolen i 2 aar).
15. Richter, Ole Axelsen Moe, f. 3dje juni 1872, søn af foged J. Richter, Ørkedalen. (Discipel af skolen i 1¹/₂ aar).
16. Sverdrup, Fredrik, f. 12te juli 1874, søn af proprietær T. Sverdrup, Aas. (Discipel af skolen i 5 aar).

17. Voss, Lucy Julie, f. 31te mai 1873, datter af skolebestyrer P. Voss, Kristiania. (Discipel af skolen i 1 aar).

18. Wang, Gidsken Johanne, f. 2den mars 1868, datter af lensmand E. Wang, Hemnes. (Discipel af skolen i 2 aar).

(Nr. 7 og 10 underkastede sig som krigsskole-aspiranter den mundtlige examen for undervisningsinspektionen).

Examens udfald sees af følgende tabel:

	Norsk stil.	Engelsk stil.	Matem. skr.	Fysik skr.	Tegning.	Religion.	Norsk og oldn.	Engelsk.	Fransk.	Historie.	Geografi.	Matem. midtl.	Naturvid. skab	Ordenstal.	Antal fag.	Hovedkarakterer.
Andresen.	4	3	3	2	2	1	2	2	3	2	1	2	2	29	13	Meget godt.
Brinch	3	3	3	3	1	3	1	2	3	2	2	2	3	31	13	Meget godt.
Dahl, A.	2	2	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	17	13	Udm. godt.
Dahl, M.	3	2	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1	1	18	13	Meget godt.
Fossum	3	4	3	3	3	2	2	3	3	2	2	3	3	36	13	Godt.
Fougner	3	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	17	13	Meget godt.
Habberstad	3	4	3	3	3	3	3	2	2	3	2	3	3	37	13	Godt.
Hansson	3	4	4	3	3	2	1	2	2	4	2	2	3	35	13	Godt.
Harlem	3	3	2	2	2	1	2	1	2	1	3	1	2	25	13	Meget godt.
Mathiesen	4	3	3	5	3	4	2	2	3	4	4	3	3	43	13	Tem. godt.
Morgenstjerne	4	4	4	4	3	2	2	2	3	3	3	2	2	38	13	Godt.
Neumann	4	2	3	3	2	3	2	3	2	2	2	1	2	31	13	Meget godt.
Ording	2	2	1	3	2	1	1	1	1	1	2	1	1	19	13	Meget godt.
Randmæl	2	4	2	3	2	1	1	2	2	1	1	1	1	23	13	Meget godt.
Richter	3	4	3	4	3	3	3	2	3	2	2	2	2	36	13	Godt.
Sverdrup	4	3	3	2	3	1	1	1	3	2	1	2	2	28	13	Meget godt.
Voss	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	15	13	Udm. godt.
Wang	2	1	3	4	3	1	1	1	1	2	2	3	2	26	13	Meget godt.

En privatist fremstillede sig til realartium, men bestod ikke den skriftlige prøve.

Til censorer ved denne skoles examen artium havde kirke-departementet beskikket følgende herrer:

religion: pastor Blaker.

I norsk og oldnorsk: adjunkt Schive.

I latin: inspektør Lovum.

I græsk: cand. phil. Bruenech.

I fransk: skolebestyrer Gjertsen.

I engelsk: skolebestyrer Søraas.

I historie: skolebestyrer Otto Andersen.

I geografi: cand. real. Kaalaas.

I naturfag: adjunkt Larsen.

I matematik: adjunkt Friis.

I censuren deltog desuden paa undervisningsinspektionens vegne professor G. Storm, rektor Müller og rektor Horn.

De af undervisningsinspektionen meddelte opgaver til de skriftlige prøver lød saaledes:

Norsk udarbeidelse.

1. Luthers personlighed og karakter.
2. Hvad bør bevæge os til overbærenhed i vore domme om andre?

Latinsk oversættelse.

P. Scipio, pulsus Hispania Carthaginiensibus, ut Syphacem regem a societate cum Carthaginiensibus facta averteret, cum C. Lælio duabus quinquere mis Carthagine Nova praefectus tranquillo mari plurimum remis, interdum leni adjuvante vento, in Africam trajecit. Forte ita incidit, ut eo ipso tempore Hasdrubal, Carthaginiensium praetor, Hispania pulsus eundem portum septem triremibus inveheretur. In terram prior Hasdrubal, mox Scipio et comites eius egressi ad regem pergunt. Magnificum est Syphaci visum, duorum opulentissimorum ea tempestate duces populorum uno die suam pacem amicitiamque petentes venisse. Utrumque in hospitium invitat; et quoniam fors eos sub uno tecto esse atque ad eosdem penates voluisset, contrahere ad colloquium dirimendarum simultatum causa est conatus, Scipione negante aut privatim sibi cum Poeno odium esse, quod colloquio finiret, aut de republica quidquam se cum hoste agere injussu senatus posse. Impense rogante rege, ne alter hospitem exclusus mensa videretur, ut in animum induceret ad eandem

venire epulas, Scipio haud abnuit, coenatumque simul apud regem est, et eodem etiam lecto Scipio atque Hasdrubal, quia ita cordi erat regi, accubuerunt. Tanta autem inerat Scipioni comitas et facundia, ut non Syphacem modo, barbarum insuetumque moribus Romanis, sed hostem etiam infestissimum sibi conciliaret. Mirabiliorem sibi eum virum congresso coram visum prae se ferebat Hasdrubal, quam bello rebus gestis, nec dubitare, quin Syphax regnumque eius jam in Romanorum essent potestate; eam artem illi viro ad conciliandos animos esse. Itaque non, quo modo Hispaniae amissae sint, quaerendum magis Carthaginiensibus esse, quam, quo modo Africam retineant, cogitandum. Non peregrinandi amoenasque oras visendi causa tantum ducem Romanum relicta provincia duabus navibus in Africam trajecisse, in hostilem terram, in regiam inexpertae fidei, sed potiundae Africae spem secutum. Hoc eum jam pridem volutare in animo, palam jam fremere, quod non, quem ad modum Hannibal in Italia, sic Scipio in Africa bellum gereret.

Scipio, foedere icto cum Syphace, profectus ex Africa dubiisque et plerumque saevis in alto jactatus ventis, die quarto Novae Carthaginis portum tenuit.

Engelsk stil.

Napoleons fader, Carlo Bonaparte, var advokat, men var desuden en af Paolis ivrigste tilhængere og havde udmerket sig i kampene for fædrelandets uafhængighed baade mod genueserne og franskmændene, og Paoli hædrede ham med sit venskab. Den senere keisers moder var Lætitia Ramolino af en fra Toskana indvandret familie; det var en udmerket smuk og modig kvinde, der fulgte sin mand i felten og trofast delte krigens farer med ham.

Napoleon var den næstældste af syv søskende. Børnenes opdragelse var saagodtsom udelukkende overladt til moderen. Faderen saa de ikke meget til. Efterat Korsika var blevet erobret af franskmændene, havde han skilt sig fra Paoli og sluttet sig til de nyere magthavere. Han var idelig paa reiser mellem Frankrig og Korsika, og desuden holdt han meget af at more sig. Alle franske havde et gjæstfrit tilflugtssted i hans hus.

Napoleon var sin moders yndling. Ingen anden end hun havde nogen magt over den ustyrlige gut. Han stod altid paa krigsfod med sine søskende og alle i huset. Ingen af dem blev dog saa ilde behandlet som hans ældre broder Joseph. Denne blev slaaet, bidt og sparket, til han var mere død end levende, og det eneste, Napoleon beklagede, var, at han ikke kom sig hurtig nok efter de prygl, han havde faaet, saa han kunde give ham lidt til. Moderen var streng i al sin ømhed; hun straffede og belønnede til rette tid baade for ondt og godt. Men hvor streng hun til sine tider end kunde være, var hun meget elsket af alle sine børn, og Napoleon betragtede hende lige til sin død som et høiere væsen. Ogsaa som keiser viste han hende senere den oprigtigste hengivenhed og undlod ikke ved nogen leilighed at lægge dette for dagen.

Matematik.

Ved klassisk examen artium.

1.

At reducere udtrykket $\sqrt[3]{a^2} \cdot \sqrt[4]{a^3}$, samt fremsætte og bevise de sætninger, som herved kommer til anvendelse.

2.

En ret afkortet ret kegles sideflade = 7,0686 m²; dens højde = 1,2 m; dens side er lig summen af grundfladens og topfladens radier. Beregn enhver af disse radier. (π regnes med 4 decimaler).

3.

En vinkel $A = 101^\circ 8',2$ er delt i 2 dele x og y saaledes, at $\sin x : \sin y = 2 : 3$. Beregn x og y .

Ved realartium.

1.

Bestem de tangenter til ellipsen

$$\frac{x^2}{25} + \frac{y^2}{16} = 1,$$

hvis afstand fra høire brændpunkt er lig 3.

2.

Find de sammenhørende værdier af $\sin x$ og $\cos x$, som tilfredsstiller ligningen

$$\sin x - \cos x = \frac{\sqrt[3]{-1}}{2}.$$

I det fundne resultat reduceres det dobbelt irrationale udtryk.

3.

I en regulær firkantet pyramide er høiden og grundfladens side begge lig n længdeenheder. Høiden er delt i n ligestore dele. Gjennem delingspunkterne er der lagt planer parallelle med grundfladen, hvorved pyramiden er delt i n dele, som ovenfra nedad betegnes med:

$$L_1, L_2, \dots, L_x, \dots, L_n.$$

Find L_x samt $\sum_1^n L_x$. Prøv summationens rigtighed ved direkte beregning af den hele pyramides kubikindhold.

B. Examen artium 1893.

Til den **klassiske examen artium** fremstillede sig de 11 disciple af latinalgymnasiets øverste klasse; samtlige bestod examen, 8 med hovedkarakteren meget godt og 3 med hovedkarakteren godt.

1. Blom, Hans Jensen, f. 13de december 1875, søn af pastor G. Blom, Kristiania. (Discipel af skolen i 11 aar).
2. Bruun, Eskild, f. 10de juni 1875, søn af afd. advokat A. A. C. Bruun, Kristiania. (Discipel af skolen i 9 aar).
3. Bukier, Paul Anton, f. 27de januar 1875, søn af gaardbruger H. A. Bukier, Østre Aker. (Discipel af skolen i 7 aar).
4. Hertzberg, Michael Skjelderup, f. 21de oktober 1874, søn af statsraad N. C. E. Hertzberg, Kristiania. (Discipel af skolen i 11 aar).

5. Kaltenborn, Gustav, f. 13de juni 1874, søn af kasserer N. F. Kaltenborn, Kristiania. (Discipel af skolen i 13 aar).
6. Lous, Kristian, f. 9de august 1875, søn af advokat C. H. Lous, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).
7. Nandrup, Oscar Frithjof, f. 7de august 1875, søn af lensmand J. Nandrup, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).
8. Prydz, Alf Fredrik Roscher, f. 31te mai 1874, søn af assessor F. Pryds, Kristiania. (Discipel af skolen i 5 aar).
9. Schetelig, Jacob Grubbe Kock, f. 18de december 1875, søn af skibsreder H. Schetelig, Kristiania. (Discipel af skolen i 11 aar).
10. Schweigaard, Anton Martin, f. 26de august 1874, søn af statsminister Chr. H. Schweigaard, Kristiania. (Discipel af skolen i 13 aar).
11. Skjelderup, Arthur Sigurd, f. 26de november 1874, søn af doktor M. Skjelderup, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).

(Nr. 5 underkastede sig som krigsskole-aspirant den mundtlige examen for undervisningsinspektionen).

Udfaldet af examen sees af følgende tabel:

	Norsk stil.	Latinsk overs.	Matem. skr.	Religion.	Norsk og oldn.	Latin.	Græsk.	Fransk.	Historie.	Matem. skr.	Sum.	Hovedkarakter.
Blom	3	3	2	1	1	1	2	1	1	1	18 : 12	Meget godt.
Brunn	4	3	1	1	1	1	1	1	2	2	19 : 12	Meget godt.
Bukier,	3	4	2	2	2	2	2	2	2	1	25 : 12	Meget godt.
Hertzberg	3	3	1	1	1	1	1	1	2	1	17 : 12	Meget godt.
Kaltenborn	3	3	1	1	2	2	2	2	2	2	23 : 12	Meget godt.
Lous	4	3	2	2	2	3	1	2	3	2	27 : 12	Meget godt.
Nandrup	3	4	1	2	2	3	4	2	3	4	33 : 12	Godt.
Prydz	4	4	1	2	2	3	4	4	3	4	36 : 12	Godt.
Schetelig,	3	4	1	3	1	2	2	1	1	2	24 : 12	Meget godt.
Schweigaard	4	4	1	2	2	3	3	3	3	2	32 : 12	Godt.
Skjelderup	3	2	1	1	1	1	2	1	1	1	16 : 12	Meget godt.

3 privatister fremstillede sig til klassisk examen artium, og 2 af disse bestod examen, nemlig Wilhelm Ottesen (Godt, 32:12) og Hans Hammer (Godt, 35:12, maa kontinuere i et fag).

Til **realartium** fremstillede sig de 7 disciple af realgymnasiet's øverste klasse; samtlige bestod examen.

1. Abel, Hans Schjelderup, f. 5te august 1874, søn af fotograf H. H. Abel, Kristiania. (Discipel af skolen i 7 aar).
2. Bonnevie, Jacob Aall, f. 14de december 1874, søn af statsraad J. A. Bonnevie, Kristiania. (Discipel af skolen i 6 aar).
3. Castberg, Aage Stabell, f. 15de juli 1874, søn af kaptein T. D. Castberg, Trondhjem. (Discipel af skolen i 1 aar).
4. Isachsen, Oscar Albert, f. 26de juni 1874, søn af afd. kasserer A. M. Isachsen, Kristiania. (Discipel af skolen i 13 aar).
5. Kildal, Fredrik Wilhelm, f. 16de december 1873, søn af grosserer Wessel Kildal, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
6. Lund, Olaf Andreas, f. 31te august 1874, søn af handelsmand J. B. Lund, Kjeø. (Discipel af skolen i 1 aar).
7. Wedel-Jarlsberg, Peder Anker, f. 18de august 1875, søn af kammerherre H. Wedel-Jarlsberg, Kristiania. (Discipel af skolen i 2 aar).

(Nr 3 og 6 underkastede sig den mundtlige examen som krigsskole-aspiranter for undervisningsinspektionen).

Examens udfald sees af følgende tabel:

	Norsk stil.	Engelsk stil.	Matem. skr.	Fysik skr.	Tegning.	Religion.	Norsk og oldn.	Engelsk.	Fransk.	Historie.	Geografi.	Matem. mdl.	Naturfag.	Sum.	Hovedkarakterer.
Abel	4	4	3	3	1	2	2	3	3	2	2	3	1	33:13	Godt.
Bonnevie	2	4	2	2	1	1	1	2	1	2	2	1	2	23:13	Meget godt.
Castberg	3	3	2	3	1	2	2	3	2	3	3	2	2	31:13	Meget godt.
Isachsen	3	2	3	2	2	1	2	2	2	3	2	2	2	28:13	Meget godt.
Kildal	4	4	2	5	3	1	2	2	3	4	3	3	3	39:13	Godt.
Lund	4	3	2	3	2	2	3	2	3	2	2	2	3	33:13	Godt.
Wedel-Jarlsberg	3	3	2	2	2	1	2	3	2	2	2	2	2	28:13	Meget godt.

Til censorer ved denne skoles examen artium havde kirke-
departementet beskikket følgende herrer:

- I religion: pastor Blaker.
- I norsk og oldnorsk: adjunkt Schive.
- I latin: cand. phil. Bratt.
- I græsk: cand. phil. Bruenech.
- I fransk: overlærer Ottesen.
- I engelsk: adjunkt Wesenberg.
- I historie: overlærer Wallem.
- I geografi: adjunkt Friis
- I naturfag: adjunkt Larsen.
- I matematik: cand. real. Hesselberg.

I censuren deltog desuden paa undervisningsinspektionens
vegne professor Johan Storm, professor G. Storm og rektor
Horn.

De af undervisningsinspektionen meddelte opgaver til de
skriftlige prøver lød saaledes:

Norsk udarbeidelse.

1. Giv en fremstilling af, hvorledes vort lands naturforhold
bestemmer dets næringsveie.
2. Middelalderens munkevæsen.

Latinsk oversættelse.

L. Acilius Paulus devicto Perseo rege Romam revertens
regia nave Macedonicis spoliis ornata adverso Tiberi est subvec-
tus. completis ripis obviam effusa multitudo. Ab senatu Q.
Cassio praetori est mandatum, cum tribunis plebis ageret, ex
auctoritate patrum rogationem ad plebem ferrent, ut, quo die
triumphans inveheretur Paulus, imperium ei esset. Sed iratus
Macedonicus exercitus imperatori erat. Antiqua disciplina milites
habuerat: de praeda parcius, quam speraverant, ex tantis regis
opibus dederat nihil relicturis, si aviditati indulgeretur, quod
in aerarium deferret. Milites Ser. Sulpicius Galba, qui tribunus
militum secundae legionis in Macedonia fuerat, privatim impe-
ratori inimicus, prensando ipse et per suos commilitones sollici-
tando stimulaverat, ut comitiis frequentes ad suffragium adessent:

imperiosum ducem et malignum antiquando rogationem, quae de triumpho ejus ferretur, ulciscerentur, plebem urbanam secuturam esse militum iudicia. Pecuniam illum non dare potuisse; militem honorem non dare posse. Ne speraret ibi fructum gratiae, ubi non meruisset.

His incitatis, cum in Capitolio rogationem eam Ti. Semprius tribunus plebis ferret et ad suadendum, ut in re minime dubia, haud quisquam procederet, Ser. Galba repente processit et a tribunis postulavit, ut, quoniam hora iam octava diei esset, in posterum diem differrent et mane eam rem agerent. Integro sibi die ad causam eam orandam opus esse. Cum tribuni dicere eo die, si quid vellet, iuberent, in noctem rem dicendo extraxit referendo admonendoque, exacta acerbe munia militiae; plus laboris, quam desiderasset res, injunctum; contra praemia honoresque fuisse artissima; militiam, si sub ejusmodi ducibus stipendia essent facienda, horridiorem asperioresque bellantibus, eandem victoribus inopem atque inhonoratam futuram. His vocibus incitati postero die tanta frequentia Capitolium compleverunt, ut aditus nulli praeterea ad suffragium ferendum esset. Primae tribus cum antiquarent, concursus in Capitolium principum civitatis factus est, indignum facinus esse, clamitantium, L. Paulum, tanti belli victorem, despoliari triumpho. Obnoxios imperatores tradi licentiae atque avaritiae militari. Jam nunc nimis saepe per ambitionem peccari; quid, si domini milites imperatoribus imponantur? In Galbam pro se quisque probra ingerere.

Engelsk stil.

Caspar Hauser.

En morgen i aaret 1830 fandt man udenfor Nürnbergs stadsport en ung mand, som kunde være omtrent atten aar gammel. Ingen vidste, hvem han var, eller hvor han kom fra. Han talte ikke noget sprog, som folk kunde forstaa, og syntes nærmest at være en idiot i aandelig henseende og en krøbling legemlig; thi skjønt han støttede sig paa en stok, kunde han blot gaa nogle skridt ad gangen uden at falde. Han blev ført til politistationen, hvor det efter nogen tids forløb blev bragt

paa det rene, at han ikke kunde være nogen bedrager. Barmhjertige mennesker tog ham da til sig, underviste og opdrog ham, saa langt som omstændighederne tillod.

Selvfølgelig vakte denne tildragelse nogen opsigt i Tyskland, hvor man formodede, at han var af fornem fødsel og paa en eller anden maade berøvet sin arv. En englænder, Lord Stanhope, fattede stor interesse for ham og sparede hverken paa penge eller møie for at komme tilbunds i hemmeligheden. Intet sikkert blev dog bragt for dagen, og den hele sag vil sandsynligvis blive en hemmelighed til dagenes ende.

Nogle formodede, at han var en søn af storhertuginde Stephanie af Baden, der havde havt to sønner, som begge var døde i en meget ung alder, og hvoraf den yngste skulde være forbyttet i vuggen.

Da storhertuginde fik høre om Caspar Hauser, forlangte hun bestemt at se ham, og en sammenkomst blev aftalt, som skulde have fundet sted i Frankfurt am Main; men paa en reise til dette sted blev han snigmyrdet en dag, da han tilfældigvis var gaaet ud at spadsere uden ledsagere. Han havde faaet to dolkestik nær hjertet, men havde alligevel styrke nok tilbage til at slæbe sig hjem. Morderen var ingensteds at finde.

Matematik.

Ved klassisk examen artium.

I.

For den grund, hvorpaa et monument er opført, skal der hvert 25de aar betales 20 kr. i afgift. Hvor stort beløb, k , maa man sætte i banken for om 25 aar, efterat afgiften er betalt, endnu at have det oprindelige beløb k i behold? Rentefoden tænkes den hele tid at være 4 p.Ct.

II.

I et triangel ABC er $\sin A = \sqrt{\frac{2}{5}}$, siden $AB = 7854,6$ og siden $AC = 5943,4$. Beregn den tredie side samt vinklerne.

III.

I en ret afkortet ret kegle er grundfladens omkreds = 50,266 m., topfladens omkreds = 37,699 m., kubikindholdet = 774,92 m³.

Beregn høide og overflade. π regnes lig 3,1416.

Ved realartium.

I.

Om midtpunktet af en regulær trekant med side s er der slaaet en cirkel af samme areal som trekanten. Find gradtallet i de buer af cirkelen, som falder udenfor trekanten.

II.

Om en terning med volum V er der omskrevet en kugle, hvis overflade altsaa gaar gennem terningens hjørner. Tænkes en af terningens sideflader forlænget, afskjærer den et segment af kuglen. Find volumet af dette segment.

III.

En hyperbel, henført til sine hovedaxer som koordinataxer, gaar gennem punktet (4,4); den ene asymptote gaar gennem punktet (5,3). Find ligningen for tangenten i det førstnævnte punkt, samt længden af det stykke af samme, som falder mellem asymptoterne.

Fysik.

I.

Beskriv de i lærebogen angivne apparater, der benyttes til at iagttage og maale en elektrisk strøm.

II.

Hvormange kalorier udfordres for under konstant tryk af 1 atmosfære at opvarme 2 m³ tør luft af 15°, indtil volumet er fordoblet?

1 m³ tør luft af 0° og 1 atmosfæres tryk veier 1,293 kg. Luftens varmekapacitet under konstant tryk er 0,2375, dens udvidelseskoefficient er 0,00367.

III.

Et træn, der løber paa en horizontal bane, har en hastighed af 12,5 m. i det øieblik, dampen paa lokomotivet stænges af og trænet bremses. Hvor stor maa friktionen være, hvis trænet skal stanse efter 30 sekunders forløb, og hvor lang veistrækning vil det tilbagelægge i denne tid? Hvor stor er den ved friktionen udviklede varme?

Trænets vegt udgjør 90 000 kg. Varmens mekaniske ækvi-
valent er 424 kgm. og tyngdekraftens acceleration 9,82 m.

Opgave i projektionstegning.

En terning, hvis side er 6 cm., ligger paa det horisontale projektiionsplan med en sidekant saaledes, at denne forlænget danner med grundlinjen en vinkel paa 60° , medens en af de gjennem nævnte sidekant gaaende sideflader (den tilhørende) danner en vinkel paa 30° med horisontalplanet. Terningen gennemskjæres af et plan, der danner en vinkel paa 45° med horisontalplanet, og hvis horisontale trace danner en vinkel paa 45° med grundlinjen og skjærer forlængelsen af den nævnte sidekant i et punkt 7 cm. fra kantens midtpunkt.

Grundlinjen, skjæringsplanets horisontale trace og den forlængede sidekant skal med hinanden danne et triangel, hvor vinklerne er 60° , 45° og 75° .

C. Middelskole-examen 1892.

Kristiania middelskolars examenskommission 1892 bestod af følgende: rektor Müller (Kr.a katedralskole, formand); skolebestyrer Jespersen (Kr.a borgerskole, viceformand); skolebestyrer Hofgaard (Aars og Voss's skole); skolebestyrer Anderssen (Otto Anderssens skole); skolebestyrer Gjør (Gjertsens skole); skolebestyrer Søråas (Gundersens skole); skolebestyrer Ræder (Oslo latin- og realskole); skolebestyrer Sørensen (Sørensens skole); skolebestyrer Berle (Frøken Bauers skole); skolebestyrer Thor. (Den nye middelskole for piger); frøken Maurer (Frøken Falsens skole); skolebestyrer Nickelsen (Nickelsens skole); skolebestyrer Lyche (Nissens skole); fru Ragna Nielsen (Ragna Nielsens skole).

Kirkedepartementet beskikkede følgende til censorer ved denne skole:

I norsk stil: pastor Konrad Dahl og skolebestyrer Pauss.

I tysk stil: cand. philos. Bekkevold.

I latinsk stil: adjunkt Digre.

I engelsk stil: cand. mag. Raabe.

I matem. skr.: adjunkt Larsen.

I religion: cand. theol. Thormodsæter.

- I norsk: pastor Konrad Dahl.
 I latin: cand. mag. V. Holst.
 I tysk: cand. philos. Bekkevold.
 I engelsk: cand. mag. Raabe og cand. mag. Herrestad.
 I fransk: frøken Frølich.
 I historie: cand. phil. E. Johanssen.
 I geografi: cand. mag. Sundt.
 I matem.: cand. real Otto Berg.
 I naturfag: amanuensis R. Fridtz.
 I tegning: landskabsmalerne Barlag og overlærer Harald Petersen.
 I skrivning: lærer O. Gran.

Af skolens elever fremstillede 65 sig til middelskole-examen, nemlig paa latinlinjen 24, som alle bestod examen, og paa engelsklinjen 41, som ligeledes alle bestod examen.

A. Paa latinlinjen

1. Aars, Jakob	Hovedkarakter	meget godt (1.54)
2. Baumann, Oscar	—	meget godt (2.14)
3. Bjelke, Bernt	—	godt (2.54)
4. Durban-Hansen, Harald	—	meget godt (2.18)
5. Ekbo, Leo	—	meget godt (2.25)
6. Finch, Anders	—	meget godt (2.21)
7. Fürst, Hans	—	godt (2.61)
8. Hertzberg, Jens	—	meget godt (1.86)
9. Hærem, Peter	—	meget godt (1.57)
10. Johannesen, Johannes	—	meget godt (1.75)
11. Kahrs, Thorvald	—	godt (3.00)
12. Kloumann, Karsten	—	meget godt (2.08)
13. Lund, Fredrik Wilhelm	—	godt (2.62)
14. Marstrander, Carsten	—	godt (2.73)
15. Michelet, Johan	—	meget godt (1.93)
16. Michelsen, August	—	meget godt (2.14)
17. Nielsen, Lorentz Wilhelm	—	godt (2.77)
18. Norbye, Ole	—	udmerket godt (1.50)
19. Pauss, Nicolai	—	meget godt (1.64)
20. Schetelig, Haakon	—	meget godt (1.79)

21.	Skaucke, Roald	Hovedkarakter	meget godt	(2.43)
22.	Solberg, Bjarne	—	meget godt	(2.04)
23.	Stenersen, Fredrik	—	meget godt	(1.86)
24.	Vennerød, Samuel	—	meget godt	(2.39)

B. Paa engelsklinjen.

25.	Amundsen, Wilhelm	Hovedkarakter	meget godt	(2.07)
26.	Bjørneby, Albert	—	meget godt	(1.97)
27.	Bredvold, August	—	meget godt	(1.53)
28.	Børresen, Børre	—	meget godt	(1.93)
29.	Carlsen, Aksel	—	meget godt	(2.25)
30.	Haslerud, Halvor	—	meget godt	(2.39)
31.	Kjølstad, Anders	—	meget godt	(2.20)
32.	Lampe, Klaus	—	meget godt	(2.50)
33.	Larsen, Einar	—	meget godt	(1.57)
34.	Lyche, Eivind	—	meget godt	(1.97)
35.	Mathiesen, Bernhard	—	udmerket godt	(1.43)
36.	Mortvedt, Thoralf	—	godt	(2.77)
37.	Møller, Aksel	—	meget godt	(2.11)
38.	Møystad, Ole	—	meget godt	(2.43)
39.	Opsahl, Ole	—	godt	(2.61)
40.	Prydz-Andersen, Elliev	—	meget godt	(2.30)
41.	Rasmussen, Aage	—	godt	(2.63)
42.	Rølfen, Sven	—	godt	(2.71)
43.	Christensen, Thorstein	—	udmerket godt	(1.40)
44.	Conradi, Andreas	—	meget godt	(2.37)
45.	Dethloff, Carl	—	meget godt	(1.57)
46.	Halvorsen, Birger	—	meget godt	(1.77)
47.	Helland-Hansen, Bjørn	—	udmerket godt	(1.37)
48.	Isachsen, Harald	—	godt	(2.79)
49.	Jacobsen, David	—	godt	(3.11)
50.	Kaltenborn, Peter	—	meget godt	(2.07)
51.	Krefting, Gotfred	—	godt	(2.63)
52.	Magelssen, Nino	—	meget godt	(2.00)
53.	Mørk, Halvor	—	meget godt	(2.21)
54.	Nielsen, Sigurd	—	godt	(2.61)
55.	Poulsen, Thomas	—	meget godt	(1.57)

56.	Schou, Hans	Hovedkarakter	meget godt (2.33)
57.	Sigstedt, Karl	—	meget godt (1.96)
58.	Storm-Hansen, Edvard	—	meget godt (2.00)
59.	Sundt, Oscar	—	godt (2.86)
60.	Swensen, Jacob	—	meget godt (2.43)
61.	Thune, Sverre	—	godt (2.79)
62.	Thorsen, Sven	—	godt (2.71)
63.	Torgersen, Dag	—	godt (2.63)
64.	Wallem, Fredrik	—	meget godt (1.82)
65.	Winsnes, Johan	—	meget godt (2.25)

Af disse blev nr. 1, 4, 5, 7, 8, 9, 12, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23 og 24 optaget i latinalgymnasiet; nr. 6, 10, 13, 25, 27, 35, 36, 40, 42, 43, 44, 46, 47, 55, 56, 59, 60 og 63 i realgymnasiet.

Af privatister fremstillede sig til examen:

A. Paa latinlinjen.

1.	Anker, Peter	Hovedkarakter	godt (3.04)
----	--------------	---------------	-------------

B. Paa engelsklinjen.

1.	Andresen, Thora	Hovedkarakter	meget godt (1.86)
2.	Bay, Jenny	—	meget godt (2.14)
3.	Berner, Haakon	—	meget godt (1.97)
4.	Boger, Finn	—	godt (2.57)
5.	Due, Hans	—	godt (2.61)
6.	Engelsborg, Jørgen	—	meget godt (2.14)
7.	Johnsen, Alfred	—	meget godt (1.93)
8.	Jordan, Carl	—	meget godt (2.39)
9.	Knutsen, Maren	—	udmerket godt (1.23)
10.	Kokkim, Ivar	—	meget godt (2.29)
11.	Larsen, Axel	—	meget godt (1.68)
12.	Larsen, Jørgen	—	meget godt (1.86)
13.	Løkke, Erling	—	meget godt (2.29)
14.	Mathiesen, Karsten	—	godt (2.57)
15.	Michalsen, Michael	—	godt (2.54)
16.	Michalsen, Nils	—	godt (3.21)
17.	Pedersen, Karl	—	meget godt (2.07)
18.	Pihl, Carl	—	godt (2.61)

19.	Pettersen, Carl	Hovedkarakter meget godt (1. ₅₃)
20.	Pettersen, Kristian	— — — meget godt (2. ₁₈)
21.	Qvam, Reidar	— — — meget godt (2. ₃₉)
22.	Sem, Ole	— — — meget godt (2. ₂₅)
23.	Solberg, Sigurd	— — — godt (2. ₈₆)

Opgaverne ved middelskole-examen var følgende:

Norsk stil.

Til hvilket land ønskede du helst at kunne gjøre en reise, og hvorfor?

Tysk stil.

Min fader var læge i Thüringen. Han var en flink mand, som tjente mange penge, da han var vidt og bredt bekjendt; men vi var otte børn, saa der ikke blev meget tilovers. Vi boede i et smukt hus med have i en stor landsby og havde det meget godt; men den tid husker jeg kun utydelig; jeg var dengang endnu meget liden, og alt, hvad der da skede, har ¹⁾ jeg mer fra min moders fortællinger. En stormfuld vinternat kom der et bud til min fader og bad ham om at komme til en landsby tre mil borte ²⁾ til en meget syg mand. Min moder var bange for uveiret og sagde derfor til fader, at han ikke burde gaa ud, før stormen havde lagt sig lidt. Dog fader var for samvittighedsfuld til at lade den syge vente og lovede at komme straks. Derpaa lod han sin hest sadle, pakkede sig godt ind og red hilsende ud i nattens mørke.

Dog, da han havde redet et stykke, vendte han pludselig om igjen og sagde til min moder, som endnu stod i gadedøren: „Se, jeg har glemt at give dig et kys.“ Han bøiede sig [ned] fra hesten og kyssede hende. „Ak, havde du dog ikke vendt om!“ raabte moder ængstelig; „det betyder ulykke; bliv hjemme!“

Men han lo, hilsende endnu engang med haanden og red afsted. Vi saa ham aldrig igjen.

¹⁾ have (fra) udtrykkes ved wissen (aus).

²⁾ borte udtrykkes ved adjektivet entfernt.

Latinsk stil.

Endelig sendte senatet en gesant til Carthago for at erfare, hvad Hannibal foretog sig; hemmelig befaledes det ham at opfordre Hannibals rivaler til at rydde denne af veien ¹⁾ og saaledes at befri romerfolket fra den forhadte fiende. Men sagen blev ikke skjult for ²⁾ Hannibal, der ikke var mindre forsigtig i medgang end i modgang. Han forudsaa straks faren, og efterat han den hele dag havde færdedes ³⁾ paa torvet for alles øine, steg han henimod aften tilhest ⁴⁾ og ilede til et landsted, som han havde udenfor byen ved havets bred. Her gik han med en udvalgt skare slaver ombord i et skib ⁴⁾, som laa færdigt til at seile, og styrede kursen til Antiochia. Da carthagenienserne den følgende dag blev underrettede herom, blev de forfærdede, som om byen allerede var erobret, og de medede, at denne flugt vilde blive til undergang for dem.

Engelsk stil.

Da keiser Frans den første og hans hustru en aften gik og spadserede i nærheden af en landsby, mødte de en fattig klædt mand, som drog en kjerre, hvorpaa der stod en simpel ligkiste. En gammel hund, der humpede sørgmodig afsted, var det eneste levende væsen, der syntes at sørge over den afdøde. Keiseren stansede øieblikkelig og spurgte manden, hvis lig han havde i kisten. „Det er en gammel tiggers“, svarede manden. Keiseren spurgte, om den afdøde ikke havde haft nogen børn, nogensomhelst slegtninge, nogen venner, saasom ingen fulgte ham til graven. „Nei“, svarede manden, „ingen brød sig om ham uden hans stakkels hund. I mange aar har han levet i den største elendighed; men endelig gjorde døden ende paa hans lidelser“. „Nu“, udbrød keiseren, „hvis ingen anden vil følge denne stakkels tigger til graven, saa vil jeg.“ Og han og hans hustru gik bag kjerren, som om de havde været tiggerens nærmeste slegtninge. Keiseren saa meget alvorlig og tankefuld ud, da han

¹⁾ Rydde af veien: *tollere e medio*. ²⁾ Noget bliver skjult for mig: *aliquid me latet*. ³⁾ Færdes: *versari*. ⁴⁾ Stige tilhest, gaa ombord et skib: σ : bestige en hest, bestige et skib.

stod paa kirkegaarden og hørte paa begravelsesritualet,*) og han gik ikke bort, før alt var forbi.

Regning og konstruktionstegning.

(Fællesopgaver for gutter og piger).

1. *A* køber 5 fads vin for kr. 4250,00. Paa grund af kontant betaling faar han imidlertid 10 pct. afslag. Hvert fads bruttovægt er 918 kg. Hvert tomt fads vægt er $1\frac{1}{2}$ af bruttovægten. 1000 liter vin veier 990 kg.

Hvad har *A* givet for hver hektoliter af vinen?

A sælger hele vinpartiet til *B*. Betalingen skal erlægges først 3 maaneder efter salget og beregnes efter kr. 110,00 pr. hl. For beløbet udsteder *B* en veksel. *A* sælger straks vekselen i en bank, der udbetaler ham beløbet kontant med fradrag af diskontopræmien, der beregnes efter $5\frac{1}{2}$ pct. p. a. Hvor meget fik *A* udbetalt af banken? Hvor stor var *A*'s fortjeneste ved denne handel?

2. En mand har $\frac{1}{4}$ af sin formue staaende i en forretning, der giver et udbytte af 5 pct. p. a., $\frac{1}{4}$ i en bank til $3\frac{3}{4}$ pct. p. a. og resten i en anden bank til $3\frac{1}{2}$ pct. p. a. Han beregner, at om han satte hele sin formue ud til 4 pct. p. a., vilde han faa kr. 12,00 mere i aarligt udbytte af sine penge. Hvor stor er mandens formue?

(For gutter alene).

3. Fladeindholdet af et ligesidet triangel er $4,5 \text{ m}^2$. Find fladeindholdet af den cirkel, der kan omskrives om dette triangel, og af det kvadrat, der kan indskrives i samme cirkel. $\pi = 3,14$.
4. Der er givet en cirkel med 3 cm. radius og en tangent til samme. Konstruer de rette linjer, af hvilke cirkelen afskærer en korde paa 3,5 cm., og som danner en vinkel paa 75° med tangenten. Fremgangsmaaden forklares.

*) the burial service.

(For piger alene).

3. To cirklers periferier udgjør tilsammen 20,35 m.; den ene periferi er 4,25 m. længere end den anden. Beregn cirklernes radier og fladeindhold. $\pi = 3,14$.
4. I et trapets er den ene af de parallelle sider 4 cm. Med denne side danner den ene af de ikke parallelle sider, der er 4 cm. lang, en vinkel paa 90°, den anden af de ikke parallelle sider en vinkel paa 135°. Konstruer dette trapets og forklar fremgangsmaaden. Hvor store er de andre vinkler og trapetsets fladeindhold?

Projektionstegning.

Følgende figurer opstilles af læreren og forlanges aftegnede i grundrids og oprids:

- 1) En firkantet klods, længde = 10,5 cm.
 bredde = 2,5 cm.
 høide = 5 cm.

ligger paa horizontalplanet saaledes, at en sidekant berører vertikalplanet, og den brede sideflade danner en 45° vinkel tilhøre med samme.

- 2) En cylinder, høide = 10 cm.
 radius = 2,5 cm.

staar paa horizontalplanet saaledes, at den berører den førstnævnte figur og har akser ret foran den kant af samme, der staar yderst tilvenstre.

- 3) Et trekantet prisme, længde = 10 cm.
 grundfladens side = 5 cm.

staar paa figur no. 1 og støtter sig til figur no. 2 saaledes, at prismets og cylinderens akser ligger i samme plan parallelt med vertikalplanet, og at afstanden mellem prismets nederste kant og cylinderens akse er 4,5 cm.

D. Middelskole-examen 1893.

Kristiania middelskolers examenskommission 1893 bestod af følgende: rektor Müller (Kr.a katedralskole, formand);

skolebestyrer Jespersen (Kr.a borgerskole, viceformand); skolebestyrer Hofgaard (Aars og Voss's skole); skolebestyrer Andersen (Otto Anderssens skole); skolebestyrer Gjør (Gjertsens skole); skolebestyrer Søråas (Gundersens skole); skolebestyrer Ræder (Oslo latin- og realskole); skolebestyrer Sørensen (Sørensens skole); skolebestyrer Berle (Frøken Bauers skole); skolebestyrer Thor. (Den nye middelskole for piger); skolebestyrer Olaf Berg (Olaf Bergs skole); skolebestyrer Keyser. (Nissens skole); fru Ragna Nielsen (Ragna Nielsens skole).

Kirkedepartementet beskikkede følgende til censorer ved denne skole:

I norsk stil: inspektør Corneliussen og skolebestyrer Berle.
 I tysk stil: cand. philos. Bekkevold.
 I latinsk stil: adjunkt Digre.
 I engelsk stil: cand. mag. Raabe.
 I matem. skr.: adjunkt Larsen.
 I religion: cand. theol. Refsum.
 I norsk: pastor Konrad Dahl.
 I latin: skolebestyrer Ræder.
 I tysk: cand. mag. Otto Kristiansen.
 I engelsk: cand. mag. Herrestad.
 I fransk: frøken Frølich.
 I historie: cand. mag. Osk. Kristiansen.
 I geografi: frøken. T. Smith.
 I matem.: cand. real. Otto Berg.
 I naturfag: skolebestyrer Sig. Thor.
 I tegning: landskabsmalerne Barlag og overlærer Harald Petersen.
 I skrivning: lærer O. Gran.

Af skolens elever fremstillede 57 sig til middelskole-examen, nemlig paa latinlinjen 20, af hvilke 19 bestod, og paa engelsklinjen 37, af hvilke 33 bestod examen:

A. Latinlinjen.

1. Andersen-Aars, Christian Hovedkarakter meget godt (2.₁₁)
2. Aubert, Ludvig ——— udmerket godt (1.₃₂)
3. Aubert, Lauritz ——— meget godt (2.₂₉)

4.	Baastad, Adolf	Hovedkarakter	meget godt	(2.50)
5.	Backe, Thorvald	—	meget godt	(1.75)
6.	Balchen, Leif	—	meget godt	(2.07)
7.	de Besche, Arnt	—	meget godt	(2.00)
8.	de Besche, Johan	—	meget godt	(2.50)
9.	Christiansen, Herman	—	meget godt	(2.25)
10.	Dedekam, Carsten	—	godt	(2.61)
11.	Faye, Ditlef	—	godt	(2.64)
12.	Gulbrandsen, Ole	—	meget godt	(1.82)
13.	Jensen, Alf	—	meget godt	(2.04)
14.	Lindstrøm, Johannes	—	meget godt	(2.18)
15.	Plahte, Victor	—	meget godt	(2.29)
16.	Sandberg, Sverre	—	meget godt	(2.11)
17.	Steinoger, Edvard	—	udmerket godt	(1.46)
18.	Thygesen, Harald	—	meget godt	(2.43)
19.	Woxen, Einar	—	udmerket godt	(1.46)

B. Engelsklinjen.

20.	Adamsen, Jacob	Hovedkarakter	meget godt	(2.14)
21.	Angell, Einar	—	godt	(2.73)
22.	Arneberg, Olaf	—	meget godt	(1.79)
23.	Asker, Knut	—	meget godt	(2.07)
24.	Barth, Heyn	—	meget godt	(2.23)
25.	Berner, Carl	—	meget godt	(1.71)
26.	Bredvold, Karl	—	meget godt	(1.70)
27.	Christophersen, Trygve	—	godt	(2.71)
28.	Finborud, Hans	—	meget godt	(1.73)
29.	Gran, Herman	—	godt	(3.25)
30.	Hansen, Erling	—	meget godt	(1.83)
31.	Holm, Abraham	—	meget godt	(2.37)
32.	Johansen, Carl	—	godt	(2.63)
33.	Kahrs, Trygve	—	meget godt	(1.63)
34.	Krogh, Hilmar	—	meget godt	(2.18)
35.	Lassen, Øistein	—	udmerket godt	(1.27)
36.	Lous, Georg	—	meget godt	(1.67)
37.	Løvlie, Trygve	—	godt	(3.00)
38.	Michelet, Peter	—	meget godt	(2.40)

39. Nergaard, Kristian	Hovedkarakter	godt (2.68)
40. Olsen, Bjarne	—	meget godt (1.53)
41. Olsen, Iver	—	godt (2.79)
42. Petersen, Nils	—	udmerket godt (1.27)
43. Pløen, Walter	—	meget godt (1.96)
44. Poulsson, Wilhelm	—	meget godt (2.18)
45. Robsahm, Andreas	—	godt (2.89)
46. Sand, Alf	—	udmerket godt (1.17)
47. Schøyen, Thor	—	godt (2.70)
48. Simensen, Georg	—	meget godt (2.32)
49. Storm, Halvard	—	godt (2.87)
50. Strømme, Sigvald	—	meget godt (2.21)
51. Vangensten, Ove	—	meget godt (2.00)
52. Vendelboe, Einar	—	meget godt (1.70)

Af disse blev nr. 2, 5, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 19 optaget i latingymnasiet; nr. 4, 6, 7, 10, 16, 23, 24, 26, 27, 30, 31, 32, 33, 36, 38, 42, 46, 47, 50 i realgymnasiet.

Af privatister fremstillede sig paa engelsklinjen 31, hvoraf 30 bestod examen:

1. Aigeltinger, Elsa	Hovedkarakter	meget godt (1.96)
2. Andersen, Anna	—	meget godt (1.64)
3. Andersen, Anton	—	meget godt (1.86)
4. Bay, Henry	—	meget godt (1.96)
5. Blystad, Karl	—	meget godt (1.86)
6. Borgen, Helga	—	meget godt (2.18)
7. Borgersen, Hans	—	meget godt (2.43)
8. Brandt, Anna	—	godt (3.04)
9. Fett, Dagny	—	meget godt (2.14)
10. Fægri, Hildur	—	meget godt (2.18)
11. Halvorsen, Viktor	—	meget godt (1.57)
12. Hansen, Honoratus	—	meget godt (2.14)
13. Hansen, Jenny	—	meget godt (1.82)
14. Henschien, Herman	—	meget godt (2.11)
15. Hinz, Amunda	—	meget godt (1.71)
16. Holmesland, Haakon	—	meget godt (2.50)
17. Huitfeldt, Herman	—	meget godt (2.07)

18.	Islandsmoen, Olaus	Hovedkarakter	meget godt (2.21)
19.	Jakobsen, Alfred	— —	godt (2.54)
20.	Løvold, Maria	— —	meget godt (1.96)
21.	Mathiesen, Rakel	— —	meget godt (2.39)
22.	Michelsen, Elise	— —	godt (2.75)
23.	Michelsen, Eulalie	— —	meget godt (2.11)
24.	Nielsen, Alf	— —	meget godt (2.50)
25.	Olsen, Johannes	— —	udmerket godt (1.50)
26.	Resvold, Hanna	— —	meget godt (1.53)
27.	Rud, Johanne	— —	meget godt (2.00)
28.	Ruud, Oskar	— —	godt (2.64)
29.	Wiehe, Anna	— —	godt (3.00)
30.	Wittusen, Dagni	— —	godt (2.79)

Norsk stil.

Fortæl om vinden, dens virkninger og dens brug i menneskets tjeneste.

Tysk stil.

Kjære ven!

Da jeg ved, du altid har lyst til at høre morsomme historier, skal jeg i det følgende fortælle dig en, vi læste igaar i den franske time. Læs den nu, og skriv mig saa til, hvorledes du synes om den.

En fransk general stod en varm sommerdag i et forværelse paa sit slot og saa ud af vinduet; paa grund af den sterke hede havde han en let, hvid klædning og paa hovedet en hvid hue. Da traadte en tjener ubemærket ind, og da han saa den hvide dragt, kom han paa den tanke, at det var en af gutterne fra køkkenet. Han nærmede sig da sagte til ham og gav ham et heftigt slag paa ryggen. Generalen vendte sig øieblikkelig om, og tjeneren fik til sin skræk se sin herres ansigt. Han faldt ned paa knæ og udbrød: „Herre! jeg troede, det var Georg!“ „Selv om det havde været Georg“, svarede generalen ham, „skulde du dog ikke have slaet saa haardt“.

Vor lærer sagde, at den general, som her er omtalt, er den berømte Turenne, som du vist ogsaa har hørt tale om.

I haab om, at denne historie har skaffet*) dig nogen for-

*) machen.

nøielse, beder jeg dig ikke vente for længe, før du ogsaa fortæller mig noget; du vil derved glæde din ven Franz.

Engelsk stil.

Den kloge hund.

En lærd mand pleiede hver aften, efterat han var gaaet tilsengs, at læse et par timers tid. Undertiden faldt han i søvn, før han havde slukket lyset, der stod paa et bord ved siden af hans seng. Ikke desto mindre fandt han hver morgen, naar han vaagnede, til sin store forbauselse, at lyset var blevet slukket. Han huskede meget godt, at han ikke havde gjort det selv, og han var vis paa, at der ikke havde været nogen anden end han selv i soveværelset, da han altid stængte døren, før han gik tilsengs. En morgen faldt det ham ind, at hans hund, der om natten laa foran hans seng, kanske kunde have slukket lyset. For at forvisse sig herom lod han den næste aften, som om han faldt i søvn, da han havde læst nogle sider. Ganske rigtigt! Det varede ikke længe, før hunden kom for at se, om dens herre virkelig sov. Da hunden saa, at dens herre laa ganske stille, hoppede den op paa stolen og saa op paa bordet og slukkede lyset med poten. Efter at have gjort dette hoppede hunden ned igjen og lagde sig paa sin sedvanlige plads.

Latinsk stil.

Pharnaces sendte imidlertid flere gesandtskaber til Domitius, som skulde underhandle om fred og bringe ham kongelige gaver. Alle disse afslog¹⁾ Domitius, idet han svarede gesandterne, at intet var ham vigtigere²⁾ end at gjøre, hvad der var romerfolket og ham selv værdigt. Da han i lange dagsmarcher nærmede sig Nicopolis³⁾, slog han leir omtrent 10,000 passus fra denne by. Da han fra denne leir maatte gaa gennem trange og vanskelige steder, lagde Pharnaces udvalgte fodfolk og ryttere i baghold der; han lod⁴⁾ ogsaa en stor mængde kvæg og bønder og bybeboere færdes der. Han mente nemlig, at Domitius, hvis han drog frem som ven, intet vilde ane⁵⁾ om

¹⁾ *repudiare*. ²⁾ Comparativ af *antiquus*. ³⁾ *Nicopolis, is.* ⁴⁾ udtrykkes ved *jubeo*. ⁵⁾ *susplicari*.

bagholdet, naar han saa, at kvæg og mennesker færdedes paa markerne ligesom ved venners ankomst: dersom han derimod kom som til et fiendtligt land og vilde gjøre bytte, kunde hans soldater, naar de spredte sig, lettere nedsables.

Regning og konstruktionstegning.

(Fællesopgaver for gutter og piger).

1) En mand har tilsalgs 825 hl. byg, som veier 76 kg. pr. hl. Der bliver budt ham 10,50 kr. pr. 100 kg.; men han afslaar tilbudet. 4 maaneder senere maa han sælge kornet for 10,25 kr. pr. 100 kg. Hvor meget tabte han ved ikke at tage imod det første tilbud, naar kornet i mellemtiden har tabt $1\frac{1}{3}$ pct. i vægt, og han desuden regner som tab renterne af den tilbudte sum efter 5 pct. p. a. ?

2) Til en maskinaksel kjøbes hjem fra England en cylindrisk staaletang, hvis længde er 5 m. og hvis tversnits diameter er 12 cm, til en pris af 11 d. pr. kg. Staalets specifikke vægt er 7,5. Hvad vil den koste ialt her i norske penge, naar fragt og øvrige omkostninger udgjør $4\frac{1}{6}$ pct. af indkjøbssummen, og naar agenten beregner sig 5 øre pr. kg.

1 d. = 7,5 øre.

(For gutter alene).

3) I et ligesidet triangel, hvis højde er 8,6 cm., er i en afstand af 4,6 cm. fra den ene side trukket en parallel med denne. Beregn fladeindholdet og omkredsen af det derved afskaarne trapets. Alle sider skal beregnes med mindst to decimaler, og logaritmer maa ikke anvendes.

4) Konstruer og beregn fladeindholdet af et triangel ABC , hvor siden AB er 10,5 cm., afstanden fra hjørnet C til siden AB 6,5 cm., og afstanden fra hjørnet B til AC 5 cm. Trianglet skal omdannes til et dermed lige stort kvadrat.

Beskriv fremgangsmaaden.

(For piger alene).

3) Beregn høiden i en rhombe, hvis side er 18,5 m, og som har samme fladeindhold som et trapets, hvor de parallelle sider er 17,4 m. og 24,6 m., og afstanden mellem disse er 7,4 m.

4) Konstruer et ligesidet triangel, hvis højde er 7 cm. og omgør dette til et dermed lige stort kvadrat.

Forklar fremgangsmaaden.

Projektionstegning.

En firsidet regulær pyramide og et tresidet regulært prisme forlanges aftegnet efter opstillingen i grundrids og oprids.

Følgende maal opgives:

1. Pyramidens højde er 10 cm., dens grundflades side 6 cm. Pyramiden ligger paa horisontalplanet paa den ene sidefflade: dens akse er parallel med vertikalplanet i en afstand af 5 cm.
2. Prismets højde er ligeledes 10 cm. og dets grundflades side ligeledes 6 cm. Dets akse er parallel med vertikalplanet i en afstand af 7 cm. og danner en vinkel paa 60" med horisontalplanet. Prismet staar paa horisontalplanet med grundfladens ene side og støtter sig til pyramiden med sin ene sidefflade.

VI. Om skolepenge og fripladse.

Skolepengene beregnes for 10 maaneder og betales *forskuds-*
vis den første løsedag i maanederne september til juni:

i 1ste smaaklasse	5 kr.	maanedlig	kr.	50	pr aar
i 2den do	9 "	—	"	90	—
i 3dje do. . . .	14 "	—	"	140	—
i 1ste middelklasse	18 "	—	"	180	—
i 2den og 3dje do.	20 "	—	"	200	—
i de høiere klasser . . .	24 "	—	"	240	—

For den nederste af to brødre fragaar en tredjedel. Af 3 brødre gaar den nederste frit, de to andre betaler helt ud. Af 4 brødre gaar den næstnederste frit, og for den nederste fragaar en tredjedel. Yderligere nedsættelser finder ikke sted. Ved betalingen afrundes altid til femmere af øre, saa at der f. eks. istedenfor 33 $\frac{1}{4}$ betales 35 og for 66 $\frac{3}{4}$ betales 65 øre.

Skolepengene beregnes altid for hele maaneder, nemlig fra begyndelsen af den maaned, hvori en discipel kommer ind, til slutningen af den maaned, hvori han gaar ud. Naar altsaa en discipel indmeldes til et nyt skoleaars begyndelse, betaler han skolepenge fra 1ste september.

Naar en discipel skal forlade skolen, maa udmeldelse ske 2 maaneder forud. I ethvert fald er han forpligtet til at betale skolepenge for 2 maaneder foruden den, hvori udmeldelsen finder sted. Enhver discipel, som er anmeldt til examen artium eller til middelskolens afgangsexamen, betaler skolepenge til skoleaarets udgang.

Naar skolepengene ikke er betalt for 2 maaneder, kan bestyrelsen negte vedkommende discipel adgang til skolen.

Fripladse eller nedsættelse af skolepengene tilstaaes i regelen kun saadanne, som i længere tid har været disciple af skolen, og hvis forsørgere enten er døde eller kommet i saadan økonomisk stilling, at de ikke længer er istand til at betale fulde skolepenge; endvidere kræves, at vedkommende discipel har vist god opførsel og gjort god fremgang i skolen. Under den nuværende sterke konkurrence om fripladsene maa det overhovedet fraraades forældre at indmelde børn i skolen med tanke paa om kortere eller længere tid at kunne opnaa friplads eller nedsættelse af skolepengene. I forberedelsesskolen uddeles ikke fripladse uden i ganske ekstraordinære tilfælde.

Renterne af **John Heuch's** legat (oprettet ved gavebrev af 28de mai 1873) tildeltes den 5te april 1892 Thorleif Paulsen, elev af 1ste middelklasse (senere død) og 1893 Thorleif Arneberg, elev af 3dje smaaklasse.

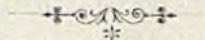
VII. Blandede meddelelser.

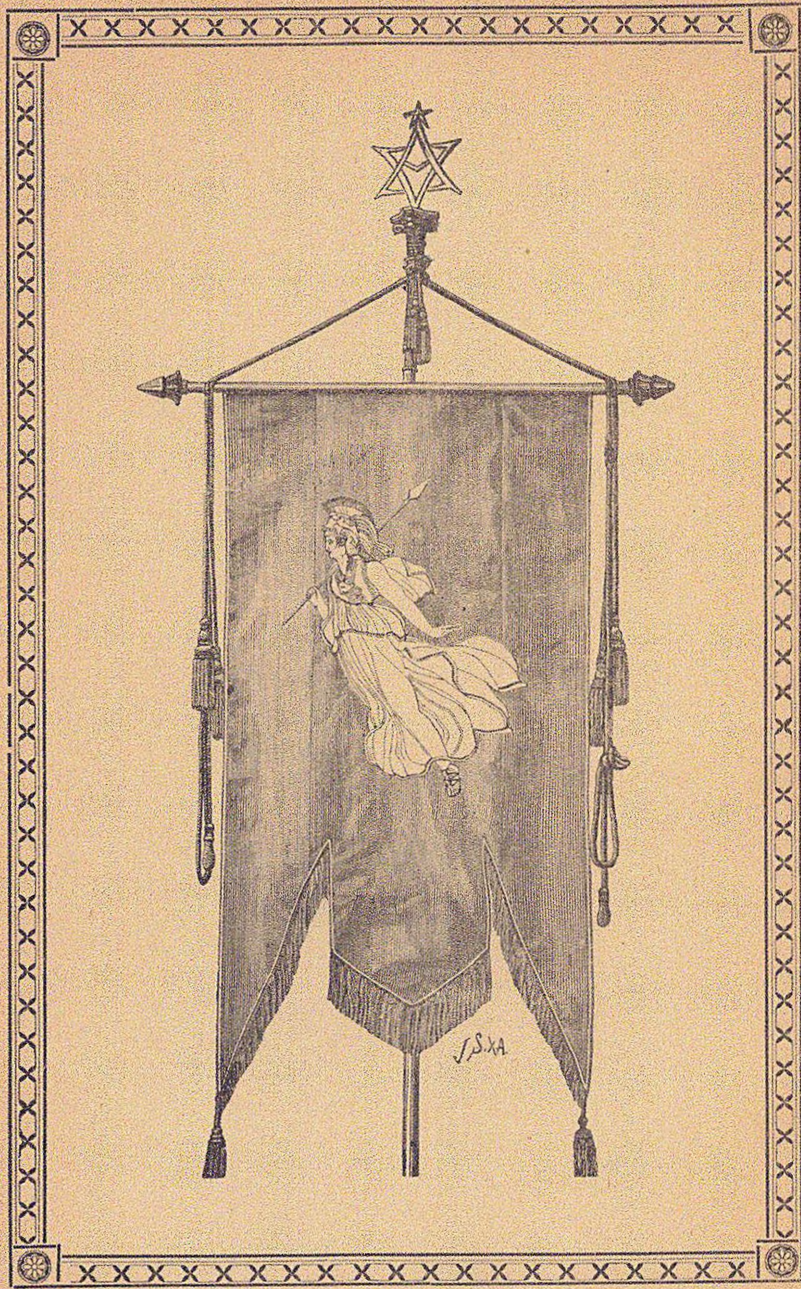
Uddrag af skolereglerne.

De som indmelder sine børn i skolen, vedtager derved for sit vedkommende de i skolen gjældende regler, blandt hvilke særlig merkes følgende:

1. Disciple, hvis forældre ikke bor her i byen, maa anbringes hos personer, som kan skaffe dem et passende hjem og i forældrenes sted være deres **foresatte**.
2. Naar en discipel ved sygdom er hindret fra at møde paa skolen, maa der snarest muligt sendes skriftlig anmeldelse derom fra hans foresatte. Udenfor sygdomstilfælde maa disciplene ikke udeblive nogen dag eller time fra skolens undervisning uden forud indhentet **samtykke af bestyrelsen**.*)
3. Skolens disciple maa ikke røge tobak paa byens gader eller pladse eller andre offentlige steder; heller ikke maa de besøge kafeer eller restaurationer, medmindre de er i følge med forældre eller foresatte eller andre paa disses vegne. Dersom disciple af skolen ønsker at danne foreninger sig imellem eller at være medlemmer af andre selskabelige foreninger, maa de dertil have bestyrelsens samtykke. De maa ikke uden bestyrelsens tilladelse paa uogen maade optræde offentlig (f. eks. ved dramatiske forestillinger, koncerter, turnfester m. m.).

*) Dersom en discipel paa grund af tvingende omstændigheder har maattet forsømme, uden at det har været muligt forud at give skolen underretning og indhente dens samtykke, da maa der i den meddelelse, som bagefter indsendes, ikke blot gjøres rede for forsømmelsens grund, men ogsaa for grunden til, at skolens samtykke ikke itide kunde indhentes. (En nærmere begrundelse af disse regler er givet i en i sin tid omdelt fælles-udtalelse fra bestyrerne af Kristiania borgerskole, Nissens skole, Aars og Voss's skole og Gjertsens skole, dateret 19de december 1872).

Trykt i H. Tangens Bogtrykkeri.